

138. Perjantaina 30 päivänä marraskuuta 1990

kello 13

Päiväjärjestys

	Siv.
Ilmoituksia	
Toinen käsittely:	
1) Ehdotukset laiksi leimaverolain muuttamisesta	4815
Hallituksen esitys n:o 243	
Lakialoitteet n:ot 52, 62, 68 ja 124	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 234	
2) Ehdotukset laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta sähköntuotantomaksusta	4816
Hallituksen esitys n:o 223	
Lakialoite n:o 104	
Toivomusaloite n:o 98	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 233	
3) Ehdotukset asuntolainajärjestelmien uudistamista koskeviksi laeiksi ..	”
Hallituksen esitys n:o 263	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 225	
4) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	4819
Hallituksen esitys n:o 233	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 44	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 227	
5) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 ja 7 §:n sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	4824
Hallituksen esitys n:o 239	
Lakialoitteet n:ot 105/1988 vp., 27/1989 vp. ja 122	
Toivomusaloitteet n:ot 711, 729 ja 733/1988 vp., 541, 568, 626 ja 631/1989 vp. sekä 746, 763, 777, 782, 802 ja 821	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 43	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 219	
6) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	4826
Hallituksen esitys n:o 209	
Lakialoite n:o 14/1987 vp.	
Toivomusaloitteet n:ot 867, 896, 1032 ja 1056/1987 vp., 701 ja 811/1988 vp., 519 ja 615/1989 vp. sekä 664	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 45	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 228	
7) Ehdotukset laiksi pellonraivaamisen rajoittamisesta	4829
Hallituksen esitys n:o 112	
Lakialoite n:o 117	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 208	
8) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 6 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijeri-	

	Siv.		Siv.
kohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta	4830	Hallituksen esitys n:o 132	
Hallituksen esitys n:o 149		Lakialoite n:o 83	
Lakialoite n:o 118		Toivomusaloite n:o 58	
Toivomusaloitteet n:ot 626, 635, 645 ja 652		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16		Suuren valiokunnan mietintö n:o 198	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 207		14) Ehdotukset laeiksi peruskoulu- lain ja lukiolain muuttamisesta	4862
9) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta	4832	Hallituksen esitys n:o 197	
Hallituksen esitys n:o 144		Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15	
Toivomusaloite n:o 504/1989 vp.		Suuren valiokunnan mietintö n:o 213	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18		15) Ehdotukset laeiksi kansaneläke- lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	4864
Suuren valiokunnan mietintö n:o 209		Hallituksen esitys n:o 205	
10) Ehdotus laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta	4833	Lakialoitteet n:ot 58—60/1987 vp. sekä 107, 113 ja 116	
Hallituksen esitys n:o 110		Toivomusaloitteet n:ot 1015/1987 vp., 672/1988 vp., 518, 548 ja 619/1989 vp. sekä 697, 708, 710 ja 796	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 224		Suuren valiokunnan mietintö n:o 211	
11) Ehdotukset laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta	4834	Ensimmäinen käsittely:	
Hallituksen esitys n:o 123		16) Ehdotukset laeiksi saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa ja kieli- lain 1 §:n muuttamisesta	4872
Lakialoitteet n:ot 28, 29, 51 ja 111		Hallituksen esitys n:o 180	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66		Lakialoite n:o 32/1987 vp.	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 221		Toivomusaloite n:o 2/1987 vp.	
12) Ehdotukset liikevaihtoverolaiksi	4846	Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13	
Hallituksen esitys n:o 96		17) Ehdotukset laiksi peltoalan pe- rusteella suoritettavasta vientikustan- nusmaksusta	”
Lakialoitteet n:ot 9, 32, 93, 108 ja 110/1989 vp. sekä 5, 33, 65, 81 ja 90		Hallituksen esitys n:o 200	
Toivomusaloitteet n:ot 63, 85, 87, 88, 115, 181, 205, 215, 231 ja 244/1987 vp., 44, 48, 63, 85 ja 93/1988 vp., 32, 39, 44, 60 ja 88/1989 vp. sekä 59—61, 66—68, 73, 87, 88, 93 ja 129		Lakialoite n:o 114	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 197		18) Ehdotukset laiksi arvo-osuusjär- jestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	4873
13) Ehdotukset laiksi polttoaineve- rosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikkipäästöjen verottamisesta ...	4857	Hallituksen esitys n:o 104	
		Pankkivaliokunnan mietintö n:o 11	
		19) Ehdotukset laiksi kuntien va- paaehtoisen yhdistymisen kannustami-	

	Siv.		Siv.
sesta vuosina 1992—1993 ja laiksi kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 10 §:n muuttamisesta	4873	25) Hallituksen esitys n:o 299 laiksi taidenäyttelyiden valtionotakuusta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	4879
Hallituksen esitys n:o 222 Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 34		Pöydällepanoa varten esitellään:	
20) Ehdotukset laeiksi ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittamisesta sekä Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain ja Svenska handelshögskolan -nimisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta .	”	26) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33 hallituksen esityksestä laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta (HE n:o 182)	”
Hallituksen esitys n:o 85 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19		27) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä (HE n:o 26)	”
21) Ehdotukset laeiksi merimieseläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	”	28) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä ja laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 22 §:n kumoamisesta (HE n:o 175)	”
Hallituksen esitys n:o 255 Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 46		29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76 hallituksen esityksen johdosta laiksi Kouvolan kasarmialueen myymisestä Kouvolan kaupungille ja varuskuntasairaalan myymisestä Kouvolan-Valkealan kansanterveystyön kuntainliitolle (HE n:o 276)	”
22) Ehdotus laiksi valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	”	30) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta (HE n:o 105)	”
Hallituksen esitys n:o 248 Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 47			
23) Ehdotus laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	”		
Hallituksen esitys n:o 206 Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 48			
Ulkopuolella päiväjärjestyksen		Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies H e t e m ä k i - O l a n d e r.	
jatketaan sivistysvaliokunnan Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta ehdotettaman eduskunnan lausunnon käsittelyä .	4874	Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Antvuori, von Bell, Joutsensaari, Junnila, Järvisalo, Kekkonen, Lehtosaari, U. Leppänen, Miettinen, Paasio, Pekkarinen, Perho, Pokka, Puolanne, Rinne, Soininvaara ja Väyrynen.	
Mainittu selonteko Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11			
Esitellään:		Ilmoitusasiat:	
24) Hallituksen esitys n:o 296 lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ...	4879	Lomanpyynnöt Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia ed. Miettinen	

sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Järvisalo, U. Leppänen, Perho ja Pokka.

Ed. Mäkelän ym. välikysymys varautumisesta pakolaisten määrän kasvuun

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Mäkelän ym. allekirjoittama välikysymys n:o 7 varautumisesta pakolaisten määrän kasvuun, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

”E d u s k u n n a l l e

Voimassa oleva ulkomaalaislaki on osoittautunut käytännössä varsin huonosti toimivaksi vallitsevassa tilanteessa, jolloin maahamme saapuu päivittäin jopa yli sata pakolaista. Suomi joutuu ottamaan heidät vastaan ja vastaamaan heidän ylläpidostaan useita kuukausia — jopa vuoden — kestävä hakeruksen käsittelyn ajan, vaikka merkittävässä osassa tapauksista on perusteltua syytä olettaa heidän turvapaikkahakemuksensa tulevan hylätyksi, koska he eivät täytä Geneven sopimuksen pakolaista koskevia määräyksiä. Saatavissa olevien tietojen mukaan vain 3—5 prosenttia maahamme saapuvista turvapaikan pyytäjistä täyttää kansainvälisten sopimusten pakolaista vaatimukset.

Suomelle on aiheutunut, ja yhä enenevässä määrin aiheutuu, suuria kustannuksia tällä hetkellä yli kahdentuhannen turvapaikkapäätöstä odottavan pakolaisen majoituksesta ja ylläpidosta. Tilanne on riistäytymässä käsistä pakolaisten täytyessä ja pakolaisten majoitussa motelleihin ja hotelleihin. Valtiolla tästä koituvat kustannukset kasvavat päivittäin, ja turvapaikkapäätöstä odottavan henkilön vuosikustannukset uhkaavat kohota nykyisestä hallituksen ilmoittamasta 162 158 markasta vielä olennaisesti korkeammiksi. On todennäköistä, että ilmoitettu luku on alimitoitettu, sillä se ei sisällä lainkaan kunnille aiheutuvia kustannuksia perustettujen virkojen osalta. Ilmoitetut kustannukset eivät sisällä myöskään sisäasiain-

ministeriön ulkomaalaiskeskuksen osalta kuin yhden viran aiheuttamat kustannukset.

Uusi ulkomaalaislakiehdotus on parhailaan eduskunnan käsiteltävänä, mutta on syytä olettaa lain käsittelyn venyvän yli vuoden vaihteen. Tästä voidaan perustellusti syyttää hallitusta, joka on toimettona katsellut tilanteen pahenemista. Hallitus ei ole kyennyt päättämään keskuudessaan siitä, millaisia muutoksia eduskunnan käsittelyssä oleva uusi ulkomaalaislaki vaatisi esityksen antamisen jälkeen tapahtuneen pakolaistilanteen pahenemisen takia. Eduskunta on puolestaan odottanut aloitteen tuleamista hallitukselta tai hallitusryhmiltä. Hallituksen toimettomuuden takia rajoillamme päivä päivältä paisuva pakolaistulva on saanut esteettä tulla Suomeen ajan tasalla olevan lainsäädännön puuttuessa. Voimassa olevaa ulkomaalaislakia ei ole hallituksen toimesta esitetty pikaisesti muutettavaksi siten, että pakolaisten välitön rajalta käännyttäminen tulisi ilman tulkintaepäselvyyksiä mahdolliseksi tapauksissa, jolloin on perusteltua syytä olettaa anomusten hylätyksi tuloa.

Turvapaikka-anomusten käsittely kestää nykyisellään lähes vuoden. Hallitus on luvannut lyhentää anomusten käsittelyaikaa lisäämällä sisäasiainministeriön ulkomaalaiskeskuksen virkoja tuntuvasti. Valtioneuvoston erään jäsenen toimesta on kuitenkin ilmoitettu, ettei toimenpide lyhennä olennaisesti turvapaikka-anomusten käsittelyaikaa. Hallitus ei tunnu siis itsekään tietävän toimenpiteidensä seurauksia ja sisältöä.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mihin pikaisesti toimenpiteisiin hallitus aikoo voimassa olevan lainsäädännön puitteissa ryhtyä:

— jotta maassamme ennennäkemättömiin mittasuhteisiin paisunut pakolaistulva saadaan pysäytetyksi,

— turvapaikka-anomusten käsittelyaika sisäasiainministeriön ulkomaalaiskeskuksessa saadaa olennaisesti lyhyemmäksi ja tätä kautta turvapaikka-anomuksensa käsittelyä odottavien pakolaisten Suomelle aiheuttamat kustannukset kohtuullistettua ja

— kuinka hallitus aikoo huolehtia siitä,

että maahamme saadaan nopeasti uusi, toimiva ja nykyisen kaltaisen pakolaisongelman ehkäisevä ulkomaalaislainsäädäntö?

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1990

Tina Mäkelä Sulo Aittoniemi
Pentti Kettunen Raimo Vistbacka
Heikki Riihijärvi”

Ensimmäinen varapuhemies: Valtioapäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Asia pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi leimaverolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 243
Lakialoitteet n:ot 52, 62, 68 ja 124
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73
Suuren valiokunnan mietintö n:o 234

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 234. Viime täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Anttilan kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaisesti, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakialoitteeseen n:o 124 sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

26 ja 30 § hyväksytään keskustelutta.

55 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 55 § hyväksyttäisiin siten kuuluvaksi kuin se on lakialoitteessa n:o 124. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että omakotiasuntokaupalta, jossa tällä hetkellä pääsääntöisesti leimavero on 6 prosenttia, leimavero muutettaisiin muun asuntokaupan leimaveron tasolle eli 1,6 prosenttiin.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 55 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on lakialoitteessa n:o 52. Jos se hyväksytään siinä muodossa, tulen sen jälkeen ehdottamaan 55 a §:ää, jonka perusteella kaikki omaan asumiseen käytetyt asunnot vapautettaisiin leimaverosta.

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Ed. Laaksonen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut, että 55 § hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 124 mukaisena.

Ed. Seppänen ed. Laaksonen kannattamana on ehdottanut, että 55 § hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 52 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sitten voitta-neesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pekkarisen ja ed. Seppäsen ehdotusten välillä.

Ed. Pekkarisen ehdotus ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 35 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 26. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pekkarisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

57 b, 89, 92, 97 c ja 98 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta sähköntuotantomaksusta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 223

Lakialoite n:o 104

Toivomusaloite n:o 98

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72

Suuren valiokunnan mietintö n:o 233

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 233. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut, että kunnallista sähköntuotantomaksua tarkoit-tavan lain käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittoa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 4)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 72 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset asuntolainajärjestelmien uudistamista koskeviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 263

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 225

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 225. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjak-

si otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Lehtosaaren ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 5)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksitiskohtaiseen käsittelyyn.

4, 6 ja 7 § hyväksytään keskustelutta.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Teen ehdotuksen, että tämä pykälä saisi saman muodon, kuin sillä on toisen lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että pääomittamisesta tultaisiin luopumaan.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lehtosaaren tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9—11 ja 11 a § hyväksytään keskustelutta.

11 b §.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi saman muodon, kuin sillä on toisen lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että myönnetyn asuntolainan kulloinkin voimassa olevasta vuosimaksusta säädetään asetus.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lehtosaaren ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11 c § hyväksytään keskustelutta.

11 d §.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Teen ehdotuksen, että myös tämä pykälä saisi sen muodon, kuin sillä on toisen lakivaliokunnan mietintöön liitetyssä I vastalauseessa. Tämä muutos olisi se, että vuosimaksun nousu vastaa enintään kuluttajahintaindeksin nousua.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kantanan ed. Lehtosaaren tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 70 eiväntä; poissa 24. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11 e §.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Edelleen ehdotan, että tämä pykälä kirjoitettaisiin siihen muotoon, kuin se on toisen lakivaliokunnan mietinnön I vastalauseessa. Jos näin tapahtuisi, oleellinen muutos olisi se, että myönnetyn asuntolainan osalta voitaisiin asetuksella säätää, että lainan myöntänyt viranomais voi lainansaajan tulojen ja varallisuuden perusteella hakemuksesta alentaa vuosimaksun määrää.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kantanan ed. Lehtosaaren tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 72 eiväntä; poissa 24. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11 f § hyväksytään keskustelutta.

11 g §.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Edelleen ehdotan, että tämä pykälä saisi saman muodon, kuin sillä on toisen lakivaliokunnan mietintöön liitetyssä I vastalauseessa. Tässä oleellinen muutos on se, että lainan korko on säädettävä määräytymään siten, että se on enintään kulloinkin sovellettavan vuosimaksun suuruinen.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kantanan ed. Lehtosaaren ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 68 eiväntä; poissa 31. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11 h ja 12 § hyväksytään keskustelutta.

15 c §.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Edelleen ehdotan, että myös tämä pykälä kirjoitettaisiin siten, kuin se on toisen lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessa. Ajatus on se, että vuosimaksun tarkistamisesta tultaisiin säättämään tarkemmin asetuksella.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lehtosaaren tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 71 eiväntä; poissa 26. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 f § hyväksytään keskustelutta.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Vielä ehdotan, että myös voimaantulo- ja

soveltamissäännös kirjoitettaisiin niin, kuin se on toisen lakivaliokunnan mietinnössä olevassa I vastalauseessa. Se tarkoittaa sitä, että molempien lainojen osalta lakia sovellettaisiin välittömästi sen voimaantulon jälkeen.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lehtosaaren tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntynen kannattamana ehdottanut, että voimaantulo- ja soveltamissäännös hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 48 eiväntä; poissa 24. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 1—11 §, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 233

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 44

Suuren valiokunnan mietintö n:o 227

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 227. Viime täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelua asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Puska ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että 1., 25., 26., 39. ja 49. lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin III vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Stenius-Kaukonen ed. Apukan kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi 30. lakiehdotuksen osalta hyväksyttäisiin hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus ja 39. lakiehdotuksen osalta II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjaa koskevista äänestyksistä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Puskan ehdotuksesta ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta vastaan ja sitten voitta-neesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Stenius-Kaukonen ja ed. Puskan ehdotusten välillä.

Ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”jaa”, ed. Puskan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 51 ei-ääntä, 11 tyhjää; poissa 29. (Koneään. 13)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Stenius-Kaukonen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Stenius-Kaukonen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Stenius-Kaukonen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 14)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Puska: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon kuin on mietinnön III vastalauseessa.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Puskan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Puska ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Puskan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Puska: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon kuin on mietinnön III vastalauseessa.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Puskan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Puska ed. Alarannan kan-

nattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyt-
täisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Puskan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 122 jaa- ja 46 ei-
ääntä; poissa 31. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3—10 §, johtolause ja nimike hyväksytään
keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyt-
tään keskustelutta

2. lakiehdotuksen 1 ja 4 §, voimaantulo-
säännös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 2—9, 11, 13—20, 20 a,
21, 26 ja 28—30 §, voimaantulosäännös,
johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 2—9, 11, 13—20, 20 a,
21, 26 ja 28—30 §, voimaantulosäännös,
johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 1, 1 a, 3, 3 a, 4 ja 5 §,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 1, 2, 2 a ja 4—6 §,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 2, 3, 6, 7, 10—13, 13 a
ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja
nimike,

8. lakiehdotuksen 2, 3, 3 a ja 4 §, voimaan-
tulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 2, 4, 5, 14, 14 a, 15 a ja
41 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös,
johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosään-
nös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 1 §, 3 luvun otsikko,
52, 57, 81 ja 89 a §, voimaantulosäännös,
johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosään-
nös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 5, 10 ja 10 a §, voi-
maantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 6, 10—12, 15, 20, 23,
24, 34, 36 ja 40 a §, voimaantulosäännös,
johtolause ja nimike,

15. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosään-
nös, johtolause ja nimike,

16. lakiehdotuksen 1 ja 3 §, voimaantulo-
säännös, johtolause ja nimike,

17. lakiehdotuksen 10, 11 ja 13 §, voi-
maantulosäännös, johtolause ja nimike,

18. lakiehdotuksen 2, 6, 7, 9 ja 12 §,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

19. lakiehdotuksen 6, 10, 12, 13, 16, 17 ja
19 §, 20 §:n edellä oleva väliotsikko, 21,
23—27, 30, 31, 35, 40, 41, 48—54, 58, 61, 65,
66, 68, 69, 71—73, 75—77, 79—83, 85, 87,
89, 91, 93, 94, 101 ja 102 §, voimaantulo-
säännös, johtolause ja nimike,

20. lakiehdotuksen 3, 4, 6, 10 ja 12 §,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

21. lakiehdotuksen 2—4, 6—8, 10 ja 11 §,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

22. lakiehdotuksen 5, 11, 20—23, 39—41,
43, 55, 57 ja 61 a §, voimaantulosäännös,
johtolause ja nimike,

23. lakiehdotuksen 2, 4—8, 10 ja 11 §,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike
sekä

24. lakiehdotuksen 2, 6, 8—10, 11 a ja
13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja ni-
mike.

Eduskunta ryhtyy 25. lakiehdotuksen yk-
sityiskohtaiseen käsittelyyn.

4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhe-
mies! Ehdotan, että 25. lakiehdotuksen 5 §
saisi sen muodon, joka sillä on I vastalau-
seessa, joka tarkoittaa sitä, että steriloinnista
koskevissa erityisistunnoissa turvattaisiin
edelleen asiantuntemus.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Kan-
natan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kes-
kustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Alaran-
nan kannattamana ehdottanut, että pykälä
hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy 26. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 4 § saisi sen muodon, joka sillä on I vastalauseessa.

Ed. Almgren: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Almgrenin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

27. lakiehdotuksen 5, 5 a, 6, 8, 10 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 28. lakiehdotuksen 3 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

29. lakiehdotuksen 5, 10, 50 ja 52 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 30. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

5 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 5 § kuuluu niin kuin hallitus tämän hyvin on esittänyt, eli että valtakunnallinen suunnitelma sisältää määräykset ja ohjeet uusien toimintojen toteuttamisesta ja niihin verrattavista toimintojen merkittävistä muutoksista.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut, että 5 § hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 45. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 ja 26 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

31. lakiehdotuksen 3, 4 ja 53 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

32. lakiehdotuksen 33, 43 ja 45 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

33. lakiehdotuksen 33 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

34. lakiehdotuksen 3 ja 82 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

35. lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

36. lakiehdotuksen 10 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

37. lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

38. lakiehdotuksen 8, 9 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 39. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

22 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon kuin on II vastalauseessa, eli perheasioiden sovittelun yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön alaisena sosiaali- ja terveyshallitukselle eikä lääninhallitukselle, niin hallitus esittää.

Ed. Puska: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Puskan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

40. lakiehdotuksen 17, 20—22, 28 ja 50—52 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

41. lakiehdotuksen 38 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

42. lakiehdotuksen 5, 16 ja 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

43. lakiehdotuksen 15 ja 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

44. lakiehdotuksen 4, 14, 15, 22, 23 ja 37 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 45. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

57 ja 66 § hyväksytään keskustelutta.

71 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan I vastalauseeseen viitaten, että hyväksyttäisiin uusi 71 §, joka vastaa nykyisin voimassa olevan lain vastaavaa pykälää ja on sisällöltään sama korjattuna vain viraston nimellä. — Kysymys on siis alkoholilain muuttamisesta.

Ed. Almgren: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Almgrenin kannattamana ehdottanut, että 71 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

46. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

47. lakiehdotuksen 6, 7, 10, 14 ja 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

48. lakiehdotuksen 10, 11, 15, 25, 28 ja 40 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 49. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Puska: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon, mikä on III vastalauseessa. Esityksemme sisältää sen tärkeän periaatteen, että lääkärintarkastuksen sisältöä koskevista ohjeista päättävät terveysviranomaiset, niin kuin tähän asti, eivätkä työsuojeluviranomaiset, kuten hallitus esittää.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Puskan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Puska ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Puskan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 50. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

50. lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

51. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

52. lakiehdotuksen 3 ja 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

53. lakiehdotuksen 2—5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

54. lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

55. lakiehdotuksen 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 ja 7 §:n sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 239

Lakialoitteet n:ot 105/1988 vp., 27/1989 vp. ja 122

Toivomusaloitteet n:ot 711, 729 ja 733/1988 vp., 541, 568, 626 ja 631/1989 vp. sekä 746, 763, 777, 782, 802 ja 821

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 43

Suuren valiokunnan mietintö n:o 219

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 219.

Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen ja kolmannen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin IV vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Aittoniemi on ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Alaranta on ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Stenius-Kaukonen ehdotuksesta ed. Alarannan ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. Aittoniemen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Alarannan ja ed. Stenius-Kaukonen ehdotusten välillä.

Ed. Alarannan ehdotus ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 37 ei-ääntä, 18 tyhjää; poissa 39. (Koneään. 23)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Alarannan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. Alarannan ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus ”jaa”, ed. Alarannan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 51 ei-ääntä, 26 tyhjää; poissa 39. (Koneään. 24)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 25)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Rouva puhemies! Ehdotan, että 5 § kuuluisi kuten valiokunnan mietinnössä olevassa II vastalauseessa, mikä tarkoittaa, että perusosan määrä olisi 3 000 markkaa kuukaudessa, mikä mahdollistaisi valinnanvaraisen hoitomuodon.

Ed. Kettunen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Mäkipään ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mäkipää ed. Kettusen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mäkipään ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 42. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 209

Lakialoite n:o 14/1987 vp.

Toivomusaloitteet n:ot 867, 896, 1032 ja 1056/1987 vp., 701 ja 811/1988 vp., 519 ja 615/1989 vp. sekä 664

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 45

Suuren valiokunnan mietintö n:o 228

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 228. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Kettusen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Stenius-Kaukonen on ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Anttila on ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjaa koskevilla äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin aseteta-

taan ed. Anttilan ehdotus ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta vastaan, sitten voittanut ed. Aittoniemen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittanut mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Stenius-Kaukonen ja ed. Anttilan ehdotusten välillä.

Ed. Stenius-Kaukonen ehdotus "jaa", ed. Anttilan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 54 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 32. (Koneään. 27)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Stenius-Kaukonen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. Stenius-Kaukonen ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus "jaa", ed. Stenius-Kaukonen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 63 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 28)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 29)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Rouva puhemies! Ehdotan, että 5 § saisi sen muodon, joka on III vastalauseessa, mikä tarkoittaa sitä, että sukupolvenvaihdokseen olisi edellytykset myös silloin, kun viljelijä on hoitanut peltojaan tuotannonvähentämissopimuksen mukaisesti tai tila on ollut vuokrattuna tulevalle jatkajalle.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Väistön ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Väistö ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 43. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Rouva puhemies! Ehdotan, että 6 § saisi sen muodon, joka on III vastalauseessa, mikä tarkoittaa sitä, että nykyiset ongelmat uinuvan eläkeoikeuden osalta samoin kuin lesken eläkeoikeuden osalta poistuisivat.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Väistön ehdotusta.

Ed. Mäkipää: Rouva puhemies! Ehdotan, että 6 § kuuluisi I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mäkipään tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Väistö ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Ed. Mäkipää on ed. Kettusen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sitten voitta-neesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Väistön ja ed. Mäkipään ehdotusten välillä.

Ed. Väistön ehdotus ”jaa”, ed. Mäkipään ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 9 ei-ääntä, 33 tyhjää; poissa 41. (Koneään. 31)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Väistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7—9 §, 4 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 10 § ja sen edellä oleva väliotsikko hyväksytään keskustelutta.

11 §.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Rouva puhemies! Ehdotan, että 11 § saisi sen muodon, joka on III vastalauseessa, jonka mukaan luopumishetkellä tilalta edellytettäisiin vähintään 8 peltohehtaaria, jos on yksi jatkaja, ja 16 peltohehtaaria, jos on kaksi jatkajaa.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Väistön ehdotusta.

Ed. Mäkipää: Rouva puhemies! Ehdotan, että 11 § kuuluisi I vastalauseen mukaisesti. SMP pitää tärkeänä, että myös pikkutiloille on sukupolvenvaihdoslake mahdollinen, ja esitämme, että sukupolvenvaihdoslakkeen saamisen edellytyksenä on, että peltohehtaareita on 6 tai, jos jatkajia on kaksi, 12 hehtaaria.

Ed. Kettunen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Mäkipään ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Väistö ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Ed. Mäkipää on ed. Kettusen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sitten voittaenestä mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Väistön ja ed. Mäkipään ehdotusten välillä.

Ed. Väistön ehdotus ”jaa”, ed. Mäkipään ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 9 ei-ääntä, 31 tyhjää; poissa 42. (Koneään. 33)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Väistön ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

12 ja 13 §, 11 §:n edellä oleva väliotsikko, 14—16 §, 14 §:n edellä oleva väliotsikko, 17 ja 18 §, 17 §:n edellä oleva väliotsikko, 19—30 §, 19 §:n edellä oleva väliotsikko, 31 ja 32 §, 31 §:n edellä oleva väliotsikko, 33 ja 34 §, 33 §:n edellä oleva väliotsikko, 35—38 §, 35 §:n edellä oleva väliotsikko, 39 ja 40 §, 39 §:n edellä oleva väliotsikko, 41—44 §, 41 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 45 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien

toisen lakiehdotuksen 15 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

viidennen lakiehdotuksen 26 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

kuudennen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

seitsemännen lakiehdotuksen 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi pellonraivauksen rajoittamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 112

Lakialoite n:o 117

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

Suuren valiokunnan mietintö n:o 208

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 208. Viime täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Pulliainen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Anttila on ed. Röntysen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjaa koskevissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Anttilan ehdotuksesta ed. Pulliaisen ehdotusta vastaan ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pulliaisen ja ed. Anttilan ehdotusten välillä.

Ed. Pulliaisen ehdotus ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 42 ei-ääntä, 12 tyhjää; poissa 45. (Koneään. 35)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 45. (Koneään. 36)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 2 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena. Tämä tarkoittaa sitä, että tämän lain mukaisena pellonraivauksena ei pidetä myöskään, mikäli kysymys on raivaamisesta maatilalla, jonka peltoala raivausala mukaan luettuna on enintään 15 hehtaaria, ja viljelijä asuu vakituisesti tilallaan.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kantanan ed. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 48. (Koneään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan edelleen, että 3 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että lupa pellonraivaukseen voidaan myöntää, jos pellonraivaukseen on tarkoitus ryhtyä pientilan rehuomavaraisuuden saattamiseksi enintään 75 prosentiksi karjan rehutarpeesta maatilalain (188/77) 74 §:n 2 momentissa tarkoitettulla rakentamisavustusalueella, Kajaanin ja Joensuun maatalouspiirien rakentamisavustusalueeseen kuulumattomissa kunnissa sekä Ahvenanmaan maakunnassa taikka muualla maassa, kun rehuomavaraisuus on alentunut peltoa koskevan vuokrasopimuksen päätyttyä hakijatilan, vuokranantajatilán tai vuokratun alueen sisältävän vuokranantajatilán määräalan omistajan vaihdoksen takia eikä paikakunnalla ole vuokrattavissa peltoa.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilán ehdotusta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 3 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena, mikä tarkoittaa sitä, että tekstiin tulee jotakin järkeä, keskitytään Pohjois-Suomeen.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliáisen järkeä sisältävää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Pulliainen ed. Apukan kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaiset, joten niistä on ensin äänestettävä vastakkain ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pulliáisen ja ed. Anttilán ehdotusten välillä.

Ed. Pulliáisen ehdotus ”jaa”, ed. Anttilán ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 42 ei-ääntä, 12 tyhjää; poissa 45. (Koneään. 38)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliáisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pulliáisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliáisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—12 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 6 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 149
Lakialoite n:o 118

Toivomusaloitteet n:ot 626, 635, 645 ja 652
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 207

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitte-
lyksen pohjana on suuren valiokunnan mie-
tintö n:o 207. Viime täysistunnossa julistet-
tiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Saapunki ed.
Mäkelän kannattamana ehdottanut, että en-
simmäisen ja toisen lakiehdotuksen käsitte-
lyksen pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen
sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Apukka on ed. Pulliaisen kannattama-
na ehdottanut, että ensimmäisen ja toisen
lakiehdotuksen käsitteilyn pohjaksi otettaisiin
II vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sitteilyn pohjaa koskevissa äänestyksissä eh-
dotan meneteltäväksi siten, että ensin äänes-
tetään ed. Apukan ehdotuksesta ed. Saapun-
gin ehdotusta vastaan ja sen jälkeen voitta-
neesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Saapungin ja ed. Apukan
ehdotusten välillä.

Ed. Saapungin ehdotus "jaa", ed. Apukan
ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 105 jaa- ja 31 ei-
ääntä, 16 tyhjää; poissa 47. (Koneään. 40)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväk-
synyt ed. Saapungin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta
mietintöä vastaan.

Joka käsitteilyn pohjaksi hyväksyy suuren
valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos
"ei" voittaa, on ed. Saapungin ehdotus hy-
väksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 89 jaa- ja 61 ei-ääntä;
poissa 49. (Koneään. 41)

Eduskunta on käsitteilyn pohjaksi hyväk-
synyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen
sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksi-
tyiskohtaiseen käsitteilyyn.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdot-
tan, että pykälä saisi sen sanamuodon, mikä
on valiokunnan mietintöön liitettyssä I vasta-
lauseessa.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannat-
tan ed. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kes-
kustelussa on ed. Anttila ed. Mäkelän kan-
nattamana ehdottanut, että pykälä saisi I
vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Anttilan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 90 jaa- ja 61 ei-ääntä;
poissa 48. (Koneään. 42)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

27 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös,
johtolause ja nimike hyväksytään keskuste-
lutta.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen
sisältyvän toisen lakiehdotuksen yksityiskohtai-
seeseen käsitteilyyn.

2 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiin hyväksyttäisiin II vastalauseen mukainen 2 §, mikä tarkoittaa sitä, että Lapin lääni vapautettaisiin kiintiöistä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Vaikka en olekaan Lapin läänin vaalipiiristä, kannatan tätä erittäin hyvää ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että 2 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 50. (Koneään. 43)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15—17 § hyväksytään keskustelutta.

19 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, mikä on valiokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessa. Se käytännössä tarkoittaa sitä, että ensi vuonna olisi mahdollisuus jakaa 25 miljoonan litran määrä lisäksi kiintiöitä erityisesti nuorille viljelijöille.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 51. (Koneään. 44)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

21, 23, 25, 26 ja 34 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän kolmannen lakiehdotuksen 1, 5—7, 9, 11 ja 28 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 144

Toivomusaloite n:o 504/1989 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 209

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 209. Yleiskeskustelu asiasta julistettiin viime istunnossa päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1, 1 a, 2 ja 3 § hyväksytään keskustelutta.
6 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena eli 2 momentin 2 kohta säilyisi ennallaan.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 55. (Koneään. 46)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 b, 7, 12 a, 14—16 ja 23 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 110

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

Suuren valiokunnan mietintö n:o 224

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 224. Yleiskeskustelu asiasta julistettiin viime istunnossa päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Saapunki ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Saapungin hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 63. (Koneään. 47)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Saapunki: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on vastalauseessa. Se tarkoittaa sitä, että metsän hyönteis- ja sienituhoja ehkäisevästä, mielestämme tärkeästä lainsäädännöstä rajattaisiin kuitenkin lain ulkopuolelle Pohjois-Suomen ne alueet, joiden tehollinen lämpösumma on niin alhainen, että lain aiheuttamat haitat tiestölle, kuljetuskustannuksille ja metsureiden työllisyydelle ovat paljon suuremmat kuin lailla saatu hyöty ko. alueilla.

Ensimmäinen varapuhemies: Vastalauseen mukaisesta 2 §:stä äänestettiin jo käsittelyn pohjasta päätettäessä, joten en katso voivani esitellä asiaa uudelleen äänestykseen.

Puhemiehen menettely hyväksytään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Pykälä hyväksytään.

3—16 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 123

Lakialoitteet n:ot 28, 29, 51 ja 111

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

Suuren valiokunnan mietintö n:o 221

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 221. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Anttila: Herra puhemies! Hallitus jatkaa urheasti verouudistustaan omaksumallaan linjalla. Kokonaisverorasite jatkaa nousuaan ollen ensi vuonna korkeammalla kuin koskaan Suomen historiassa. Myös bruttoveroaste pysyy ensi vuonna korkeammalla kuin puoleentoista vuosikymmeneen. Hallituksen verolinja on merkinnyt etenkin suurituloisimpien tuloverotuksen tuntuvaa kevenemistä. Tämähän on toteutettu lähinnä veroasteikkojen tarkistamisen kautta.

Nyt olemme käsittelemässä hallituksen esitystä korkotulon lähdeverosta, jolla säädettäisiin 10 prosentin vero, jonka jatkossa perisi talletuksen vastaanottanut pankki tai joukkovelkakirjalainan liikkeellelaskija.

Tämä hallitushan on kunnostautunut mitavasti valtion verotulojen kasvattajana. Kun hallitus aloitti toimintansa, olivat valtion verot ja veronluonteiset maksut 82 miljardia markkaa, kun ne tänä vuonna ovat 126 miljardia markkaa. Siinä on kasvua 53 prosenttia. Samanaikaisesti liikevaihtoveron tuottoa hallitus on onnistunut kasvattamaan

55 prosenttia. Tulo- ja varallisuusveron tuotto on kasvanut 11 miljardia markkaa, mikä prosentteissa tekee melkein 40 prosenttia, ja polttoaineveron korotushan on tuonut valtiolle lisää tuloja prosentteilla mitattuna lähes 90 prosenttia. Onpa hallitus löytänyt aivan uuden veromuodonkin, luottoveron, joka on tänä vuonna ensimmäistä kertaa kannettava vero. Sen tuottoarvio on ollut 400 miljoonaa markkaa tämän vuoden budjettia laadittaessa.

Kaiken kaikkiaan hallitus on todella huolehtinut siitä, että valtiolle kertyy verotuloja ja erilaisia maksuja. Tämä taas on mahdollistanut sen, että valtion budjetin loppusumma on tämän hallituksen aikana kasvanut 107 miljardista markasta melkein 157 miljardiin markkaan. Sekin on melkoinen saavutus.

Tämä hallituksen esitys lähdeverotuksesta nostaa korkoja jopa 2 prosenttiyksikköä. Tällaisen arvion ovat esittäneet erittäin korkeat asiantuntijat pankkimaailmasta. Kysynkin, onko tässä tilanteessa perusteltua hallituksen omilla toimenpiteillään lisätä Suomessa muutenkin ennätysmäisen korkeaa korkotasoa. Korkotaso on, niin kuin kaikki tiedämme, erittäin merkittävä kustannustekijä totta kai asuntovelallisille, mutta myös yrittäjille ja ennen kaikkea pienyrittäjille.

Tätä taustaa vasten olisi varmasti oikea aika nyt todella harkita tämän esityksen hylkäämistä, koska se sopii tähän talouspoliittiseen tilanteeseen äärettömän huonosti. Uskon, että tämän suuntaisia viestejä hallitukselle on varmasti annettu, mutta korvat lienevät olleet tukossa, koska aina vain toimitaan ja viedään lakiesityksiä eteenpäin siitä riippumatta, miten ne sopivat talouspoliittiseen suhdannetilanteeseen.

Ed. Heikkinen: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lähdeverolaki liittyy olennaisesti talouspolitiikkaa säätelevään lainsäädäntöön, ja se on jatkoa hallituksen verouudistuslinjalle. Tähänastisen verouudistuksen seurauksena kokonaisverorasitus on noussut, ja se on johtanut huomattavan suureen tuloerojen kasvuun. Suurituloiset ovat saaneet merkittäviä verohelpotuksia, sekä pieni- ja keskituloiset ovat joutuneet maksumiehen osaan.

Käsiteltävänä oleva lähdevero merkitsee tulonsiirtoa piensäästäjiltä suursijoittajille

sekä jälleen merkittäviä verohelpotuksia suurituloisille. Lähdeverotukseen siirtyminen tuo mukanaan monia vaikeita ongelmia. Mainitseen niistä luettelonomaisesti muutamia tärkeimpiä ja kielteiseltä vaikutukseltaan merkittävimpiä.

Lähdeverotukseen siirtyminen nostaa pankkien varainhankinnan kustannuksia eli korkoja. Tämä purkautuu lainakorkojen nousupaineena ja kohdistuu lähinnä uuteen luotonantoon. Lähdeverotukseen siirtyminen aiheuttaa paineita myös vanhojen korkojen nostamiseen. Tästähän on saatu esimakua pitkin syksyä. Se aiheuttaa koko pankkijärjestelmälle uusia suuria sopeutumistarpeita ja ongelmia. Pahiten se tulee koskettamaan osuus- ja säästöpankkijärjestöjä. Se kasvattaa tuloeroja suurituloisia suosivalla tavalla. Seurauksena tulee olemaan satojen miljoonien tulonsiirto piensäästäjiltä suursijoittajille. Se tulee lisäämään merkittävästi verokennottelua, tulee johtamaan pankkien palvelumaksujen korotuksiin, konttoreitten lakkauttamiseen ja rajuihin työvoiman supistuksiin. Lähinnä suursäästäjien ja sijoittajien toimesta mahdollinen pankkisäästämisen kehittyminen tulee tapahtumaan osakesäästämisen kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Maamme korkotaso on jo nyt sietämättömän korkea. Kun lähdeverolaki tulee voimaan ensi vuoden alusta, korkotason laskemisesta ei ole toivoakaan. Päinvastoin se tulee mitä todennäköisimmin edelleen kohoamaan. Kun markkinakorot ovat poikkeuksellisen korkeat ja ero peruskorkoon valtavan suuri ja kun edessä on vielä poikkeuksellisen syvä lamakausi, on lähdeverotukseen siirtyminen tässä tilanteessa talouspoliittinen virheratkaisu. Vaikeuksissa kamppaileva elinkeinoelämä ja yritystoiminta samoin kuin kotitaloudet ja asuntovelalliset sekä kunnallistalous odottavat hallitukselta toimia, jotka mahdollistaisivat korkotason alentamisen, eivätkä suinkaan toimia, jotka ovat sitä edelleen korottamassa.

Korkotason lisäksi lähdeverotus vaikuttaa talouspoliittisesti kielteisesti toisellakin tavalla. Yritysten toimintaedellytysten nopeasti vaikeutuessa lamakauden syvetessä tulisi edistää toimia, jotka keventäisivät yritysten ja elinkeinoelämän rahoitusrakennetta. Tämä edellyttäisi toimia, jotka parantaisivat osakepääoman hankkimista ja tätä kautta rahoi-

tilutilanteen helpottamista. Nyt tulee käymään täysin päinvastaisesti. Pörssin toiminta on jo nyt lamassa, ja lähdeverotus tulee sitä edelleen pahentamaan. Mahdollinen pankkisäästämisen kehittyminen suursijoittajien toimesta tulee heikentämään osakesäästämistä.

Kolmas näkökohta, jonka haluan ottaa esille, on se, että pitemmällä aikavälillä verollistenkin talletusten talletuskorot tulevat laskemaan. Pankeilla ei ole mitään mahdollisuuksia selvittää kovinkaan monta vuotta ensi vuoden alusta syntyvästä tilanteesta. Ne joutuvat luopumaan ennen pitkää talletusten korkokilpailusta ja alentamaan rajusti yhteisymmärryksessä talletusten korkoja. Tämän vuoksi lähdeverotukseen siirtyminen tässä tilanteessa, kun peruskoron ja markkinakorkojen ero on poikkeuksellisen suuri, tulee koitumaan pitemmällä tähtäimellä tallettajienkin tappioksi. Mikäli lähdeverotukseen aiotaan siirtyä, sen tulisi tapahtua aivan toisenlaisessa talouspoliittisessa tilanteessa kuin meillä Suomessa nyt on.

Arvoisa puhemies! Nykyisen hallituksen harjoittama talouspolitiikka on ollut tähänkin asti epäonnistunutta ja virheellistä. Lähdeverotukseen siirtyminen tässä talouspoliittisessa tilanteessa, jota olen edellä kuvannut, on tämän johdonmukaista jatkoa. Väistämättä tulee mieleen pääministerin muutama vuosi sitten esittämä toteamus, että tärkeintä ei ole asioitten asiasisältö vaan se, että syntyy päätöksiä. Näin käy nytkin.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn III vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Pankkitalletuksista määrääkaistilien korkotulot ovat Suomessa olleet jo varsin pitkään verottomia tiettyyn enimmäiskorkoon saakka. Näin on voitu turvata yhtäältä tallettajille helppo ja varma, joskaan ei aina kovin tuottava sijoitusvaihtoehto. Pankeille verottomien talletustilien järjestely on puolestaan tiennyt aika edullista varainhankintaa, mikä on puolestaan helpottanut niiden mahdollisuuksia esimerkiksi yhteiskunnallisesti merkittävän korkotukiluoton tuksen hoitajana.

Ensimmäisenä verouudistuseleenään Holkerin hallitus veti maton näiden tilien alta pois. Se laski verottoman koron määrää kahdella prosenttiyksiköllä vuonna 1988. Ti-

lanteessa, jossa säästämistä olisi pitänyt rohkaista ja kulutusta rangaista, toimenpide oli tietysti aivan väärä. Säästämisaste romahti, ja velkaantuminen sai uutta vauhtia, jonka lopputuloksista me kaikki tällä hetkellä olemme surullisen hyvin perillä ja tietoisia.

Nyt vihdoinkin hallitus on oivaltanut jollakin tavalla säästämisen merkityksen, mutta näissä oloissa aivan väärällä tavalla. Vuoden 1991 alusta lukien hallitus esittää määräaikaisen veronhuojennuslain voimassaoloajan päättämistä vuonna 1992 ja siirtymistä lähdeveromenettelyyn jo ensi vuonna. Lähdeveron suuruus olisi 10 prosenttia maksetun koron määräästä. Veron perintä kuuluu pankille. Verovelvollisen ei tarvitse ilmoittaa erikseen verotuksessa saamaansa korkotuloa.

Esityksestä voi sanoa, että ajankohta tämännäytävien esitysten tekemiselle on perin väärä. Lähdeverojärjestelmä on periaatteessa monilta osin kannatettava menettely pankkitalletusten verokohtelun järjestämiseksi. Se on periaatteessa yksinkertainen ja selkeä. Erityisesti tässä taloudellisessa tilanteessa, mihin hallitus on ajanut Suomen talouden, lähdeveron kielteiset puolet kuitenkin korostuvat. Talouden alassyöksyn seurauksena lainakorot meillä ovat jo ennestään pilvissä. Lähdeveron säätäminen merkitsee lainakorkojen nousulle uutta vauhtia. Arvioiden mukaan lähdeveroon siirtyminen nostaa antolainauskorkoa 1—2,5 prosenttiyksikön verran. Eri asiantuntija-arviot toki vaihtelevat, mutta tämän haarukan voi sanoa varsin vahvoihin perusteisiin, niin monien asiantuntijoiden näkemykset sijoittuivat tähän haarukkaan, 1—2,5 prosenttiyksikön suuruiseen lainakoron edelleen nousuun.

Arvoisa puhemies! Kun reaalkorot lainoissa ovat jo tällä hetkellä Suomessa ilmeisesti maailman korkeimmat, tällainen lisänsäntolainauskorkoihin on tässä talouden tilanteessa aivan kohtuuton ja aivan väärään ajankohtaan sijoittuva toimenpide.

Lähdeveroesitys merkitseekin jälleen yhtä lisäkeinoa talouspolitiikan virheiden kaatamiseksi velallisten maksettaviksi. Asuntovelalliset, perheen perustamisen vuoksi velkaantuneet nuoret, pienyritykset ja viljelijät joutuvat maksamaan uudistuksen aiheuttaman miljardiluokan lisälaskun.

Tällainen lisälasku syntyy siksi, että pankkien on maksettava lähdeverotileistä huomattavasti korkeampaa korkoa kuin nyky-

sistä verottomista tileistä, jotta talletukset siirtyisivät näille tileille. Koron pitää ensiksikin kattaa se noin tuhannen miljoonan markan suuruinen vero, jonka valtio vie näistä koroista. Tämän lisäksi sen tulee kattaa se lisätuotto, jota tallettajat sijoitukselleen luonnollisesti odottavat, sitä kun on turha kuvitella, että pankit maksaisivat rahan hankintansa lisälaskun, rahan hankintansa kallistumisen. Eivätkä toki tallettajakaan yleisesti ottaen suostu tyytymään aikaisempaa pienempään tuottoon. Niinpä vuositasolla ainakin parin miljardin markan lisälasku on tulossa aiemmin mainitsemieni heikoimmassa asemassa olevien velkaisten kansalaisten maksettavaksi.

Ketkä lähdeverosta hyötyvät? Velallisista siis menettäjiä ovat kiistatta kaikki, mutta miten käy erilaisten tallettajien? Toki lähdeverosta nykyisessäkin taloudellisessa tilanteessa hyötyä löytyy joillekin. Tällaisia hyötyjiä ovat erityisesti tähän saakka verollisille tileille suurempia summia tallettaneet. Häviöjiä ovat puolestaan ne pientallettajat, siis ne, jotka ovat tallettaneet alle 20 000 markkaa ja jotka menettävät tähän uudistukseen liittyen omaisuustulovähennyksen. Omaisuustulovähennys on turvannut sen, että heidän talletuksistaan ei tähän saakka ole mennyt veroa.

Sama hieman komplisoitu asia esimerkein: Pienituloisen eläkeläissijoittajan, joka ei tähän saakka ole maksanut lainkaan veroa noin 20 000 markan suuruisen talletustensa koroista, vero nousee nyt 0 prosentista 10 prosenttiin. Suurituloisen suursijoittajan, joka tähän saakka on maksanut miljoonatalletustensa koroista yli 50 prosenttia veroa, vero laskee nyt 10 prosenttiin.

Lähdeveron vaikutuksia tutkinut Harri Hellqvist kirjoittaa näin: ”Vaikka tallettajat korkotason noustessa ovatkin keskimäärin voittajia, kaku jaetaan nyt siten, että yli 80 prosenttia kansasta sen vähempiosaisesta päästä kärsii tappioita tai parhaimmillaan pysyy vain omillaan. Alle 20 prosenttia porukasta parantelee muutenkin jo kohtuullista toimeentuloaan ja aika roimasti.” Hallituksen oma arvio, että lähdeverotukseen siirtymisellä saattaa olla jonkinasteisia tulonjaollisia vaikutuksia, taitaa olla aika lievä ilmaus. Kyllä hallituksen esitys merkitsee aika reiluja tulonjaollisia muutoksia nykyiseen tilanteeseen.

Hallitusohjelman tavoitteena on omaisuus-

tulojen veropohjan vahvistaminen sekä näiden tulojen verotuksen yhtenäistäminen. Näinhän hallitus ohjelmassaan sanoo. Veropohjaa hallitus on todella nyt laajentamassakin ja kasvattaa tällä esityksellä merkittävästi verotulojaan.

Verotuksen neutraliteettia käsittelyssä oleva lähdevero ei kuitenkaan lisää. Käy tämmälleen päinvastoin. Muiden pääomatulojen verotus on siirtynyt progressiivisen verotuksen piiriin, lähdevero vie osan pääomatuloista suhteellisen verotuksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä ei siis voi tässä tilanteessa edellä kerrotuista syistä antaa tukea hallituksen lähdeveroesitykselle. Parempi vaihtoehto mielestämme on, että nykyistä talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslakia jatkettaisiin kolmella vuodella eteenpäin, kuitenkin siten muutettuna, että verovapaan koron enimmäisrajaksi esitämme nykyisen 7,5 prosentin sijasta peruskoron tasoa eli 8,5 prosenttia.

Miksi tällainen muutos nykyiseen tilanteeseen? Siitä yksinkertaisesta syystä, että juuri peruskoron tasoisessa verovapaassa korossa oltiin silloin, kun hallitus lähti ensimmäisen kerran vuonna 88 talletusten veronhuojennusmenettelyä rukkaamaan. Me esitämme näiltä osin palattavaksi samaan menettelyyn, missä oltiin ennen kuin hallitus näille seikkailujen teille lähti.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Heikkisen tekemää ehdotusta käsittelyn pohjan osalta ja totean, että pohja todella merkitsee sitä, että nykyistä veronhuojennuslakia kerrotulla tavalla parannettuna jatkettaisiin kolmella vuodella eteenpäin.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarisen arvio lähdeveron vaikutuksesta korkotasoon oli kyllä linjakas, mutta ehkä liiankin linjakas. Asia ei nimittäin ole ihan niin yksinkertainen.

On selvää, että lähdeveroratkaisu vaikuttaa sillä tavalla, että pankit joutuvat ostamaan rahaa nykyistä kalliimmalla hinnalla. Talletuskorot tulevat nousemaan ja tätä kautta tietenkin tässä linjakkaassa mallissa paine myydä rahaa nykyistä kalliimmalla on selviö, eli korkotasoa voisi tämän logiikan pohjalta nousta. Mutta jos nykyinen tilanne vallitsee lähitulevaisuudessa ja vähän pidempäänkin, kuten voi odottaa, eli korkotasoon

ylhäällä, niin on myös muistettava, että rahan kysyntä ei ole erityisen merkittävää. Se on itse asiassa hyvin heikkoa, ja jos pankit haluavat nostaa antolainauskorkojansa lisää, niin kuin varmaan haluavat, niin kysyntä pysähtyy täysin.

Minä uskon, että tässä tapahtuu sellainen paradoksi, että pankit joutuvat joka tapauksessa antolainaukseen panostamaan, ja sitä kautta korkotasoon kohdistuu jopa laskevia paineita nousevien sijaan, enkä ole yksin tämän mielipiteeni kanssa, vaikka tiedän Pekkarisen vetoavan hyvin useisiin merkittäviin asiantuntijatahoihin.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliomäki on täysin oikeassa siinä, että todella vetoan niihin merkittäviin asiantuntijatahoihin, jotka ovat antaneet tukea niille ajatuksille ja sille linjaukselle, mitä äsken esitin.

Haluan vielä, herra puhemies, perusteeksi tälle ajatukselleni tietyllä tavalla kerrata sen, että on itsestään selvää, että tallettajat siirtäkseen varoja uuden lain mukaisille tileille edellyttävät, että saavat vähintään sen tuoton kuin saavat nykyisistä talletuksistaan. Se on ilman muuta selvää. Eivät he huonommin tuottaville tileille talletuksiaan siirrä. Siis jo tallettajat vaativat vähän lisää.

Sitten, ed. Kalliomäki, verottaja tulee mukaan ja vie noin 1 000 miljoonaa markkaa veroina, lähdeverona valtiolle, eivätkä pankit ole tässä asiassa mitään hyväntekeväisyyslaitoksia. Eivät ne näitä lisäkustannuksia kontolleen ota. Sekä tallettajien vaatimat lisätulot että verottajan osuuden pankit taatusti panevat antolainauskorkoihin ja perivät nämä korot lainantarvitsijoilta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä vetoan samoihin asiantuntijoihin kuin ed. Pekkarinenkin täällä, jotka ovat eri mieltä kuin ed. Kalliomäki, eli pankkivaliokunnassa suoritettussa asiantuntijakuulemisessa pankkien edustajat arvioivat, että lähdeveron seurauksena antolainauskorot nousevat luokkaa 2,3 prosenttia. Näiden arvioiden pohjalta pankkivaliokunta on tehnyt työtään, ja minä en sitten tiedä, mistä eduskunnan pankkivaltuusmiesten jäsen ed. Kalliomäki omat arvionsa korkojen alenemisesta on johtanut. Uskon, että ne eivät ainakaan kilpailevista pankkiipiireistä

ole lähtöisin. Voi olla, että monopolipankki Suomen Pankki on tässä asiassa eri mieltä kuin kaikki muut lähteet.

Ed. Kääriäinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kalliomäen puheenvuoroon pari kommenttia. Nekin, jotka ajavat tätä lähdeveroratkaisua, siis pankkimaaailma etupäässä, nyt jo yhtenäisin rivein, tunnustavat tämän vaikutuksen korkotason nousuun. Siitä on jonkin verran erimielisyyttä, paljonko korkotaso nousee. Lievimpien arvioiden mukaan prosenttiyksikön, korkeimpien 3 prosenttiyksikköä, mutta yhtä mieltä ollaan siitä, että nousua tulee ainakin alkuvaiheessa, kun lähdevero tulee astumaan voimaan.

Toiseksi viitaten siihen, mitä ed. Pekkarinen sanoi tämän ratkaisun epäsosiaalisuudesta, pitää muistaa, että kun valtio ottaa tästä omansa, rikkaat säästäjät ottavat omansa ja pankit ottavat omansa, niin kyllä kai joku tässä on maksumiehenä. Kyllä kai se on päivänselvä asia, ja maksumiehet tälläkin kertaa ovat nimenomaan velalliset, jotka ovat useimmiten pakkorakosessa joutuneet ottamaan velkoja, pienituloiset asunovelalliset esimerkiksi. Niin että tälläkin perusteella tämä lähdeveroratkaisu on aika kestävässä tilanteessa.

Kolmanneksi poliittinen kysymys. Minkä takia SDP, jolla on tietty aatteellinen tausta, tietty aatteellinen omatunto, tätä asiaa ajaa niin kuin käärmettä pyssyyn ja käyttää tämän esityksen perustelemiseen vaikka minkälaisia tekosyitä?

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarinen lähtee ajattelussaan siitä, että pankit eivät joutuisi kilpailemaan lainkaan keskenään, vaan niillä olisi mahdollisuus aina, jos kustannukset lisääntyvät, siirtää kustannukset suoraan hintoihin eli korkoihin. Tästä nimenomaan lähtee se ajattelu, että jos meille tulee lähdevero ja se on esimerkiksi prosentti kokonaiskoron määrästä, prosentti voidaan siirtää suoraan korkoihin. Mutta koko lähdeveron perusajatus onkin se, että kun pankit tähän mennessä eivät ole joutuneet kilpailemaan, niin vihdoin tässä maassa yksi kartelli purettaisiin ja ryhdyttäisiin pankkikilpailuun, ja on varmaa, että jonkinlaisella aikataululla pankkikilpailu tulee johtamaan siihen, että pankkien korkomarginaali eli se, minkä ne otta-

vat välistä pois kuluttajilta, käy pienemmäksi. Tällä tavalla sekä tallettaja että lainantaja ilman muuta tulevat hyötymään uudesta järjestelmästä.

On totta, että kun 1.1. järjestelmä muutuu, saattaa olla, että lähdevero jossain määrin korottaa korkoja, mutta me emme tee vain yhtä päivää varten näitä veroratkaisuja, vaan tulevaisuutta varten. Ed. Kalliomäki on aivan oikeassa siinä, että lähdevero suosii säästämistä, mikä merkitsee sitä, että kun säästäminen kasvaa, kysynnän ja tarjonnan lain mukaisesti tämä tulee johtamaan siihen, että toisaalta velanoton kysyntä vähenee ja pankeilla on enemmän rahaa. Tämä merkitsee sitä, että on luotu vihdoin edellytykset korkotason laskulle, mikä kai on kaikkein tärkeintä tässä talouspoliittisessa tilanteessa.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Havaitsen, että edustajat Seppänen, Pekkarinen ja Kääriäinen ovat todella saaneet informaatiota pankkien ja pankkimaaailman taholta. Totta kai siellä haetaan oikeutusta ja suorastaan keppihevosia mahdollisimman korkean antolainauskoron puolesta, mutta minusta ed. Sasi oli täysin oikeassa siinä, kun hän viittasi korkomarginaalin merkitykseen. Minua hämmästyttää, että ed. Seppänen tuntuu pitävän pankkien nykyistä korkomarginaalia juuri sellaisena, kuin sen pitäisikin olla. Kilpailun kautta sitä nimenomaan voidaan laskea. Tässä meidän matalan profiilin kiistassamme on tietenkin se hyvä puoli, että mikäli niin kuin näyttää, korkea korkotaso jatkuu, pääsemme aika nopeasti selvyteen siitä, millä tavalla lähdeveroratkaisu tulee vaikuttamaan pankkien antolainauskorkotasoon.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi myönsi, että lähdeveron säätäminen vaikuttaa akyysu korkotaso nostavasti, mutta jatkoi sitten, että me emme säädäkään tätä lakia yhtä vuotta varten. Nyt kysynkin: Eikö tämä talouspoliittinen tilanne ole äärimmäisen huono ajankohta säätää tällaista lakia? Kuten omassa puheenvuorossani totesin, pidän erittäin huonona tähän talouspoliittiseen tilanteeseen tällaisen lain säätämistä. Todella tuntuu siltä, että hallituksen piirissä ei anneta minkään näköistä arvoa sille asiantuntemukselle ja

tiedolle, jota pankkipiireistä tässä asiassa on hyvin selkeästi viestitetty. Vuoden kahden päästä voitaisiin tilannetta harkita uudelleen. Mutta miksi lähdetään nyt kokeilemaan, kun Suomi on muutenkin taloudellisesti rampa?

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kyllä ensin toivonut, että ed. Sasi puheenvuoronsa loppuosassa, jossa hän jotenkin jätti sen käsityksen, että tämä esitys johtaa korkojen alenemiseen, vielä olisi kertonut, onko hän todella tätä mieltä, koska yhtään sellaista asiantuntijakuulemista en ole ollut kuulemassa. Ei ensimmäistäkään sellaista asiantuntijakuulemistä minulla ole ollut tilaisuutta kuunnella.

Mitä tulee ed. Kalliomäen puheenvuoroon siitä, ketä ovat ed. Seppänen ja keskustan edustajat kuunnelleet, minä olen ainakin kuunnellut mm. Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen edustajaa, eivätkä hekään jaa käsitystä, että tämä johtaisi korkotason alenemiseen, vaan pikemminkin päinvastoin.

Mitä tulee pankkien kilpailuun, ensinnäkin totean, että kyllähän tällä hetkellä, ed. Sasi, on verollisten tilien osalta kilpailua. Mutta siitä huolimatta kilpailua pitää kyllä pystyä lisäämään, siitä jaan käsityksen ed. Sasin kanssa. Mutta siitä huolimatta, vaikka tämä merkitsisi kilpailun parantamista, sen jälkeenkin korkotason nousu arvioidaan sen suuruiseksi, mitä täällä olemme kertoneet.

Haluan vielä alleviivata, että keskustalla on valmiutta tämän suuntaisen lähdeverotyypin järjestelmän kehittämiseen muunnallisessa taloudellisessa tilanteessa kuin tällä hetkellä. Jos tämä toteutuu, tämä kaataa pieniä yrityksiä ja vie ehkä velallisia yksityisiä kansalaisiakin konkurssiin. Voin vielä kiinnittää huomiota siihen, että aikanaan hallitus pani tavanomaiset talletustilien korot verolle täysin väärään aikaan vuonna 1988. Nyt hallitus on tekemässä taas virheen. Tässä tilanteessa, jossa taloudellinen tila ei mitenkään sallisi tällaista, hallitus haluaa väen väkisin tämän ajaa läpi. Te olette kaksi askelta aina myöhässä.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Sasi uskoi lähdeverotuksen tuovan kilpailua ja kilpailun puolestaan alentavan korkoa, niin muistutan siitä tilanteesta, jolloin Suomen Pankki vapautti valuutan sääntelyn ja perusteli sitä sillä, että

nyt alkaa kilpailu, joka pudottaa korot alas. Miten on käynyt? Aivan päinvastoin on käynyt. En tiedä, kuinka kauan ed. Sasin mainitsemaa lääkettä nyt pitäisi odottaa. Milloin se sellainen vaihe sitten tulee, jolloin korot mainitsemanne kilpailun tuloksena tulisivat alenemaan? Kiistatta nyt on kyse ratkaisusta, joka suosii edelleen rikkaita ja sortaa köyhiä ja vähävaraisia. Siksi minua vähän huolestuttaa sekin, että keskustalaiset sanovat, että ei nyt tässä tilanteessa ja tässä vaiheessa. Milloin mahtaa tulla sellainen tilanne, että lähdeverotarkaisu auttaisi vähävaraisia?

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun kuuntelin näitä raskaansarjan ammatti-ihmisten puheita, niin yritin näillä rikkinäisillä silmilaseillani tuijotella, olenko minä ollenkaan oikeassa lainkäsitteilykohdassakaan.

Mutta käytän tämän lyhyen puheenvuoroni syystä, että ed. Kettunen on jättänyt vastalauseen tähän asiaan, jossa hän ilmoittaa, että tulemme esittämään tämän lain hylkäämistä. Jos se ei onnistu kolmannessa käsittelyssä, esitämme ponsilausemaa sen seikan korjaamiseksi, niin kuin tässä ed. Laine sanoi, että kiistämättä tämä on edullinen suurituloisille tallettajille. (Ed. Anttila: Lottovoittajille!) Nimenomaan verotuksen progression kautta he ovat ehdottoman hyvässä asemassa pientallettajiin nähden, joilla on pienet talletukset ja kohtuullisen pienet korkotulot.

Me mietimme lain osalta pitkään, voitaisiinko tähän tehdä sellainen muutosesitys, jonka nojalla pienituloiset voitaisiin tiettyyn korkotuloon saakka siirtää tämän lain vaikutuksen ulkopuolelle, mutta asia on näin, että se on asiantuntijoidenkin taholta katsottu käytännöllisesti katsoen mahdottomaksi. Näin ollen ei tule olemaan muuta mahdollisuutta kuin tässä tapauksessa aikanaan esitetään hylkäystä juuri siitä syystä, että laki asettaa suurituloiset tallettajat ja toisaalta pienituloiset tallettajat, pientallettajat, kohtuuttoman erilaiseen asemaan verrattuna nykyiseen verotuskäytäntöön.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Sasille, joka puolustele tätä lakiehdotusta, että tässä on taas kysymyksessä sosialidemokraattien ja kokoomuksen selkeä linjavalinta. Rikkaille

ja isotuloisille annetaan etuja ja pienituloisia ja köyhiä köyhdytetään entisestään. Tämä laki tulee käytännössä toimimaan siihen suuntaan, että pankit kilpaillessaan suurista talletuksista joutuvat nostamaan ottolainauksen korkokantaa korkealla, mikä tulee heijastumaan antolainauksen koroissa. Näin ollen ne, jotka pystyvät sijoittamaan suuria rahamääriä säästötileille, joita laki koskee, tulevat rikastumaan, ja ne kurjat, köyhät, jotka joutuvat tätä rahaa lainaamaan, tulevat köyhtymään.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Eduskunta on nyt hyväksymässä maahamme uutta verojärjestelmää talletusten korkojen osalta. Holkerin hallituksessa myös SMP on ollut mukana silloin, kun se on antanut lähdeveroesityksen eduskunnalle, ja valtiovarainvaliokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä. Tämän tavoitteena on se, että tavanomaiset pankkitalletukset sekä joukkovelkakirjojen lainat tulisivat lähdeveron piiriin, joka toimii siten, että lähdeveron piirissä olevan talletuksen korosta maksetaan 10 prosenttia veroa. Koron maksaja suorittaa 10 prosentin veron valtiolle ja maksaa 90 prosenttia tallettajalle. Tallettajan ei enää tarvitse ilmoittaa korkotuloa verotuksessa eikä myöskään pääomaa, jolle korko on maksettu, omassa varallisuusverotuksessaan. Järjestelmä on siis äärimmäisen yksinkertainen. Se takaa myös pankkiseläisyyden ja, uskoisin, on myös edullinen säästäjille.

Verojaosto on jossakin määrin laajentanut hallituksen esityksen soveltamisalaa, ensinnäkin siten, että ulkomaisten pankkien sivukonttorit voivat myös ottaa vastaan talletuksia, joihin sovelletaan lähdeveroa. Sen lisäksi lähdeveron alaa laajennettu myös huoltokonttoreihin siten, että työnantajan perustaman huoltokonttorin maksamasta korosta peritään lähdevero. Tämä toteutettiin huoltokonttorien omasta toivomuksesta. Tältä osin voidaan ehkä todeta, että yleensä ne talletukset, joita huoltokonttoreissa on, ovat varsin pieniä ja myös tallettajat ovat usein henkilöitä, joiden korkotulot ovat varsin pieniä. Mielenkiintoista on todeta se, että juuri ne henkilöt, joilla on pieniä korkotuloja itse huoltokonttoriensa välityksellä pyysivät päästä lähdeveron piiriin eivätkä välttämättä halunneet pysyä nykyisen omaisuustulovähennysjärjestelmän piirissä. Se jossakin mää-

rin osoittaa sen kritiikin, mitä kaikkien pienimpien korkotulojen osalta täällä esitettiin, virheelliseksi.

Järjestelmä tulee voimaan tammikuun alussa ensi vuonna siten, että se korko-osuus, joka maksetaan 1.1.1991 lukien, tulee lähdeveron piiriin, mutta jos talletus on tehty tänä vuonna, niin tänä vuonna talletuksille kertynyt korko on nykyisen osuusmallin mukaisen verotuksen piirissä eli tältä vuodelta maksettuun korkoon sovelletaan edelleen omaisuustulovähennystä.

Aikoinaan, kun järjestelmää luotiin, jouduttiin pohtimaan, millä tavalla verotetaan talletusten korkoja. Talletusten verovapaus on ollut voimassa sota-ajoista eli 1940-luvulta lähtien, ja se liittyy tietyllä tavalla sota-ajan olosuhteisiin, voidaan sanoa sota-ajan komentotalouteen.

Vuonna 1988 syksyllä eduskunnassa verouudistuksen yhteydessä hyväksyttiin talletusten osalta ns. osuusmalli, jossa perusajatuksena oli se, että on selvää, että talletusten korosta osa on inflaatio-osuutta ja vain osa on reaalkorkoa. Tämä ongelma pyrittiin ratkaisemaan sillä tavalla, että 50 prosenttia korkotulosta katsottiin verovapaaksi ja 50 prosenttia veronalaiseksi, ja oletettiin, että verovapaa osuus olisi koron ns. inflaatio-osuutta.

Osuusmallin osalta täytyy todeta, että kuten loppusyksyn 1988 tapahtumat osoittavat, se ei koskaan saavuttanut varsin suurta luottamusta tallettajien keskuudessa osittain ehkä siitä syystä, että se on varsin vaikeaselkoinen. Siitä syystä suuria rahamääriä ajautuikin 1988 lopulla verovapaiksi kaksivuotiksi talletuksiksi ja entinen talletusten verovapausjärjestelmä säilytti hyvin pitkälti suosionsa.

Jossakin määrin on sitten jouduttu miettimään sitä, miten osuusmallista eteenpäin. Meillä noin vuosi sitten istui toimikunta, joka pohti lähdeveron toteuttamista. Lähdeveroa puolsi ensinnäkin se, että lähdeverojärjestelmä on äärimmäisen yksinkertainen. Sen lisäksi sillä on myönteisiä taloudellisia vaikutuksia ensi sijassa sen kautta, että vihdoinkin päästään purkamaan pankkien kilpailukartelli ja päästään vihdoin kilpailutilanteeseen pankkien kesken. Kolmas tekijä, joka olennaisella tavalla puoltaa järjestelmän omaksumista on se, että useimmissa Euroopan yhteisön maissa on siirrytty läh-

deverojärjestelmään, josta on tosin erilaisia variaatioita, mutta peruspiirteet ovat hyvin saman kaltaisia kuin Suomen lähdeverojärjestelmä. Aikoinaan Euroopan yhteisössä pyrittiin myös hyväksymään direktiivi, jossa talletuksiin olisi sovellettu yhtä yhtenäistä lähdeveroa kaikissa Euroopan yhteisön maissa. Direktiivi ei kuitenkaan tullut hyväksytyksi siitä syystä, että erityisesti Luxemburg, mutta myös Englanti vastustivat sitä.

Miksi lähdevero on niinkin alhainen kuin 10 prosenttia, vaatii tiettyä selittämistä. Se perustuu ajatukseen, että talletuspääoma ei ole lainkaan suojattu inflaatiolta. Kun toimikunta aikoinaan teki laskelmia, lähdettiin sen tyyppisestä ajatuksesta, että jos korko on 10 prosenttia ja inflaatio on 7, merkitsee se sitä, että tosiasiallisesti reaalkorko on 3 prosenttia eli 10:n ja 7:n prosenttien erotus. Kun korosta maksetaan 10 prosentin lähdevero, otetaan siitä 1 prosentti pois ja tallettajalle jää 2 prosenttia reaalkorkoa, siis koron ollessa 10 prosenttia ja inflaation ollessa 7. Näin ollen 1 prosentti pois 10 prosentista, kun reaalkorko on 3 prosenttia, merkitsee 33,3 prosentin todellista verokantaa. Sitäkin voidaan pitää jossain määrin edullisena, mutta voitaneen ehkä tässä yhteydessä muistaa se, että Ruotsin verouudistuksen jälkeen kansalaiset pääsääntöisesti maksavat tuloveroa, joka on keskimäärin 31 prosenttia, ja pääomatuloihinkin sovelletaan 30 prosentin tuloverokantaa. Tosin talletusten osalta täytyy todeta, että Ruotsissa ei ole minkäänlaista inflaatio-suojausta.

Herra puhemies! Talouspoliittisista vaikutuksista on varsin paljon keskusteltu, ja pankkivaliokunta mielestäni antaa talouspoliittisista vaikutuksista lausunnossaan varsin oikean suuntaisen kuvan. Olennaisimpia elementtejä on ensinnäkin se, että 1980-luvun loppupuolella säästäminen Suomessa painui nollean ja tuhlaaminen oli varsin voimakasta. On ollut pakko ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin säästämisen edistämiseksi. Nyt uskotaan, että lähdeverojärjestelmä tulee olennaisesti lisäämään säästämistä, ja väittäisin, että se on jo jossain määrin tällä hetkellä nähtävissä. Ihmiset ovat kiinnostuneita lähdeverollisista talletuksista. Minun täytyy sanoa, että kun kansalaiset ottavat yhteyttä, niin kaikkein eniten minuun otetaan yhteyttä nimenomaan lähdeverosta. Ihmiset ovat kysyneet sen toimivuudesta ja edullisuudesta. Se osoit-

taa, että kiinnostus on niin suurta, että säästämishalukkuutta on synnytetty lähdeverojärjestelmän toteuttamisen avulla ja tullaan synnyttämään.

Toinen ja kaikkein olennaisin kysymys on se, että pankkikilpailu Suomessa ei ole toiminut. Ei tarvitse kuin kulkea esimerkiksi omassa kaupungissani Tampereella pääkatua pitkin: Melkein jokaisella pankkiryhmillä on ollut 3—4 konttoria kilometrin pituisen pääkadun varrella. Voidaan sanoa, että tällaisessa järjestelmässä ei voi olla mitään mieltä varsinkaan, kun nämä konttorit yleensä on muutaman vuoden välein aina uudistettu ja tehty entistä ehommiksi. On selvää, että pankkien kilpailu on suuntautunut aivan väärille sektoreille eli on pyritty kilpailemaan liian hyvässä palvelussa liian hienoissa konttoreissa eikä niissä elementeissä, jotka ovat kaikkein tärkeimpiä sekä lainanottajalle että tallettajalle, eli koroissa.

Kolmas tekijä, joka täytyy tässä yhteydessä ottaa huomioon se, että on hyvin todennäköistä, että meillä tullaan siirtymään pääomien täysin vapaaseen liikkuvuuteen vuoden 1993 alkuun mennessä, koska on todennäköistä, että tuolloin Suomi saattaa voimaan ns. Eta-sopimuksen. Suomen ja Euroopan yhteisön välillä luodaan neljä vapautta, joista yksi on pääomien täyden liikkuvuuden vapaus. Se merkitsee sitä, että pankkien on nopeasti sopeuduttava tähän tilanteeseen. Nimenomaan lähdeverojärjestelmä olennaisesti helpottaa sopeutumista ja myöskin pakkottaa pankit sopeutumaan, koska tuntuu siltä, että pankinjohtajilla itsellään ei ole aina riittävästi tahtoa ja ymmärrystä sopeuttaa pankkitoimintaa niihin haasteisiin, joita pankeilla on tulevaisuudessa edessään.

Pidän erittäin valitettavana sitä, jos järjestelmä perustetaan vain yksivuotiseen verolakiin. On selvää, että kun talletuksia tehdään, ovat ne yleensä useampivuotisia. Kyllä tallettajan pitäisi ehdottomasti saada tietää talletuksen tehdessään, minkä tyyppistä verojärjestelmää hänen talletuksensa korkoihin sovelletaan. Tällä hetkellä pääsääntöisesti joukkovelkakirjalainat ovat 3—5-vuotisia, joten tämä erityisesti korostaa pysyvän verolain tarpeellisuutta. Mielestäni oppositio käyttäytyy jossain määrin vastuuttomasti, jos se tekee tästä laista yksivuotisen verolain.

Haluan vielä kiinnittää huomiota eräisiin yksityiskohtiin. Täällä on todettu, että kun

valtio saa verotuloja todennäköisesti ainakin toista miljardia markkaa lähdeverosta, niin se on kauheata. Täytyy todeta, että se verotulo, jonka valtio saa, ei häviä kansantaloudesta yhtään minnekään, vaan toki se on valtion käytettävissä. Lähdeverolla kerättyä verotuottoa voidaan toki käyttää mm. sosiaaliin tarkoituksiin ja sosiaaliluonteisten lainojen korkokustannusten alentamiseen.

Haluan myöskin korostaa, että mitä tulee kaikkein pienituloisimpiin, toki edelleen on käytettävissä omaisuustulovähennys. Se vain edellyttää sitä, että ei talleta rahojaan pankkiin yleisesti käytössä olevalle tilille tai osta joukkovelkakirjalainoja, vaan pyrkii ottamaan luottoa jostakin muualta. Tällaiseen korkoon ei sovelleta lähdeveroa. Yhtenä esimerkkinä voidaan todeta mm. notariaattitalletuksiin lähdeveroa ei sovelleta. Ongelmia esiintyy myös, jos ajatellaan tilannetta, jossa koron juoksukausi katkeaa esimerkiksi joukkovelkakirjalainojen osalta kesken koron maksuvuoden. Näissäkin tapauksissa korot eivät kuulu lähdeveron piiriin, vaan omaisuustulovähennyksen piiriin ja ovat normaalia verotettavaa korkotuloa.

Haluan myöskin lopuksi, herra puhemies, todeta keskustapuolueen käyttäytymisestä, että kun vuonna 1985 ja 1988 keskusteltiin talletusten verohuojennuslain uudistamisesta, kaikissa näissä tapauksissa keskustapuolue vastusti muutoksia talletusten verohuojennuslakiin. Sanoisin, että kyseessä oli nimenomaan henkinen asennoitumisvaikeus siihen, että pankkikilpailu tulisi voimakkaasti kuvaan mukaan. Virheet tehtiin jo tuolloin, kun pankkikilpailua ei riittävän aikaisessa vaiheessa aloitettu. Haluan korostaa myöskin sitä, että todellakin näin oli syksyllä 1988 suurta verouudistusta tehtäessä. Myöskin tuolloin keskustapuolue vastusti verotuksen uudistamista, jolla olisi kyetty pankkikilpailua toteuttamaan. Jos tuolloin jo olisi siirrytty esimerkiksi lähdeverojärjestelmään, olisi ollut hyvin todennäköistä, että se olisi vaikuttanut kulutukseen hillitsevästi ja säästämistä edistävästi. Talouspoliittisesti tuo ajankohta olisi ollut selvästi oikeampi kuin tämä päivä, mutta valitettavaa on se, että pyörä pyörii omaa hidasta vauhtiaan.

Mutta uskon, että nyt vihdoinkin luodaan pankkimaailmalle ja myöskin säästämislle sekä lainanotolle sellaiset edellytykset, että

pitkällä tähtäimellä Suomen korkotaso voidaan saattaa samalle tasolle, kuin se on tällä hetkellä muissa Euroopan maissa.

Ed. Kääriäinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasi puheenvuorossaan keskittyi hyvin paljon säästäjän asemaan tämän lähdeverojärjestelmän puolustamisessa. Se onkin tässä aivan olennainen, jopa ääriolennainen näkökulma, tärkein näkökulma tähän kysymykseen. Asian tärkeys korostuu, kun muistaa, mitä Holkerin hallitus on tehnyt säästäjälle ja säästämiselle alkutaipaleellaan. Voi sanoa ihan suoraan, että hallituksen veroratkaisut säikähdyttivät säästäjät ja saivat aikaan sen, että säästäminen romahhti. Se meni miinuksen puolelle, kuluttaminen kävi säästämistä paljon edullisemmaksi.

Keskustan vaihtoehto lähtee siitä, että veronhuojennuslakia jatkamalla ja sitä vähän parantamalla pidettäisiin tässä tilanteessa kaikkein tehokkaimmin huolta säästäjän asemasta. Kun olemme varhemmin tätä verolakiä jatkaneet, on ollut aivan sama perustelu: katso asiaa säästäjän näkövinkkelistä.

Pitää muistaa, kun keskustalla on jopa periaatteellista epäilyä, että on monenlaisia säästäjiä, todella rikkaita, joita tämä lähdeverojärjestelmä ilman muuta tulee avittamaan, ja taas tavallisia piensäästäjiä, jotka ovat helposti joutumassa maksuomien asemaan. Kun me olemme periaatteessa olleet kannattamassa lähdeverojärjestelmää vähän tuonnempana toimeenpantavaksi, niin nimenomaan tämä pysyvä epäkohta meitä vielä kuitenkin epäilyttää, että se lyö nimenomaan epäsosiaalisuutta säästäjien keskuuteen.

Herra puhemies! Lopuksi, tämä ideahan oli aikoinaan valtiovarainministeri Erkki Liikasen suuri ajatus. Nyt sitä kokoomus kaikkein pontevimmin puolustaa. Aika tuttu asetus!

Ed. P. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi mielestäni veikasi, että pienetkin säästäjät haluaisivat lähdeveroa. Minulla on pari pientä esimerkkiä siitä, miten lähdevero vaikuttaa piensäästäjään ja suursäästäjään.

Esimerkki on 18 000 markan vuotuisesta säästäjästä, joka varmasti on piensäästäjä. Hän saa ennen vuodenvaihdetta 11 prosentin korolla 1 980 markkaa korkotuloa. Verotuk-

nessa saa tehdä saman suuruisen omaisuustulovähennyksen, jolloin korkotulo jää puhtaana käteen. Vuodenvaihteen jälkeen tästä talletuksesta peritään 10 prosentin vero eikä hyväksytä omaisuustulovähennystä, jolloin korkotulo vähenee 10 prosenttia ja on näin ollen 1 782 markkaa vuodessa.

Jos säästäjä sijoittaa miljoona markkaa verottomalle määräaikaistilille, jossa korko on 7,5 prosenttia, se tietää 75 000 markkaa vuodessa korkotuloa. Kun lähdevero astuu voimaan ensi vuoden alusta, verollisella tilillä maksetaan korkoa 11 prosenttia ja siitä peritään 10 prosentin lähdevero. Mikä on lopputulos? Miljoonasta 11 prosenttia on 110 000 markkaa, siitä menee veroa 11 000 markkaa, ja käteen jää näin ollen 99 000 markkaa, eli nettoa tuli 24 000 markkaa.

Kun piensäästäjän tulot alenivat vuodessa 198 markkaa, niin suursäästäjän tulot nousivat 24 000 markkaa.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähdeverojärjestelmää puolustavassa puheenvuorossaan ed. Sasi toi ilmi, miten Euroopan yhteisö vaikuttaa selkeästi jo meidän lainsäädäntöömme, eli meidän lainsäädäntöömme koko ajan jo pyritään yhtenäistämään Euroopan yhteisön kanssa.

Ed. Sasi esitti puheenvuorossaan myös, että rahamarkkinoitten vapauttaminen ja pankkien kilpailuttaminen olisi koitunut merkittävällä tavalla kansalaisten ja pankkien asiakkaiden siunaukseksi. Kuitenkin käytännössä on tapahtunut juuri päinvastoin. Tänä aikana, kun Holkerin hallitus on rahamarkkina- ja talouspoliittisia toimenpiteitään tehnyt, korkotasoa Suomessa on nousut uskottomiin lukemiin.

Jos lähdeverojärjestelmä toteutetaan, sen vaikutus on edelleen saman suuntainen. Se tulee nostamaan erityisesti lainanottajan korkotasoa sen vuoksi, että valtio tulee ottamaan oman siivunsa säästäjän saaman koron ja pankin kulujen lisäksi siitä, mitä lainanottaja joutuu maksamaan.

Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on edellä todistettu, tämä on lisäksi hyvin epäsosiaalinen sen vuoksi, että pankit luonnollisesti tulevat käyttäytymään niin kuin niiden liiketaloudellisesti tuleekin, eli ne tulevat käytännössä maksamaan suurille pitkäaikaisille lähdeverotalletuksille korkeaa korkoa, mutta sen sijaan pienempi säästäjä, jolla ei

ole paljon likvidejä varoja sidottavaksi pitkäksi aikaa, tulee saamaan huomattavasti heikomman koron.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasin puheenvuoro oli varsin mielenkiintoinen monessa mielessä. Hän ensinnäkin mielestäni aivan vilpittömästi ja oikein esitti toiveen pankkien välisestä, niin kuin minä ymmärsin, todellisesta kilpailusta. Minusta se on ihan hyvä asia, kun se vain olisi sitä todellista kilpailua, jos se vain johtaisi siihen, mihin kilpailulla aitona pyritään. Minä en vain ole sellaisesta paljon mitään vielä huomannut käytännön tasolla.

Toinen, mitä hän aivan oikein mielestäni kuvasi, oli tämä pankkien ”pröystäilevä” elämä. Siinä havaintomme ovat hyvin samanlaiset.

Sitten aivan erikoisen mielenkiintoinen oli tämä salattu tieto, mikä ed. Sasilla oli. Hän viittasi lähdeveroon ja kytki sen EY:hyn. Minä yritin muutama viikko sitten saada selville, mikä on lähdeverotilanne Euroopan yhteisöissä, ja sain asiantuntijoilta, joita käytin, sen kuvan, että siellä tämä lähdeverohomma ei ole onnistunut.

Toisekseen ed. Sasi ilmoitti, että me pääsemme Eta-sopimukseen ja olemme Etajärjestelmässä vuoden 1993 alussa. Tämäkin oli mielenkiintoinen uutinen. Sitä ei ole täällä Suomen kansanedustuslaitoksessa viime aikoina tällä tavalla todettu. Tämä oli hyvin mielenkiintoinen ja varmasti menee huomisen päivän lehtiin isoilla otsikoilla.

Viimeiseksi vielä se, että olisin toivonut hartaasti, että ed. Sasi olisi reilusti todennut, että lähdevero tällaisena on äärimmäisen epäsosiaalinen, niin kuin ed. P. Lahtinen aivan oikein todisti.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. P. Lahtiselle haluan todeta, että hänen laskelmansa olivat sinänsä oikeita, mutta täysin teoreettisia. Kukaan henkilö, jolla tänä päivänä on miljoonan markan talletus, ei toki laita sitä verolliselle talletustilille, se on täysin selvää, vaan hän laittaa sen verovapaalle talletustilille eikä maksa penniäkään korkoa vaan on täysin verovapaan tulon tilanteessa.

Sitten täytyy muistaa eräs toinen seikka. Silloin kun EY:ssä yritettiin saada yhteistä lähdeverodirektiiviä aikaan, Saksassa säädet-

tiin lähdevero sillä seurauksella, että saksalaiset talletukset pakenivat Saksasta ja siirtyivät Luxemburgiin. Totta on, että silloin kun puhutaan suuremmista talletuksista, täytyy aina ottaa huomioon kansainvälinen liikkuvuus. On hyvin mahdollista, että tallettajat siirtävät rahansa, laillisesti tai laittomasti, muualle, jolloin jälleen suomalainen verottaja jää kokonaan ilman verotuloja. Otetaanpa Ruotsi ja Ruotsin korkea verotus esimerkiksi, niin useat rikkaammat ruotsalaiset ovat muuttaneet ulkomaille ja maksavat veronsa Monacossa, Björn Borg esimerkkinä, tai muualla, koska veron välttäminen tietyillä keinoilla riittävän rikkaille on kuitenkin aina mahdollista.

Mitä tulee pääomamarkkinoiden vapauttamiseen, sehän tapahtui päätöksillä vuosina 1985—1986, jolloin Ahti Pekkala oli valtiovarainministerinä. (Ed. Pekkarinen: Se oli oikea päätös!) — Silloin periaatteessa tehtiin oikea päätös. — Mutta jälkihoito jätettiin kokonaisuudessaan toteuttamatta, ja siitä syystä on saatu kärsiä rahamarkkinoilla koko 1980-luvun loppupuoli. Mutta pidän ratkaisua periaatteessa oikeana siitä syystä, että nyt ihminen saa lainaa, aikaisemmin lainaa sai lähinnä vain suhteilla ja sillä, että oli riittävän vakavarainen. Kilpailu on pankkisektorilla toki alkanut. Konttoriverkkoa on alettu selvästikin supistaa, ja EY:ssä ainakin Commissionaire Schrivener ilmoitti, että edelleen pyritään direktiiviin lähdeveron osalta. Työ jatkuu.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä lupaan, että käytän viimeisen vastauspuheenvuoron ed. Sasille tässä.

Haluan rahapolitiikan vapauttamisesta vain todeta, että näinhän todella kävi. Täällä on ed. Kalliomäki, joka on pankkivaltuusmiehissä ja ehkä osaa tarvittaessa tarkentaa vielä. Näinhän todella kävi, että tämä vapauttaminen aloitettiin. Ensimmäiset merkittävät toimenpiteethän tapahtuivat vuonna 1986, ei ymmärtääkseni vielä vuoden 1985 puolella, vaan vasta vuoden 1986 puolella niin, että ne alkoivat vaikuttaa käytännössä vasta vuoden 1987 puolella.

Kun ed. Sasi sanoi, että jälkihoito ministeri Pekkalalta jäi tekemättä, ed. Sasi, jälkihoidon tehtävä jäi sille hallitukselle, joka lähti keväällä 1987 hallitsemaan tätä maata,

elikkä tälle paljon puhutulle Holkerin hallitukselle. Mutta se ei ole kyennyt tekemään sitä jälkihoitoa. Jälkihoidon aseet ovat finanssipolitiikka ja vaikuttaminen myös tulopolitiikkaan järjestillisillä keinoilla. Kummassakaan suhteissa, erityisesti finanssipolitiikassa, hallitus ei ole kyennyt toimimaan tavalla, joka olisi ottanut huomioon sen realiteetin, että rahapolitiikan tiellä lähdettiin välttämättömän liberalisoinnin, välttämättömän vapautuksen tielle.

Ed. P. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joko ed. Sasi ei halunnut ymmärtää esimerkkiäni oikein tai kuunteli huonosti. Nimittäin esimerkissäni nimenomaan mainittiin, että talletus verottomalle määräaikaistilille tänä vuonna 7,5 prosentin korolla tietää 75 000 markkaa korkotuloa, ensi vuonna, kun on lähdevero voimassa, 11 prosentin korolla, josta 10 prosenttia lähdeveroa, tulos on 99 000, jolloin erotus on 24 000 markkaa vuodessa tälle suursäästäjälle. Kun piensäästäjä hävisi 198 markkaa, miten ed. Sasi voi väittää, että pienituloinen hyötyisi tästä verotusmuodosta?

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ed. Sasille olisin käyttänyt vastauspuheenvuoron aluksi, kun hän ilmoitti, että ministeri Pekkala oli vapauttamassa jotenkin näitä pääomamarkkinoita ja ed. Pekkarinen meni siihen halpaan. Eihän tämmöinen pääomamarkkinoiden liberalisointi hallituksessa ole koskaan ollut, vaan se on Suomen Pankin harjoittamaa politiikkaa. Siinä mielessä ed. Sasi täällä heittelee kovin köykäisiä argumentteja ilmaan. Kuitenkin tuntuu ikään kuin ne olisivat asiallisia, vaikeivät ne ole yhtään asiallisia.

Mitä tulee lähdeveroasiaan, me vasemmistoliitossa ehdotamme lakia hylättäväksi. Siihen liittyy monia kielteisiä tulonjakovaikutuksia, joista ed. P. Lahtisen laskennallinen esimerkki antoi hyvän kuvan, ja nimenomaan tulonjakovaikutusten takia laki pitää hylätä. Minä arvelen, että keskusta tulee mukaan hylkäämiseen, jos se on oikeudenmukaisen tulonjaon kannalla yhteiskunnassa. (Ed. Pekkarinen: Ja SMP myös!) — SMP tulee, jos se on hallituksen linjasta vapautunut jo tulonjakokysymyksissä.

Mitä tulee asiaan, joka on vähän ollut esillä keskustelun aikana, lähdeveroa voi

käyttää veroarbitraasiin, siis verokeinotteluun, ja sitä ei ole tukittu käsillä olevassa lähdeveroesityksessä. Sellaiset liikkeenharjoittajat ja elinkeinonharjoittajat, joilla on rajaton korkojen verovähennysoikeus, voivat ottaa rahaa lainaksi, vähentää koron verotuksessa ja panna sen rahan lähdeverotilille ja periä sieltä aliverotettua korkotuloa, joka on huomattavasti suurempi kuin lainatun rahan korko verotuksen jälkeen. Veroarbitraasi tulee olemaan ongelma lähdeveroa sovellettaessa, ja sitä jotkut tulevat käyttämään hyödyksi, keinottelevat tämän lain avulla.

Se ongelma, mikä tästä laista aiheutuu pienituloisille, se että he menettävät ns. omaisuustulovähennyksen osuuden, voitaisiin korjata sillä tavalla, kuten tulen ehdottamaan lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä 3 §:n kohdalla, että tarjottaisiin ihmisille mahdollisuus käyttää lähdeveroa ikään kuin ennakonpidätyksenä. Jos he haluaisivat, he voisivat ilmoittaa sen verotuksessa. Silloin niillä, joilla on pienet tulot ja joiden tulot eivät mene verotuksen puolelle, voisivat välttyä kokonaan verotuksesta. Se olisi paras ja oikeudenmukaisin tapa hoitaa kysymys niin, että pienet tallettajat eivät kärsi. Tämä tulee käsittelyyn konkreettisesti ehdotukseni muodossa yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Mitä lähdeveroon vielä tulee, totean, että verokanta on erittäin alhainen. EY:ssä tehtiin vastaavaa direktiiviä. Sitä ei saatu yleisesti hyväksytyksi, mutta jos olisi hyväksytty, direktiivin verokanta olisi ollut 15 prosenttia. Sekin olisi ollut oikeamman suuntainen kuin käsillä oleva lakiehdotus, 10 prosentin verokanta, josta sovittiin pankkien, kanssa.

Sopimismenettely, miten valtiovarainministeri ja pankit sopivat asiasta, osoittaa myös, että eduskunnan yli kävellään tässä maassa mennen tullen. Siis mehän saimme eduskuntaan lakiesityksen, josta valtiovarainministeri ja pankit olivat sopineet. Hallituspuolueiden kansanedustajat joskus hyvin ajattelemattomasti hyväksyvät sellaisia sopimuksia, joita hallituksen jäsenet tekevät ulkopuolisten intressiryhmien, tässä tapauksessa pankkien kanssa.

Lopuksi totean, että kaikkein ongelmallisin asia lakiesityksessä ovat sen tulonjakovaikutukset. Sillä siunataan suurituloisten saavuttamat veroetuedut. On nimittäin mahdollista, että mallia, joka nyt otetaan käyttöön, tullaan soveltamaan myös muihin

pääomatuloihin eikä vain korkotuloihin. Nythän esimerkiksi osinkotulot jäävät huomattavasti epäedullisemmän verotuskohtelun piiriin joissakin tapauksissa. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän vaikutusta on vaikea arvioida, mutta yleisesti voidaan ajatella, että lähdevero suosii pikemminkin pankkisäästämistä kuin osakesäästämistä. Silloin voi olla, että myös muuta pääomatulojen verotusta kehitetään tähän suuntaan kuin on nyt talletusten lähdevero.

Uskoisin, että ed. Sasi ja hänen intressiryhmänsä tulevat toimimaan nimenomaan siihen suuntaan. Itse asiassa on kirjattu myös lain perusteluihin, että hallitus tutkii mahdollisuuksia kehittää muutakin verotusta lähde-tuloverotuksen suuntaan. Sehän merkitsee sitä, että pääomatulon verotusta lievennetään, löysätään. Silloin tämä muodostaa sen pohjan, sen perustan, johon suuntaan myös vuokra- ja osinkotulojen verotusta kehitetään. Silloin olemme suurissa ongelmissa me, jotka haluaisimme, että työhön perustumattomat, ainakin useissa tapauksissa saajansa omaan työhön perustumattomat, pääomatulot olisivat verotettuja vähintäänkin samalla tavalla kuin työtulot. Linja, joka on otettu, että pääomatulot ovat veroetuoikeutettua tuloa, on mielestämme kestävä, kun me pyrimme oikeudenmukaiseen yhteiskuntaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Heikkinen ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Heikkisen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 55 ei-ääntä; pois- sa 68. (Koneään. 48)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 51 mukaisena. Tämä pitää sisällään sen, että pientaluttajat lähinnä saisivat ilmoittaa lähdeveron verotukseen ja käyttää sitä ikään kuin veroennakkona.

Ed. P. Lahtinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. P. Lahtisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 51 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 20 ei-ääntä; pois- 69. (Koneään. 49)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—20 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 1—3 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset liikevaihtoverolaiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 96

Lakialoitteet n:ot 9, 32, 93, 108 ja 110/1989 vp. sekä 5, 33, 65, 81 ja 90

Toivomusaloitteet n:ot 63, 85, 87, 88, 115, 181, 205, 215, 231 ja 244/1987 vp., 44, 48, 63, 85 ja 93/1988 vp., 32, 39, 44, 60 ja 88/1989 vp. sekä 59—61, 66—68, 73, 87, 88, 93 ja 129

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

Suuren valiokunnan mietintö n:o 197

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 197. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys uudeksi liikevaihtoverolaiksi on pääpiirteissään oikean suuntainen. Ensisijaisestihan uudistus on kuitenkin lakitekninen. Samalla se kuitenkin vie järjestelmäämme jälleen muutamalla askelella kohti arvonlisäverojärjestelmää.

Hallituksen perusteiltaan myönteiseen esitykseen sisältyy kuitenkin joukko epäkohtia, joita keskustan eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä. Jos nämä epäkohdat ryhmittelee jollakin tavalla, voi sanoa, että eräin osin hallituksen esitys merkitsee ensinnäkin jopa nykyisen liikevaihtoverokäytännön huonontamista. Tällainen esitys on mm. liikevaihtoveron ajallisen kohdistamisen muuttaminen maksuperusteisesta suoriteperusteiseksi, mikä erityisesti pienten vähittäiskauppojen kannalta on aivan kielteinen muutos nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Toisen joukon kritiikin aiheista muodostavat ne nykyiseen liikevaihtoveroon liittyvät

epäkohdat, jotka hallitus on siirtämässä esityksellä myös uuteen lakiin. Tällainen epäkohta nykyisessä laissa, joka siirtyy siis myös uuteen, on mm. sellaisten erityisen tärkeiden hyödykkeiden kuin kirjojen pitäminen edelleenkin liikevaihtoveron alaisina. Entiselleen jää myös elintarvikkeiden keskimääräisen liikevaihtoverokohtelun pitäminen meillä Suomessa useimpia muita Euroopan maita korkeammalla tasolla.

Muutos oikeaan suuntaan mutta riittämätön puolestaan on hallituksen lakiin liittyvä esitys, jolla vähäinen liiketoiminta jätettäisiin osin liikevaihtoverovelvollisuuden ulkopuolelle ja osin huojennettaisiin niin, että veroton raja esitetään nyt 75 000 markan suuruiseksi — siis näin hallituksen esityksessä. Tuota rajaa tulisi keskustan mielestä nostaa 150 000 markan tasolle, ja huojennusalue tulisi ulottaa meidän mielestämme 300 000 markkaan saakka.

Tällainen ratkaisu ei vielä aseta eri pienryhmiä merkittävästi eriarvoiseen asemaan. Jos tämälapsen ratkaisusta voitaisiin eduskunnassa löytää yhteisymmärrys, se ei merkisi veron saajan valtion kannalta olennaisia veronmenetyksiä. Sen sijaan verovelvollisten kohdalla kysymys olisi todella merkittävästä joukosta nykyisiä verovelvollisia. On laskettu, että jos veroton raja nousisi mainittuun 150 000 markkaan asti, se merkisi sitä, että noin kolmannes nykyisistä liikevaihtoverovelvollisista jäisi liikevaihtoverojärjestelmän ulkopuolelle. Verotuotoissa veronsaaja, valtio, menettäisi kuitenkin arvioiden mukaan vain noin 2—3 prosenttia nykyisen liikevaihtoveron tuotosta. Meidän ehdotuksemme merkitsisikin sitä, että liikevaihtoverobyrokratiaa voitaisiin sekä verohallinnossa että pienten verovelvollisten kohdalla tuntuvasti keventää, mikäli verottoman liikevaihdon alaraja nostettaisiin todella 150 000 markkaan ja siitä edelleen huojennuksen kautta niin, että huojennus loppuisi 300 000 markan kohdalla.

Liikevaihtoveron sinänsä kannatettavasta neutraliteettipyrkimyksestä voidaan keskustan eduskuntaryhmän mielestä tinkiä silloin, jos sillä voidaan edistää koko yhteiskunnan kannalta joitakin tärkeitä asioita. Poistamalla katalyysaattorilla varustetuilta busseilta liikevaihtovero voitaisiin edistää ympäristön ja liikenteen kannalta edullista ja järkevää kehitystä. Niinpä keskusta esittääkin omassa

esityksessään, että näin meneteltäisiin, että mainitunlaisilta ympäristöystävällisiltä busseilta liikevaihtovero poistettaisiin.

Hallituksen esityksen materiaalisien sisälön pahin epäkohta on verokannan asettaminen nykyisestä 17 prosentista 17,5 prosenttiin eli verottomasta myyntihinnasta laskien 20,5 prosenttiin. Hallituksen veropolittinen linja, jossa painopistettä on kaiken aikaa siirretty välilliseen verotukseen ilman, että samaan aikaan on kansalaisten perusturvaa olennaisesti korjattu, ei näiltä osin voi saada keskustan kannatusta. Me hyväksymme verokannaksi nykyisen 17 prosenttia mutta emme tässä esityksessä ole kannattamassa sen kirstämistä edelleen puolella prosenttiyksiköllä.

Arvoisa puhemies! Tämän tyyppisillä korjauksilla keskustan eduskuntaryhmän puolesta ehdotan tämän asian käsittelyn pohjaksi mietintöön liitettyyn III vastalauseeseen sisältävää lakiehdotusta.

Yli yhteen vedettynä. Muutosesityksemme tässä vastalauseessa on ensinnäkin maksuperusteisen käytännön säilyttäminen liikevaihtoveromenettelyssä. Toiseksi esitämme, että kirjoilta ja elintarvikkeilta poistetaan liikevaihtovero. Kolmanneksi esitämme pienimuotoisen liikevaihdon jättämistä verotuksen ulkopuolelle 150 000 markkaan saakka. Neljänneksi esitämme, että katalyysaattoribusseilta liikevaihtovero poistetaan, ja viidenneksi, että verokanta jäisi nykyiseen 17 prosenttiin eikä sitä nostettaisi 17,5 prosenttiin eli myyntihinnasta laskettuna 20,5 prosenttiin.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarinen esitti katalyysaattoribusseille veronalennusta. Nyt bussit ovat dieselbusseja ja dieselmoottoriin ei katalyysaattori kerta kaikkiaan sovi, koska se tulee kelvottomaksi heti. Ehkä tässä oli kysymys jälkipoltolla varustetuista busseista, mutta ei katalyysaattoribusseista.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiuri varmasti tuntee tätä alaa hirveän paljon paremmin kuin minä. Siitä huolimatta pohjaan esitykseni alan ammatinharjoittajien asiasta jättämään selvitykseen ja paperiin. Voi olla, että tässä suhteessa alan ammatti-ihmiset eivät tiedä, minkälaisia busseja maailmasta löytyy, mut-

ta kyllä jotenkin täpärästi asettuisin kumminkin uskomaan siihen, että näiden näkemykset ovat oikeita.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! SMP on valiokunnassa jättänyt tämän lakiehdotuksen mietintöön vastalauseen, jonka mukaisesti me ehdotamme, että eräiltä osin palvelualoilta poistettaisiin liikevaihtovero eli vapautettaisiin lähinnä tarjoilu liikevaihtoveron piiristä, mitä perustelemme sillä, että Suomessa ravintolatoiminta on ajautumassa kriisiin liian kalliiden ja korkeiden kustannusten vuoksi.

Edelleen me ehdotamme pienyrittäjien vapauttamista liikevaihtoverosta niin, että raja olisi 200 000 markkaa ja sen jälkeen progressiivisesti nouseva aina 400 000 markkaan saakka. Sen liikevaihdon ylittävät yritykset joutuisivat täyden liikevaihtoverotuksen piiriin.

Edelleen olemme keskustapuolueen kanssa samaa mieltä, että elintarvikkeiden liikevaihtoverotusta ei saa kiristää.

Tässä ovatkin SMP:n keskeiset muutosehdotukset.

Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän näkökulmasta liikevaihtoverolain käsittelyn yhteydessä on kaksi isoa asiaa.

Ensimmäinen ovat liikevaihtoverohelpotukset, jotka annetaan yrityksille koneiden ja laitteiden liikevaihtoverottomuuden muodossa. Ne ovat arvonalisjärjestelmään siirtymisen aineellista esivalmistelua ja tuovat hyötynä ensi vuonna suomalaisille suuryrityksille ja vähän pienemmillekin yli 3 miljardia markkaa. Kun valmistelemme ensi vuoden budjetin tasapainottamista, 3 miljardia markkaa joudutaan hakemaan jollakin muulla verolla kuin liikevaihtoverolla. Se vero, joka on aikaisemmin tullut yritysten maksettavaksi, näyttää olevan tulossa tavallisille kansalaisille maksuun tavalla taikka toisella, koska yritystoimintaa ollaan elvyttämässä ja siltä veroja muitakin maksuja pois ottamassa.

Toinen tärkeä asia, mikä liittyy liikevaihtoverolain käsittelyyn, on se, että meillä on täällä käsittelyssä pykälämuutos ruoan ja elintarvikkeiden vapauttamiseksi liikevaihto-

verosta. Myös tämä asia tullaan käsittelemään liikevaihtoverolain käsittelyn yhteydessä, vapautetaanko ruoka liikevaihtoverosta vai ei.

Kaiken taustalle me näemme myöhemmin tapahtuvan siirtymisen palvelujen liikevaihtoverollepanoon. Palvelujen liikevaihtoverollepano on se tapa, jolla kansalaisilta peritään pois suuryrityksille annettavat liikevaihtoverohelpotukset ja suurituloisille ja rikkaille annettavat tuloverohelpotukset. Palvelujen liikevaihtoverollepano on niitä asioita, joista nykyhallitus pohja, jos se saa jatkaa, tulee päättämään. Tältä osin asia tulee jäämään vaalien jälkeiseen aikaan, koska eihän tämä hallitus missään tapauksessa uskalla sellaista asiaa päättää.

Jos ennustaa saa, niin elintarvikkeiden liikevaihtoveron alennus suoritetaan siinä yhteydessä, kun palvelut pannaan liikevaihtoverolle, muka lieventävänä toimenpiteenä, mutta me, jotka olemme hallitusyhteistyöstä vapaita ehdottamaan kansalaisten näkökulmasta tarpeellisia uudistuksia tässä vaiheessa, haluamme tämän asian tulevan käsittelemään jo tänään liikevaihtoverolaista päätettäessä.

Tulemme ehdottamaan kirjojen liikevaihtoverovapauden toteuttamista ja myös sellaisten hallituspuolueiden kansanedustajien nimellä kulkevien aloitteiden hyväksymistä, joissa on vaadittu kirjojen liikevaihtoverottomuutta. Tulemme siis tarkkaan seuraamaan kansanedustajien äänestyskäyttäytymistä asiassa, ovatko edustajat omia aloitteitaan vastaan vai niiden puolesta.

Ed. Tenhiälä: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Pekkarinen totesi, liikevaihtoverolakiesitys on pääpiirteiltään ollut oikean suuntaisen ja askel kohti arvonalisäverojärjestelmää. Sisällöllisesti keskusta on esittänyt, kuten III vastalauseesta käy ilmi, muutoksia eräisiin pykäliin, joita me pitäisimme merkittävinä, jotta me voisimme tämän kokonaisuudessaan hyväksyä.

Mitä tulee materiaaliseen sisältöön, niin pahimpana epäkohtana meidän taholtamme on pidetty verokannan asettamista 17,5 prosenttiin eli verottomasta myyntihinnasta laskien se on aina 20,5 prosenttia.

Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää ehdotusta käsittelyn pohjasta.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Hallituksen esitys liikevaihtoverolaiksi on periaatteessa erittäin merkittävä ratkaisu. Nimittäin tämä on selvä askel arvonlisäverojärjestelmän suuntaan, koska tässä yhteydessä sekä veropohjan määrittelyn että veron laskemistavan ja vähennysoikeuksien laajuuden osalta otetaan pääsääntöisesti käyttöön arvonlisäverotuksessa sovellettavat periaatteet. Kuitenkin on totta, että kaikilta osilta askeleet eivät mene niin pitkälle kuin puhtaassa arvonlisäverojärjestelmässä. On selvää, että liikevaihtoveroa joudutaan vielä kolmannen kerran uudistamaan, toivottavasti vuoden 1993 alusta lukien.

Suhdannepoliittisesti hallituksen esitys on myös sikäli merkittävä, että se sattuu aikaan, jolloin olemme taantumavaiheessa, ja tulee varmasti ruiskuna elinkeinoelämälle ja tulee tällä tavalla jossakin määrin alentamaan elinkeinoelämän kustannuksia ja auttaa nimenomaan avointa, ulkomailla kilpailevaa sektoria ja on tällä tavalla omiaan turvaamaan työpaikat ja myös mahdollisesti luomaan uusien työpaikkojen syntyä.

Mitä tulee täällä mainittuun ruoan liikevaihtoverottamiseen, niin tältä osinhan meillä on tällä hetkellä toimikunta, joka selvittää asiaa. Haluan vain todeta, että Euroopan yhteisössä on järjestelmä, jossa on kaksi arvonlisäverokantaa, joista alemman piiriin kuuluu eräitä ns. sosiaalisia hyödykkeitä, joihin ruokakin kuuluu. Tämän tyyppinen järjestelmähän meillä toimikunnalle on asetettu tavoitteeksi, eli ruoka tulisi alemman liikevaihtoverokannan piiriin.

Mitä tulee tulonjakovaikutuksiin, joista on paljon puhuttu, niin haluan todeta, että verojaosto on saanut tänään laskelmia verouudistuksen vaikutuksista, ja ne osoittavat, että ylivoimaisesti suurin hyöty on tullut pienituloisille verouudistuksen yhteydessä, kun otetaan huomioon vuoden 1989 verotus. Mitä tulee liikevaihtoverotoimikunnan tekemiin selvityksiin liikevaihtoveron osalta, niin voidaan todeta, että kansalaiset maksavat keskimäärin yhtä paljon käytettävissä olevista tuloistaan liikevaihtoveroa. Tässä suhteessa ei ole tulotasolla vaikutusta.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasi puuttui myöskin elintarvikkeiden liikevaihtoverokohteluun ja totesi aivan oikein, että asiaa valmistellaan

kaksiverokannan pohjalta. Kuitenkin todella toivoisin, että asiaa valmisteltaisiin siltä pohjalta, että Suomessa elintarvikkeiden liikevaihtoverokanta jatkossa olisi nolla kuten mm. Englannissa, ihan siitä yksinkertaisesta syystä, että jos me kerran todella aiomme omilla toimillamme alentaa elintarvikkeiden hintaa, niin silloin yksi käyttökelpoinen keino siihen on liikevaihtoverorasituksen poistaminen.

Tätä taustaa vasten hallituspuolueiden päätös tämän viikon tiistaina eduskunnassa muuttaa elintarvikkeiden, lihan ja maidon, alkutuottajavähennyskerrointa, oli aivan väärän suuntainen toimenpide. Jos hallituksen piirissä tämän tyyppisiä ajatuksia on, ei hyvältä näytä.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen tekemää ehdotusta käsittelyn pohjasta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Liikevaihtovero on useille pienyrityksille suhteellisen suuri rasitus. Tämän on havainnut myöskin pääministeri Harri Holkerin hallitus jo silloin, kun se teki omaa hallitusohjelmanansa ja sitä myöskin sittemmin lisäpöytäkirjalla tarkisti.

Nyt kun käsitellään liikevaihtoverolakia kokonaisuudessaan, olisi voinut kuvitella, että tämä hallitusohjelman kohta olisi otettu kohtuullisesti huomioon, mutta tätä ei kyllä näy itse hallituksen esityksessä, eikä liioin siinä mietinnössä, joka nyt on tarkastelun kohteena. Nimittäin ollaan edelleen tilanteessa, että verovelvollisuuden alaraja on 75 000 markassa.

Kun näin on, niin ei ole, arvoisa puhemies, muuta tehtävänä kuin aktivoida lakialoite n:o 81, jossa olen esittänyt alarajaa 150 000 markkaan. Lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään 12 §:n kohdalla asiaa koskevan ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjaa koskevista äänestyksissä ehdotan menettäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Kettusen ja ed. Pekkarisen ehdotusten välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kettusen ja ed. Pekkarisen ehdotusten välillä.

Ed. Kettusen ehdotus "jaa", ed. Pekkarisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 38 ei-ääntä, 19 tyhjää; poissa 68. (Koneään. 50)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kettusen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kettusen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kettusen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 51)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § sekä 1 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minä ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on ed. Donnerin lakialoitteessa n:o 5.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Runoilijana kannatan dokumenttikirjailija Seppäsen ehdotusta, jonka hän on siis lainannut fiktiokirjailija Donnerilta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelu on ed. Seppänen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 5 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 66. (Koneään. 52)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on I vastalauseessa.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelu on ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kettusen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 20 ei-ääntä; poissa 66. (Koneään. 53)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 luvun otsikko, 5—7 §, 3 luvun otsikko sekä 8 — 11 § hyväksytään keskustelutta.

12 §.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi sen sisällön, joka on lakialoitteessa n:o 81.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, mihin se on kirjoitettu I vastalauseessa.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen ehdotusta.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, mikä on kirjattu mietintöön liitettyssä III vastalauseessa, mikä tarkoittaa sitä, että verottoman liikevaihdon enimmäismääräksi säädettäisiin 150 000 markkaa.

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliaisen ed. Haaviston kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 81 mukaisena.

Ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Pulliaisen ja ed. Pekkarisen ehdotukset ovat saman sisältöiset, joten ensin äänestetään niistä yhdessä ed. Kettusen ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pulliaisen ja ed. Pekkarisen ehdotuksen ja ed. Kettusen ehdotuksen välillä.

Ed. Pulliaisen ja ed. Pekkarisen ehdotus ”jaa”, ed. Kettusen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 8 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 70. (Koneään. 54)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliaisen ja ed. Pekkarisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ja ed. Pekkarisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ja ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 69. (Koneään. 55)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka on valiokunnan mietintöön liitettyssä II vastalauseessa ja joka on kalastajamyönteinen liikevaihtoverohelpotus.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 56)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14—21 §, 4 luvun otsikko sekä 22—25 § ja 5 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

26 §.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minä ehdotan, että verokannaksi päätettäisiin 19,5 prosenttia eikä siten tehtäisi pysyväksi sitä korkeampaa verokantaa, johon siirtymistä muutkin oppositiopuolueet ovat eduskunnassa vastustaneet, kun kysymys on ollut tilapäisistä veronkorotuksista. Tässä hyväksyttäisiin muotoilu, joka on II vastalauseessa.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 20 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 57)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

Toinen varapuhemies: Esitellään 27 §.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että kirjoilta poistettaisiin liikevaihtovero ja 27 § saisi sen muodon, joka on II vastalauseessa.

Samassa yhteydessä ehdotan uutta, II vastalauseen mukaista 27 a §:ää, joka poistaisi liikevaihtoveron elintarvikkeilta.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mietintöön liitettyssä III vastalauseessa esitetään niin ikään, että liikevaihtovero poistettaisiin kirjoilta. Kun ed. Seppänen ehdottaa samaa, niin voin kernaasti kannattaa hänen ehdotustaan.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että 27 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Lisäksi ed. Seppänen ed. Tennilän kannattamana on ehdottanut, että lakiin lisättäisiin II vastalauseen mukainen 27 a §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

27 §.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 69 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 77. (Koneään. 58)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

27 a §, jota ei ole mietinnössä.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 70. (Koneään. 59)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

28—33 §, 7 luvun otsikko sekä 34—36 § hyväksytään keskustelutta.

37 §.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on I vastalauseessa.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen tekemää ehdotusta.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi III vastalauseen mukaisen muodon, mikä käytännössä merkitsee sitä, että nykyisellä tavalla ilmaistuna liikevaihtoverokanta olisi 17 prosenttia ja että alkutuotevähennys elintarvikkeista lihan osalta säilyisi tällä hetkellä vielä voimassa olevalla tasolla eli 1,5-kertaisena ja maidosta puheen ollen säilyisi pysyvän lain mukaisella tasolla eli 1,9-kertaisena.

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta ja totean, että nyt voitaisiin jälleen alentaa ruoan hintaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään

niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pekkarisen ja ed. Kettusen ehdotusten välillä.

Ed. Pekkarisen ehdotus ”jaa”, ed. Kettusen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 10 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 69. (Koneään. 60)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pekkarisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 69. (Koneään. 61)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

38—40 §, 8 luvun otsikko ja 41—43 § hyväksytään keskustelutta.

44 §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on III vastalauseessa.

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

48 §.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 62)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

45 ja 46 § hyväksytään keskustelutta.

47 §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on III vastalauseessa.

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 63)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on I vastalauseessa.

Ed. Jurva: Herra puhemies! Kannatan ed. Kettusen ehdotusta.

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on III vastalauseessa.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Kannatan ed. Kääriäisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Kääriäinen ed. Tenhiälän kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kääriäisen ja ed. Kettusen ehdotusten välillä.

Ed. Kääriäisen ehdotus ”jaa”, ed. Kettusen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 14 ei-ääntä, 23 tyhjää; poissa 68. (Koneään. 64)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kääriäisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kääriäisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

60 §.

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ehdotus ”ei”.

Keskustelu:

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 52 ei-ääntä; pois- sa 71. (Koneään. 65)

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Ehdotan tämän pykälän muodoksi III vastalauseen mukaista muotoa.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Kannatan ed. Kääriäisen ehdotusta.

49—54 §, 9 luvun otsikko, 55—57 § ja 10 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

58 §.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kääriäinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Keskustelu:

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa. Myös tämä pykälämuutos liittyy kirjojen liikevaihtoverottomuuteen erityisesti kirjasarjojen osalta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ehdotus ”ei”.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Myös kirjasarjat pitää saada liikevaihtoverovapaiksi. Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 54 ei-ääntä; pois- sa 67. (Koneään. 67)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

61—65 § hyväksytään keskustelutta.

66 §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Keskustelu:

Äänestys ja päätös:

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Kannatan ed. Kääriäisen ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 54 ei-ääntä; pois- sa 72. (Koneään. 66)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kääriäinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

59 § hyväksytään keskustelutta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 71. (Koneään. 68)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

67 §, 11 luvun otsikko, 68—70 §, 12 luvun otsikko, 71—74 §, 13 luvun otsikko, 75—85 §, 14 luvun otsikko, 86—89 §, 15 luvun otsikko ja 90—101 § hyväksytään keskustelutta.

Toinen varapuhemies: Esitellään 102 §.

Keskustelu:

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 102 § saa sen muodon, joka on III vastalauseessa ja joka on pienyrittäjäystävällinen nostaan liikevaihtoverottomuuden rajan 150 000 markkaan ja huojennuksen mahdollisuutta 300 000 markkaan asti.

Tämän lisäksi ehdotan III vastalauseen mukaisesti uutta 102 a §:ää, joka tarkoittaa sitä, että liikevaihtovero palautettaisiin kokonaisuudessaan hakemuksesta ammattiliikenteen bussilta, ns. ekobussilta, joka siis on saasteeton.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Kannatan ed. Kääriäisen ehdotusta.

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 102 § hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 81 mukaisena.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Ehdotan, että 102 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena, joka tarkoittaa sitä, että liikevaihtoverosta olisivat vapaita ne yritykset, joiden liikevaihto on enintään 200 000 markkaa, ja huojennettisiin liikevaihtoveroa aina 400 000 markkaan asti.

Ed. Jurva: Herra puhemies! Kannatan ed. Kettusen ehdotusta.

Ed. Haavisto: Herra puhemies! Kannatan ed. Pulliäisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kääriäinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että 102 § hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Ed. Pulliainen ed. Haaviston kannattamana on ehdottanut, että 102 § hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 81 mukaisena.

Ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana on ehdottanut, että 102 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Lisäksi on ed. Kääriäinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin 102 a § III vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Pulliäisen ehdotus on saman sisältöinen kuin ed. Kääriäisen 102 §:ää koskeva ehdotus. Ehdotan meneteltäväksi siten, että niistä äänestetään ensin yhdessä ed. Kettusen ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

102 §.

1) Äänestys ed. Kääriäisen ja ed. Pulliäisen ehdotuksen ja ed. Kettusen ehdotuksen välillä.

Ed. Kääriäisen ja ed. Pulliäisen ehdotus ”jaa”, ed. Kettusen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 11 ei-ääntä, 15 tyhjää; poissa 72. (Koneään. 69)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kääriäisen ja ed. Pulliäisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kääriäisen ja ed. Pulliaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ja ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 71. (Koneään. 70)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

102 a §, jota ei ole mietinnössä.

Äänestys ed. Kääriäisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 74. (Koneään. 71)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

103 ja 104 §, 16 luvun otsikko, 105 ja 106 §, 17 luvun otsikko, 107—125 §, 18 luvun otsikko, 126—138 §, 19 luvun otsikko sekä 139—150 § ja 20 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikkipäästöjen verottamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 132

Lakialoite n:o 83

Toivomusaloite n:o 58

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

Suuren valiokunnan mietintö n:o 198

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 198. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskuste-

lu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys merkitsee käytännössä sitä, että ns. haittaveron nimikkeellä hallitus esittää liikenteen polttoaineille veron kiristämistä, joka vuositasolla merkitsee yli 700 miljoonan markan lisärasitetta mainittujen polttoaineiden käytölle.

On muistettava, että samalle idealle rakentuvia veroja hallitus kiristi jo edellisellä vuonna kuluvalla vuodelle yli miljardilla markalla.

Arvoisa puhemies! Se tapa, jolla hallitus ns. haittaveroja esittää, merkitsee järjestelmää, jossa tämä ns. haittaveron ei ohjaa tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta terveempään suuntaan juuri merkittävästi, koska näistä veroista ei voi välttyä esimerkiksi puhdistukseen investoimalla.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä keskustan eduskuntaryhmän puolesta ehdotan hallituksen lakiesityksen hylkäämistä ja sen sijalle käsittelyn pohjaksi otettavaksi ed. Soininvaaran nimellä kulkevaan lakialoitteeseen n:o 83 sisältyvän lakiehdotuksen, mikä käytännössä merkitsee ns. rikin päästöveron käyttöön ottamista, veron, joka olisi päästövero ja jonka raskaus nousisi asteittain vuodesta toiseen.

Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaran nimellä kulkeva veroidea on pitkälti saman suuntainen, minkä hallituskin on jo tunnustanut jatkossa välttämättömäksi tavaksi ympäristöverojen kehittämissä.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Polttoaineiden verotuksella ja sen tasolla on vaikutusta valtiontalouteen, liikennepolitiikkaan ja ympäristöpolitiikkaan. Selvää on, että liikennepolitiikka ja ympäristöpolitiikka ovat myös tiiviisti yhteenkytkeytyneitä. Maastamme on puuttunut minun mielestäni selkeä liikennepolitiikka, jota kuitenkin välttämättä tietysti tarvitaan.

Liikennepolitiikan puuttuminen on johtanut siihen, että henkilöliikenne ja myös tavaraliikenne on siirtynyt yhä enemmän maanteille. Tästä on ollut seurauksena tietysti se, että teiden kuluminen lisääntyy ja

toisaalta kielteiset ympäristövaikutukset myös lisääntyvät.

On siis ilman muuta tarvetta myös veropolitiikan keinoilla pyrkiä vaikuttamaan siihen, miten ihmiset liikkuvat ja miten tavaroita liikutetaan. Minun mielestäni tavoitteena täytyy tietysti olla joukkoliikenteen edistäminen ja mitä tavaravirtoihin tulee, niin siitä mahdollisimman suuren osan siirtäminen kiskoille VR:n asemaa vahvistaen ja sen palveluedellytyksiä parantaen.

Meidän on kuitenkin harjoitettava realiteetit huomioon ottavaa liikennepolitiikkaa. Maassa on sellaisia osia, joissa ei korvaavaa vaihtoehtoista liikennettä henkilöautoliikenteelle ole olemassa. Lappi, Oulun lääni isolta osin, Kuopion lääni ja eräät muutkin maan osat ovat tällaisia alueita. Ei meillä ole Lapissa vaihtoehtoa kulkemiselle. Henkilöautoa on pakko käyttää työssä käytessä tai muutoin liikuttaessa, jos mielitään työssä käydä tai liikkua ylipäätään. Onhan näitä julkisia kulkuyhteyksiä koko ajan supistettu ja vähennetty niin, että ne ovat lähes romahduksenomaisessa tilassa.

Siksi myös haittaverojen osalta pitäisi ehdottomasti harjoittaa alueellisesti eriytynyttä politiikkaa. Nyt on käymässä niin, että haittaverot ovat suurimmat siellä, missä liikenteen haitat ovat pienimmät eli juuri pohjoisessa, missä toisaalta vaihtoehtoisia kulkuvälineitä ei ole edes. Jos tätä linjaa edetään eli joka puolella maata haittaverot ovat saman suuruiset, miksi ne tulevat meillä suuremmiksi? Siksi että meillä etäisyydet ovat paljon pidemmät.

Kun Espoosta matkaa Helsinkiin omalla autolla, siinä tuskin bensalitrin hinta kovin paljon vaikuttaa liikennekäyttämiseen. Mutta meillä on tilanteita, joissa on pakko ajaa vaikkapa Kemistä Ivaloon, mikä merkitsee yli 400:aa kilometriä ajamista, eikä vaihtoehtoa henkilöautolle tai kuorma-autolle kuljetuksen osalta ei ole.

Tämä on minusta otettava huomioon tai muutoin me saatamme tällaiset ympäristö- ja haittaverot ylipäätään huonoon valoon ja herätämme tyytymättömyyden niitä kohtaan. Pohjoisessa ymmärretään ja tunnetaan niin, että tällainen eriytymätön haittaverojen kohtaaminen on väärin. Ne ovat tavallaan progressiivisia maan eri osia ajatellen, sillä meillä ne ovat suhteessa korkeammat, vaikka meillä ilmeisesti liikenteen haitat ovat pie-

nemmät. Täällä, missä tarvittaisiin erittäinkin kovia toimia ja vaihtoehtoja toisaalta on, ne vaikuttavat vähemmän, koska kuljettavat etäisyydet ovat lyhyempiä. Tällaiset seikat pitää minusta ruveta ottamaan huomioon.

Toivon, että tähän suuntaan lähdetäisiin ajattelussa kulkemaan. Siksi olemme esittämässä, että näitä korotettuja haittaveroja bensalle ei oteta käyttöön Lapin, Oulun ja Kuopion läänissä. Toivon, tälle linjaukselle saadaan laajaa tukea, sillä olen varma siitä, että tämä linjaus on oikea.

Ed. Apukka: Herra puhemies! Tuosta, mihin ed. Tennilä äsken jäi, on hyvä jatkaa. Minunkin mielestäni haittaverot ovat erittäin hyviä veroja silloin, kun niillä ohjataan tottumuksia ja tapoja ja kulutusta parempaan ja puhtaampaan ja luontoystävällisempään suuntaan. Totta kai. Mutta esimerkiksi autoilun kohdallahan sen pitäisi merkitä sitä, että voitaisiin polttoaineitten hintoja korottamalla vähentää yksityisautoilua ja ohjata matkustamista joukkoliikenteen piiriin. Tämänhän kaiken järjen mukaan pitäisi haittaverojen tarkoitus olla, siis toisaalta poistaa haittoja ja ohjata tapoja, tottumuksia sekä kulutusta sellaiseen suuntaan, jolla vähemmän haittoja aiheutetaan.

Mutta jos haittaveron tarkoituksena on vain kerätä rahaa valtion kassaan, mielestäni ei kyllä olla oikealla tiellä. Pohjoisessa nimenomaan hyvin monessa tapauksessa ei ole muuta vaihtoehtoa liikkumiselle kuin esimerkiksi henkilöauto. Silloin kyllä tällaiset haittaverot, kun ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kulkumতোa kuin liikkuminen henkilöautolla, koetaan todella eri tavalla kuin haittaverot pitäisi kokea.

Minusta tuntuu aivan yhtä mielettömältä, jos me pyrkisimme haittaveroilla esimerkiksi estämään ambulanssia liikkumasta nostamalla polttoaineen hintaa niin korkeaksi haittaveroilla, ettei ambulanssilla pystytä liikkumaan. Minun käsittääkseni siinä tapauksessa, että ihmiset joutuvat esimerkiksi välttämättömät työmatkansa tekemään omalla henkilöautollaan, on kysymys aivan samasta asiasta.

Pohjoisessa, missä matkat todella ovat pitkiä, ihmiset kokevat jo melkoisena haittaveroa sen, että muutammat joutuvat kulkemaan satoja kilometrejä päivittäin jo työmatkojaan. Kyllähän se melkoinen haittaverot

tavalliselle palkansaajalle esimerkiksi on, jos joutuu ajamaan parikinsataa kilometriä päivässä työmatkoja ja kumminkaan verotuksessa saatavat vähennykset eivät läheskään korvaa niitä kuluja, mitä työmatkan suorittamisesta aiheutuu. Kyllä minäkin siinä tapauksessa olisin valmis kannattamaan haittaveroja ihan tällaisenaankin, jos yhtä aikaa lailla päätettäisiin, että lyhennetään esimerkiksi Lapissa ylisuuret työmatkat. Jos lailla päätettäisiin ne lyhentää, niin okei, minä olisin myös valmis kannattamaan haittaveroja.

Mutta kun tilanne on se, mikä on, niin hyvin monet pohjoisen ihmiset kokevat, vaikka se ei oikein olekaan, huonona vitseinä sen, että kun he joutuvat käyttämään paljon omaa autoa liikkumisessaan esimerkiksi työmatkoillaan, niin siitä vielä halutaan ylimääräisellä haittaverolla heitä rangaista.

Sen vuoksi, herra puhemies, tulen toisessa käsittelyssä kannattamaan ed. Tennilän nimellä jaettua ehdotusta, jolla lisäverojen osuus jätettäisiin kantamatta Lapin, Oulun ja Kuopion läänissä.

Sen lisäksi tulen kolmannen käsittelyn yhteydessä jättämään pari ponsiehdotusta, ensinnäkin sellaisen ponnin, jolla tulisi päättää siitä, että joukkoliikennettä kehitetään. Jos kerran halutaan haittaveroilla rajoittaa yksityisautoilua, luonnollista silloin on, että kertyneitä varoja ohjattaisiin enemmän määrin myös joukkoliikenteen kehittämiseen, jolloin voitaisiin tarjota ihmisille yksityisautoilun tilalle järkevä liikkumisvaihtoehto. Toisaalta mielestäni siellä, missä ihmiset joutuvat pakosta muun liikenteen puutteessa tekemään työmatkansa omalla autollaan, täytyy pystyä verotuksessa antamaan sellaisille ihmisille helpotuksia siitä, että he joutuvat työmatkansa omalla autollaan tekemään.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Apukalle haluan todeta, että vasemmistoliiton vihreä linja ei ole nyt kyllä lainkaan uskottava. Se on samanlainen kuin keskustapuolueen linja, eli haittaverot ovat hyviä, mutta silloin kun se kohdistuu meihin tai meidän kannattajakuntaamme, niitä missään tapauksessa ei saa soveltaa. Me muistamme fosforiveron, joka koski maataloutta. Keskustapuolue suhtautui kielteisesti siihen. Nyt on kyse polttoaineverosta ja SKDL

sanoo, että meidän vahvoilla tukialueillamme ei missään tapauksessa sitä pitäisi soveltaa. Ihmettelen kyllä, millä perusteella läänit ovat valittu. Muun muassa Pohjois-Karjalaan olisi hyvin luonteva lääni, jonka pitäisi olla luettelossa, jonka ed. Tennilä on esittänyt.

Lopuksi, herra puhemies, haluan todeta, että valtiovarainvaliokunnassa on ollut suurta harrastusta siihen, että joukkoliikenteen osalta suoritettaisiin toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin mm. bussiliikenne vapauttamaan polttoaineverosta. Meillä on tällä hetkellä järjestelmä, jossa palautetaan osittain polttoainevero takaisin, mutta toivotaan, että lähivuosien kuluessa voitaisiin päästä järjestelmään, jossa bussit voivat käyttää verotonta polttoainetta.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille sanoisin ensinnäkin, että jos hänestä tuntuu siltä, että Pohjois-Karjala kuuluu näiden läänien joukkoon, hän voi siitä tehdä esityksen.

Mutta haluaisin sen verran sanoa, että minun mielestäni tällainen systeemi pitäisi rakentaa sellaiseksi, että se olisi jollakin tapaa oikeudenmukainen. Semmoisissa tapauksissa, jolloin ihmisillä ei ole mitään muuta liikennevälinettä käytettävänä kuin oma auto työmatkojen suorittamiseen, minä kysyn hiukan ed. Sasin oikeudenmukaisuuden perään: Onko se aivan oikein, että tällaista autoilijaa rasitetaan samalla tavalla kuin sellaista autoilijaa, joka kenties käyttää sitä lähinnä tyhjän ajoon ja kenties sellaisissa tapauksissa, että hänellä olisi mahdollisuus käyttää junaa, linja-autoa tai muuta joukkoliikennevälinettä? Minä ihmettelen kyllä, jos ed. Sasilta on tämäntapainen oikeudenmukaisuus tyystin hävinnyt.

Toisaalta uskon, että hyvin monet Lapin ihmiset ovat valmiita vaikka minkälaisen haittaveron maksamaan yksityisautoilusta, jos he pystyvät välttämättömät matkansa suorittamaan esimerkiksi linja-autoilla niin kuin pääkaupunkiseudulla.

Minun mielestäni me puhumme ed. Sasin kanssa aivan eri asiasta. Ed. Sasi tuskin tarvitsisi omaa autoa täällä lainkaan, mutta minä en tule päivääkään toimeen. Voin sanoa, että ajan lähes 100 000 kilometriä vuosittain henkilöautolla olosuhteiden pa-

kosta, vaikka olen viikot täällä samalla työpaikalla kuin ed. Sasi.

Ed. P. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä myös niihin perusteluihin viitaten, joita edustajat Apukka ja Tennilä puhujakorokkeelta äsken kertoivat, inhimillisuus-, solidaarisuus- ja oikeudenmukaisuussyistä olen kannattamassa näitä ehdotuksia.

Ed. Laitinen: Herra puhemies! Nyt olemme tosiaan aloittamassa uudenlaisen verotusmallin ympäristöhaittojen torjumiseksi, mutta tekee kyllä mieleni sympatiseerata kerrankin edustajien Tennilä ja Apukka kanssa tässä aluepoliittisessa näkökulmassa. Näen, että eivät he nyt ehkä tässä asiassa ole mitenkään sillä linjalla, että sitä voisi arvostella, että niin kauan ympäristönsuojelu on hyvä asia, kun ei se kosketa itseään. Arvelsin, että Pohjois-Karjala olisi tuohon lääniluetteluun istunut vallan hyvin.

Tällainen veroesitys on kyllä aluepoliittisesti erittäin huonosti harkittu valtiovarainministeriöltä. Muutenkin voisi odottaa enemmän panos — tuotos-ajattelua valtiovarainministeriön vero-osastolta varsinkin nyt, kun sen kassaan virtaa tällaista korvamerkitöntä rahaa.

Liikenteen päästöjen polttoaineverotuloista olisikin mielestäni osa satsattava vanhojen, katalysaattorittomien autojen ostamiseksi pois liikenteestä esimerkiksi 5000 markan kappalehintaan, joka vastaa suunnilleen katalysaattorin hankkivan auton hinnan alennusta. Tässä ei tarvitsisi oikeastaan muuta kuin panna katsastustoimistot ja autoromuttamat töihin.

Monesti olen myös ihmetellyt sitä, että samalla kun pinnistelemme päästöjen vähentämiseksi liikenteessä, ilman mitään estoja tuomme vanhoja autoja Suomeen. Esimerkiksi jenkkiautojen tuonti, ellei niissä ole katalysaattoria, on jokseenkin kyseenalaista. Näiden verokohtelu saisi olla sen mukainen, mikä kuuluu silloin, jos auto saastuttaa ympäristöä ilman katalysaattoria. (Ed. Riijjärvi: Ei niillä paljon ajetakaan!) — Vaikka ei ajettaisi kuin torikierroksia, niin se on kuitenkin kyseenalainen homma.

Yli epäilyttävämpi asia on vanhojen autojen myynti Eestiin ja Neuvostoliittoon. Se olisi suorastaan kiellettävä, koska samaan

aikaan satsaamme näihin maihin rikki- ym. päästöjen vähentämiseksi verovaroja. Tämä on suorastaan koomillista, että samalla teemme bisnestä heimoveljien ja muutenkin ankeissa oloissa elävien kanssaihmistemme kanssa myymällä heille näitä täysin romuja autoja, ainakin romuja ympäristönsuojelun kannalta katsottuna.

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen äsken tekemää ehdotusta käsittelyn pohjasta, kun hän esitti, että säädettäisiin rikkiverojärjestelmä, joka olisi todellinen ympäristövero. Tämä hallituksen esitys haittaverosta on veroautomaattiajattelua, jolla kerätään valtiolle veroja ja varoja, mutta tämä järjestelmä ei kyllä ohjaa käytäytymistä ympäristöystävälliseen suuntaan.

Meidän vaihtoehtomme rikkiveron muodossa on vaikutuksiltaan ohjaava, ja siksi kannatan ed. Pekkarisen esitystä.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Pitkimmättä nyt keskustelua haittaverojen tulevaisuudesta haluan kannattaa ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta käsittelyn pohjasta. Se tarkoittaisi uskottavan rikkipäästöjen verotuksen käyttöönottoa ja todellista haittaverojen käyttöönottoa Suomessa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kaksi kommenttia.

Ensinnäkin ed. Laitiselle. Olen hänen puheensa jälkiosasta täsmälleen samaa mieltä. Olin kirjoittanut omiin muistiinpanoihini tämän autojen viennin, sanotaanko suorastaan romuautojen viennin Neuvostoliittoon. Kun tiedän ed. Laitisen erittäin vaikutusvaltaiseksi henkilöksi, toivon, että hän ottaisi vielä tässä eduskuntakauden loppupuolella suureksi tehtäväkseen ajaa läpi eduskunnassa pikavauhtia, viikon toimitusajalla, lain, jolla todella kielletään romuautojen vienti Neuvostoliittoon. Ne autot joutuvat todella romuttamoon ja vaikka sillä järjestelmällä, jonka ed. Laitinen esiin toi.

Toisekseen, minä en nyt voi olla arvostelematta kehua tässä politiikassa. Se on niin kaksinaamaista kuin olla voi. Ollaan niin kauhean ympäristöystävällisiä silloin, kun se ei vain raaputa omaa napaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Pulliainen ed. Haaviston kannattamana ehdottanut, että rikkipäästöjen poistamista koskevan lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Pekkarinen on ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut, että rikkipäästöjen poistamista koskevan lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakialoitteeseen n:o 83 sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pekkarisen ja ed. Pulliaisen ehdotusten välillä.

Ed. Pekkarisen ehdotus ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 28 ei-ääntä, 19 tyhjää; poissa 79. (Koneään. 72)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pekkarisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 65 jaa- ja 49 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 79. (Koneään. 73)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 ja 3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 §:n 1 momenttiin tulisi ensimmäisen lauseen jatkoksi näin kuuluva virke: ”Lisäveroa ei suoriteta kuitenkaan Lapin, Oulun ja Kuopion läänien alueilla.”

Ed. Apukka: Herra puhemies! Kannatan ed. Tennilän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tennilä ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että 1 momenttiin lisättäisiin virke: ”Lisäveroa ei suoriteta kuitenkaan Lapin, Oulun ja Kuopion läänien alueilla.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Tennilän ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 81. (Koneään. 74)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5, 6 ja 10 § hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen liitteenä oleva verotaulukko.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Ehdotan, että lain liitteenä oleva verotaulukko hyväksyttäisiin seuraavan sisältöisenä:

”VEROTAULUKKO

Tullitariffin nimike	Tuote	Tuote- ryhmä	Perusvero	Lisävero
27.01 ja 27.02	Kivihiili; kivihiilibrikitit ja niiden kaltaiset kivihiilestä valmistetut kiinteät polttoaineet; ruskohiili	1.	—	16,00 mk/t
27.03:sta	Jyrsinpolttoturve	2.	—	2,00 mk/MWh
27.10:stä	Lyijytön moottoribensiini	3.	128 p/l	—
27.10:stä	Moottoribensiinin sekoitus	4.	128 p/l	13,5 p/l
27.10:stä	Muu moottoribensiini	5.	128 p/l	27,0 p/l
27.10:stä	Dieselöljy	6.	73 p/l	27,0 p/l
27.10:stä	Kevyt polttoöljy	7.	—	2,0 p/l
27.10:stä	Raskas polttoöljy	8.	—	2,0 p/kg
27.11:sta	Maakaasu, kaasumainen	9.	—	1,0 p/nm ³

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotuksen liitteenä oleva verotaulukko hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kettusen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 78. (Koneään. 75)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotukset laeiksi peruskoululain ja lukiolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 197

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15

Suuren valiokunnan mietintö n:o 213

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 213. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Viime täysistunnossa aloitetussa yleiskeskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Kettusen kannattamana ehdottanut, että asiasta pyydetäisiin uusi lausunto sivistysvaliokunnalta. Kun ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, on siitä työjärjestyksen 42 §:n mukaan ensin päätettävä. Kehotan sen vuoksi seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä ed. Aittoniemen ehdotuksesta.

Ed. Ahonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asian käsittelyä jatketaan.

Ed. Rantanen: Herra puhemies! Kannatan ed. Ahosen ehdotusta.

Keskustelu uuden lausunnon pyytämisestä sivistysvaliokunnalta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Kettusen kannattamana ehdottanut, että asiasta pyydetäisiin sivistysvaliokunnalta uusi lausunto.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsitelyä, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 6 ei-ääntä; poissa 81. (Koneään. 76)

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kiitän eduskuntaa luottamuksesta. Kun täällä viime yönä kolmen aikoihin ja sitä ennen katseli osin surkuhupaisaa keskustelua, jota käytiin väsyneinä puhujina, ja riiputtiin asiassa kiinni, vaikka ei oikein asiasta enää mitään käsitettykään ja eduskunnan käytävillä ja kahvilassa ja salissakin tehtiin kauppa siitä, joutuuko suomalainen koululainen edelleenkin vuosikymmenet miellyttääkseen pientä ruotsalaisvähemmistöä kantamaan reppunaan pakollisia ruotsin kielen oppikirjoja, ei siinä oikein parlamentarimista voinut puhua. Toisinaan joku toisen puolen kannattaja tuli ja hihkui, että nyt on meidän puolellemme taas enemmistö, mutta hetken kuluttua joku toinen koki asian olevan niin, että hänen ja heidän puolellaan on enemmistö. En tiedä, onko tämä sitten parlamentarismia. Montako pääjohtajan paikkaa siinä vaihdettiin tai ministeriksi nimittämisen mahdollisuuksia?

Joka tapauksessa viime yönä ja eilen illalla oli kaupankäyntiä asiasta, jonka pitäisi olla itsestäänselvä. Sellaista kieltä, jota ei tulevaisuudessa tarvita, ei tulisi pitää koululaisten rasitteena, koska heidän reppuunsa ei voida enää lisätä mitään, jollei sieltä oteta jotakin pois. Se pois ottaminen on ruotsin kielen

pois ottaminen. Mutta näin parlamentarismi toimii, ja ainakin eräät tällä puolella olevat ovat sanoneet, että he ovat saaneet riittävän enemmistön tulevaan äänestykseen. Asia on selvä, siitäkin täytyy silloin onnitella, kun on onnistuttu.

Herra puhemies! Mutta nyt varsinaisesti asiaan. Pakkoruotsista pääseminen on kovin helppoa, niin kuin nähdään, kun katselee lakialoitetta n:o 101, joka on allekirjoittaneen nimellä ja SMP:n eduskuntaryhmän taholta aikanaan laadittu, luovutettu eduskunnan kansliaan samaan aikaan, kun hallituksen esitys eduskunnalle laiksi peruskoululain muuttamisesta ja laiksi lukiolain 17 ja 21 §:n muuttamiseksi annettiin hallituksen taholta eduskunnalle. Jos oikein muistan, hallituksen esitys ja lakialoite käsiteltiin lähetekeskustelussa kaiken lisäksi samanaikaisesti kuin veljet keskenään.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on näitä lakeja muuttamalla, niin kuin täällä sanotaan, saada aikaan kielen opetuksen tehostamiseksi muutoksia peruskoulu- ja lukiolain säännöksiin — kielen opetuksen tehostamiseksi. Se meidänkin tarkoituksenamme oli, kun teimme rinnakkaisaloitteen, jossa peruskoululain 27 §:ssä tähdätään siihen sillä muutoksella, että ruotsin kielestä peruskoulun yläasteella tulisi vapaaehtoinen, valinnainen kieli. Samoin lukiolain 18 §:n muutoseityksellä olemme tähdänneet siihen, että samoin lukiossa ruotsin kieli olisi vapaaehtoinen ja valinnainen.

Näin helposti tämä asia, pakkoruotsista pääseminen, olisi täällä tapahtunut, jos meidän esityksemme olisi otettu normaalilla tavalla käsittelyyn sivistysvaliokunnassa, jossa meillä valitettavasti ei ole edustusta. Niin siinä kävi, että katsottiin, sikäli kuin olen kuullut, että lakialoite meiltä ei vastaa rinnakkaislakiesitystä, että se ei ole niin lähellä alkuperäistä hallituksen esitystä.

Meidän mielestämme se on riittävän lähellä, ja eduskunnassa on lukemattomia kertoja käsitelty rinnakkaislakialoitteena ja mainittu valiokunnan mietinnössä rinnakkaislakialoite, joka on hallituksen esityksen rinnalle tehty, mutta tämä ei tuota arvoa ja kunniaa saanut edes mainintana. Se johtui siitä, että allekirjoittajina eivät olleet tarpeeksi suuren ryhmän jäsenet eivätkä tarpeeksi akateemisesti sivistyneet ihmiset. Ehkä oli siitä kysymys valitettavasti.

Joka tapauksessa on tapahtunut vääryys, kun aloitetta ei ole käsitelty rinnakkaislakialoitteena. Toinen vääryys tapahtui nyt eduskunnassa, kun lakialoitetta ja hallituksen esitystä ei palautettu sivistysvaliokuntaan uudelleen käsiteltäväksi sillä tavalla kuin eduskunnan säännöt edellyttävät. Mutta tälle ei voi mitään. Asia on hävitty lakialoitteen osalta.

Siitä huolimatta, herra puhemies, vaikka arvaan tuloksen, mikä tästä on tulossa, ehdotan, että lakialoitteeseen n:o 101 sisältyvät lakiehdotukset otetaan asiassa käsittelyn pohjaksi.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Kantanan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kun äskettäin päätettiin jatkaa asian asiallista käsittelyä, lyhyt puheenvuoro on tarpeen.

Mehän olemme todella keskustelleet parin päivän ajan kielten opetuksesta. Nyt meillä on käsittelyssä laki, jossa tarkoituksena on yhdessä tehdä tekoja, joilla kielten opetusta voidaan tehostaa. Tämä lakiesitys on erittäin hyvä ehdotus. Siinä on erinomainen sisältö, ja se, joka sitä vastustaa, ei ole kielten opetuksen tehostamisen kannalla lainkaan.

Muutokset tehdään peruskoululain ja lukiolain säännöksiä muuttamalla, ja esitykseen sisältyvät ehdotukset kaksikielisten oppilaiden äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen opetuksen lisäämisestä, saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen tehostamisesta, vapaaehtoisen englannin kielen aloittamisesta peruskoulun viidenneltä vuosiluokalta sekä tähän liittyen tuntikehyksen korottamisesta. Nämä ovat kaikki niitä käytännön tekoja, joilla kielten opetusta parannetaan kouluissa.

Haluan tässä yhteydessä erikoisesti korostaa sitä, että saamen kielen osalta me olemme nyt todella luomassa saamelaisille ehittyä koulutietä varhaiskasvatuksesta korkeakouluopetukseen asti. Tämä on merkittävä parannus lainsäädäntöön. Nyt mahdollistetaan saamen kieli valinnaisena aineena myöskin yläasteella, katkotta. Nyt mahdollistetaan saamen kielen opiskelu myöskin saamelaisalueen ulkopuolella, ja mikä erittäin tärkeätä, nyt sivistysvaliokunta on lisännyt lukiolakiin 18 §:ään erään hyvin tärkeän asian, sen, mitä saamelaiset ovat itse noin kymmenen vuoden ajan toivoneet: Nyt tulee mahdolliseksi saa-

melaisalueella asuvalle oppilaalle se, että hän voi opiskella saamen kieltä äidinkielen oppiaineena. Hän voi kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa saamen äidinkielenä. Se on erittäin merkittävä muutos, jonka valiokunta tähän lakiesitykseen teki.

Samalla korostan vielä sitä, että nämä muutokset ovat erittäin tarpeellisia, kun saamen kielilain edellytyksiä yritetään parantaa käytännössä. Sitä tehdään juuri koululakeja kehittämällä saamen kielen osalta. Nyt, arvoisat edustajat, me olemme yhdessä tekevässä sitä ja siitä me voimme olla hyvin iloisia, ilmeisesti lukuunottamatta ed. Aittoniemeä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Kettusen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakialoitteeseen n:o 101 sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun lakialoitetta ei ole valiokunnassa valmistelevasti käsitelty, katson valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n nojalla, että en voi esitellä ed. Aittoniemen ehdotusta äänestettäväksi.

Puhemiehen menettely hyväksytään.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 25, 27 ja 31 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 17, 18 ja 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 205

Lakialoitteet n:ot 58—60/1987 vp. sekä 107, 113 ja 116

Toivomusaloitteet n:ot 1015/1987 vp., 672/1988 vp., 518, 548 ja 619/1989 vp. sekä 697, 708, 710 ja 796

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39

Suuren valiokunnan mietintö n:o 211

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 211. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Kansaneläkeasioista olen jo käyttänyt ensimmäisen käsittelyn aikana puheenvuoron, eli tästä on turha puhua. Sanonkin, että teot tekevät enemmän kuin suuret puheet.

Ehdotankin, että kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan valiokunnan mietintöön jätetyssä I vastalauseessa olevat lakiehdotukset ja että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan seuraava lakiehdotus:

”Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 25 §:n 2 momentti, 27 §:n 2 momentti, 28 § ja 32 a §:n 3 momentti, sekä muutetaan 25 §:n 1 momentti, 27 §:n 3 momentti, 30 § sekä 32 a §, sellaisina kuin ne ovat, 25 §, 27 §:n 3 momentti, 28 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82) sekä 27 §:n 2 momentti 22 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1053/83), seuraavasti:

25 §

Kansaneläkkeeseen kuuluu tässä luvussa jäljempänä säädetyin edellytyksin lisäosa, jonka täysi määrä on ensimmäisessä kuntaryhmässä 13 872 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 13 224 markkaa vuodessa.

27 §

(3 momentti kuten valiokunnan mietinnössä)

30 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

32 a §

(1 momentti kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991.

Aikaisemmin myönnetyt lisäosat muutetaan tämän lain mukaisiksi 1 päivästä heinäkuuta 1991.

Lain 32 a §:n 1 momenttia sovelletaan, kun lisäosaan vaikuttavissa tuloissa on tapahtunut muutos tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olleiden kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.”

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mäkipään tekemää ehdotusta käsittelyn pohjasta.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä olevan lakiehdotuksen lähetekeskustelussa korostin, että perusturvauudistuksen puolesta tarvitaan kansanliikettä. Lähetekeskustelu käytiin, kuten muistamme, samana päivänä, jolloin 12 000 eläkeläistä koontui eduskuntatalon edessä vaatimaan kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteutusta. Eläkeläiset olivat oikealla asialla. Heidän sanomansa oli myös selkeä. Kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe on toteutettava pikaisesti. Mutta mitä on tapahtunut?

Nykyinen hyväosaisten hallitus ei ole tehnyt elättäkään kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen todelliseksi toteuttamiseksi. Hallitus päinvastoin antoi lakiehdotuksen, jonka tavoitteena on lopullisesti hämärtää historiallisen kansaneläkeuudistuksen nelivaiheisesta toteuttamisesta vuonna 1976 tehdyn kompromissin loppuun saattaminen.

Hallituksen esitys ei korjaa eläkkeensaaja-puolisoiden asemaa. Sen mukaan puoliset saisivat vain 69—73 markan suuruisen korotuksen lisäosaansa. Heidän kansaneläkkeensä jäisi korotuksen jälkeenkin kuntaryhmästä riippuen edelleen 274—259 markkaa pienemmäksi kuin yksinäisen kansaneläke. Lisäksi ensimmäisenä eläkkeelle jäävän puolison lisäosa olisi 1.9.1991 jälkeen 274—259 markkaa pienempi kuin voimassa olevan lain aikana. Tämä on tuntuva heikennys eläkkeelle ensimmäisenä jäävän puolison eläketasoon. Paljastavaa onkin hallituksen esityksen maininta, että pitkällä aikavälillä puoli-

soiden lisäosan muutoksesta ei aiheudu lisäkustannuksia.

Arvoisa puhemies! Kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttaminen merkitsee kansaneläkeuudistuksen loppuun saattamista. Keskustan mielestä tämä on välttämätöntä. Uudistus selkiyttäisi eläkejärjestelmän kokonaisuutta ja poistaisi vanhaan tarveharkinta-ajatteluun pohjautuvan puolisovähenyksen, ns. yhteisen padan periaatteen. On välttämätöntä, että kansaneläkkeestä tehdään henkilökohtainen, yksilöllinen eläke, joka turvaa jokaiselle oikeudenmukaisen tasoltaan riittävän perustoimeentulon. Puolisoalena on nimenomaan pienintä eläkettä saavien rangaistus.

Herra puhemies! Kansaneläkkeen varassa elävien asema on heikentynyt entisestään myös nykyisen indeksijärjestelmän vuoksi. Heikon indeksisuojaajan vuoksi pienimmän eläketurvan piirissä olevat ovat jatkuvasti jääneet jälkeen eivätkä ole saaneet oikeudenmukaista osuuttaan yhteiskunnan hyvinvoinnin kasvusta. Tilannetta kuvaa hyvin taannoinen uutinen, joka kertoi, että kansaneläkkeisiin tulee 5,6 prosentin korotus vuoden alusta. Samaan samaan uutiseen oli ikään kuin ohimennen sisällytetty toteamus, että työeläkkeisiin tulee vuoden alusta 7,7 prosentin korotus. Kansaneläkkeisiin onkin epäkohdan korjaamiseksi tehtävä tuntuva tasokorotus samalla, kun kansaneläkkeet sidotaan TEL-indeksiin. Uudistus tulisi toteuttaa myös muiden kansaneläkeindeksillä tarkistettavien kansaneläkejärjestelmän eläkkeiden osalta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan tarkoituksena on erikseen annettavalla valtioneuvoston päätöksellä korottaa eläkkeensaajien asumistuen kunnossapitonormi 161 markaksi kuukaudessa. Tämä otetaan huomioon omakotitaloissa asuvien eläkkeensaajien asumiskustannuksina. Ehdotettu korotus on riittämätön, sillä ns. yleisessä asumistuessa on jo kuluvan vuoden alusta sovellettu 275 markan normia.

Keskustan mielestä eläkkeensaajien asema tulisi asumistuen osalta saattaa yhdenvertaiseksi muiden väestöryhmien kanssa. On tärkeää, että eläkeläisiä tuetaan eri tavoin niin, että he voivat asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Tämän vuoksi ehdotamme, että lisäomavastuuosuus pudotettaiisiin nykyisestä 40 prosentista 30 prosenttiin.

Arvoisa puhemies! Toisessa käsittelyssä on

tärkeä lakiehdotus. Se koskettaa hyvin suurta joukkoa suomalaisista. Nyt ratkaisemme, ketkä ovat todella pienituloisten eläkeläisten asialla, eläkeläisten, joiden ansiosta isänmaamme hyvinvoinnin perusta on luotu. Me muistamme, kuinka edellisten vaalien alla sekä kokoomus että sosialidemokraatit korostivat perusturvauudistuksen toteutuksen tärkeyttä. Erikoisen voimakkaasti asialla oli tuolloin kokoomus, mutta yhtä lailla sosialidemokraattiset ehdokkaat lupailivat maakunnissa pienen eläkkeen varassa eläville parannuksia toimeentuloon.

Miten on käynyt? Hallituksessa sekä kokoomus että sosialidemokraatit ovat eri tavoin viivytäneet kipeästi tarvittavien perusturvauudistusten toteutusta. Valmiiksi selvitettyjä asioita on upotettu toimikuntiin ja komiteoihin. Näin on käynyt mm. kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteutukselle. Vuodesta toiseen asiaa on nykyisessä hallituksessa lykätty. Nyt ratkaisu on kuitenkin käsillä.

Ehdotan, että ne kansanedustajat, jotka todella ovat pienituloisten eläkeläisten aseman korjaamisen kannalla, liittyisivät siihen keskustan ja vasemmistoliiton vastalauseeseen, joka on mietinnön toisena vastalauseena. Tässä äänestyksessä on sikäli mielenkiintoa, että varmasti ne eläkeläiset, jota eduskuntatalon edessä olivat asiaansa ajamassa, seuraavat hyvin tarkoin, mitä täällä todella tehdään, samoin kuin kaikki pienen kansaneläkkeen ja pienen eläketurvan piirissä elävät yleensä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta ed. Väistölle, että kyllä ne eläkeläiset, jotka olivat eduskunnan edessä, tietävät tarkalleen, kuka on heidän asiallaan ja pyrkinyt viimeiseen saakka heidän asiaansa ajamaan. Ed. Väistön puheenvuoro oli kyllä vakuuttava, mutta se oli vähän jälkijättöinen. On toki vanhanai-kaista todeta, että keskusta on ollut hallituksessa mm. 1980-luvun, eikä sieltä ole silloin tullut tukea kansaneläkeläisten aseman parantamiseksi. Nyt oppositiossa esiinnyttäen sillä tavalla kuin juuri he olisivat tässä asiassa kirkonharjalla.

Mutta kyllä eläkeläiset Suomessa tietävät, ketkä ovat todella selkärankaisesti ja vilpittömästi heidän asiallaan. Tämä puheenvuoro on oikeastaan tarpeetonkin, koska se oli

itsestään selvä, mutta ihminen on tällainen, että ei malta olla tuomatta tosiasioita esille yhä uudelleen ja uudelleen.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Väistö kuulutti perusturvauudistuksen alkamista. Haluan todeta, niin kuin täällä monta kertaa olen todennut, että tämä hallitus on aloittanut perusturvauudistuksen pienituloisista sotiemme veteraaneista. Mielestäni tämä on erittäin hyvä asia. Nyt kun ylimääräisen rintamalisän uudistukset ja parannukset on tehty, niin todellakin pelkän kansaneläkkeen varassa olevilla rintamaveteraaneilla tulo vastaa noin 3 000 markan eläkettä ja 4 000 tai 5 000 markan palkkatuloa. Voidaan todellakin katsoa, että perusturvauudistus on aloitettu siitä kiireimmästä päästä. Myös kansaneläkeuudistus, mitä nyt käsittelemme, parantaa yli puolella miljardilla vuositasolla eläkeläisten asemaa.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi äsken käyttämässään puheenvuorossa väitti, että keskustasta ei ole tehnyt mitään ollessaan hallituksessa 1980-luvulla. Ymmärrän ed. Aittoniemen tietämättömyyden siitä syystä, että hän ei silloin vielä ollut eduskunnan jäsen ja ilmeisesti ei ollut myöskään niin kiinnostunut siitä, miten yhteiskunnassa asioita kehitetään.

Totuus kuitenkin on se — sen takia pyysinkin vastauspuheenvuoron, jotta eduskunnan pöytäkirjoihin oikaistaan väärä tieto — että kansaneläkeuudistuksen liikkeellelähdön aikana ratkaisivat keskustasta ja SKDL. Tämä yhteistyö on ollut se liikkeellepaneva voima. Nyt vain ongelma on se, että uudistus on jäänyt kesken. Tämä hallitus, jossa SMP oli mukana ihan tämän syksyn budjettiriihen saakka, kantaa täyden vastuun siitä, että kansaneläkeuudistusta ei ole jatkettu, vaan on toteutettu verouudistus, jolla on annettu verohelpotukset, aika mittavatkin, 70 000:lle Suomen hyvätuloisimmalle. Olisitte pienen osan tästä ohjanneet kansaneläkeläisille, niin he olisivat tyytyväisiä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Väistö esitteli vasemmistoliiton ja keskustan yhteisen vastalauseen ja sen vuoksi ei ole tarpeen kaikkia yksityiskohtia toistaa.

Mutta kuten ed. Anttila äsken jo totesi, keskustasta ja vasemmistoliitto ja niiden edeltäjät ovat olleet ennen kaikkea kansaneläkejärjestelmän luojia ja puolustajia ja kehittämissen vaatijia.

Ed. Aittoniemi puhuu, niin kuin hän puhuu, juuri sen takia, että hänen poliittinen muistinsa ja uransa on aika vaatimaton. Vain sen takia hän kykenee puhumaan tietämättömyyden syvällä rintäänellä sitä, mitä puhuu.

On syytä todeta se, että sosialidemokraatit ja kokoomus eivät koskaan ole olleet kiinnostuneita kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimentulon turvaamisesta sellaisella perusturvatyypillisellä järjestelmällä, jollainen kansaneläkejärjestelmä puhtaimmillaan on. Juuri sen takia on ollut vaikea viedä kansaneläkeuudistusta eteenpäin.

Minulla on tästä omakohtaiset kokemukset 15 vuoden ajalta. Ymmärtämystä ei ole löytynyt. Ed. Louvonkin puheenvuoro toi hyvin esille, että ainoa kiinnostuksen kohde, mikä kokoomuksella on, ovat rintamaveteraanit, enkä siitä sinänsä moiti, mutta kuten totesin, se on vähän liian kapea lähtökohta. Meillä on muitakin vaikeassa asemassa olevia ihmisiä, mutta he eivät kiinnosta kokoomusta.

Perusturvauudistus, jota me sosiaalivaliokunnassa suhteellisen yksimielisesti olemme vaatineet vietäväksi eteenpäin, ei ole edistynyt tämän eduskunnan aikana. Saattoi arvata silloin, kun hallitus muodostettiin, että näin tulee käymään, koska nämä puolueet ovat hallituksen pääpuolueet, sosialidemokraatit ja kokoomus. Ikävä kyllä nämä neljä vuotta ovat osoittaneet, että se aavistus oli oikea.

Yhtenäisen perusturvan kehittämiseen ei ole otettu oikeastaan ainoatakaan askelta. Me yhdessä olemme valiokunnassa asettaneet tavoitteeksi sen, että yhtenäiseen järjestelmään mentäisiin sitä kautta, että nostettaisiin vähimmäisetuudet kohtuulliselle toimentuloturvan tasolle, ensimmäisenä tavoitteena vähintään kansaneläkkeen tasolle. Mutta me tiedämme myös, että pelkkä kansaneläkkeen taso ei ole riittävä toimeentulolle tänä päivänä Suomessa.

Työttömyyspäivärahaan on tehty 2 plus 3 markan tasokorotukset, joista tämä 3 markan tasokorotus tulee voimaan vasta ensi vuoden heinäkuussa. Juuri aikaisemmin kä-

sittelimme kotihoidon tukea. Se on kokoomuksen toinen kiinnostuksen kohde, mutta senkin käsittelyssä kotihoidon tuki irrotettiin sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahaa. Sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahaa, joka on pienin, ei haluttu korottaa. Nämä osoittavat tämän hallituksen linjan.

Erityisen selvästi hallituksen linjan osoittaa nyt käsiteltävänä oleva esitys, jossa ei toteuteta kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta, vaan tehdään vain pieni parannus kansaneläkkeen lisäosaan, nostetaan se 81 prosentista 85 prosenttiin, noin 63 markkaa kuukaudessa, ja samalla toimitaan niin, että kun tähän mennessä ensimmäiseksi eläkkeelle jäänyt puoliso on saanut 100 prosentin kansaneläkkeen, hänen prosenttiaan pienennetään. Tämä on ongelma, joka on eläkeläisiä todella suuttanut: Kun toinen puolisoista myöhemmin tulee eläkkeelle, aikaisemmin eläkkeelle jääneen puolison eläke pienee, ja tietysti toisen, joka jää työstä esimerkiksi eläkkeelle, tulot pienenevät. Tämähän on ollut aivan nurinkurinen tilanne ja tähän on vaadittu korjausta eläkeläisten lukuisissa mielenosoituksissa, joihin on osallistunut kymmeniätuhansia ihmisiä. On ollut eläkeläisten päävaatimus, että tämä epäoikeudenmukaisuus täytyy korjata.

Mutta miten hallitus nyt tämän ratkaisee? Näppärästi omasta mielestään. Ei anneta sille ensimmäiseksi eläkkeelle jäävälle kuin 85 prosenttia, niin ongelmahan näin poistuu. Ei tapahdu enää myöhemmin alenemista. Mutta ei tämä ole tyydyttävä ratkaisu tähän, ja eläkeläiset todella tietävät, miten hallitus tämän asian nyt on järjestämässä.

Hallitus kehuu kovasti, että asumistukea nyt korjataan. Kyllä tässä asumistukea korjataan. Se on selvä asia. Mutta tällä hetkellä runsaasta miljoonasta eläkeläisestä vain noin 150 000 saa asumistukea ja kuitenkin noin 600 000 eläkeläistä saa alle 3 000 markan kuukausieläkettä. Siis kokonaisyeläke on alle 3 000 markkaa. Tämä jo osoittaa sen, että asumistukijärjestelmä on puutteellinen. Nämä ehdotetut muutokset tuovat korotuksen noin 100 000 nykyiselle asumistuen saajalle, mutta tuovat vain muutaman kymmentuhatta uutta eläkeläistä asumistuen piiriin. Näin ollen tätä esitystä ei voi suinkaan pitää riittävänä. Tämän kokonaisuuden, mikä eläkeläisten toimeentulo tällä hetkellä on, pitäisi riittää osoittamaan se, että tämä

on aika minimaalinen korjaus, mitä nyt esitetään.

Haluan korostaa sitä, mitä valiokunta on mietinnössään todennut. Totesin sen jo ensimmäisessä käsittelyssä, mutta haluan todeta sen uudestaan, koska tämä on mielestäni hyvä kannanotto ja hallituksen on tämä toteutettava. Ikävä kyllä tässä vaiheessa suhtaudun vielä suurella epäilyksellä siihen, tuleeko hallitus näin menettelemään. Mutta valiokunta toteaa mietinnössään asiasta hyvin selkeästi. Kun nyt hallitus esittää 161 markkaa kuukaudessa ja kun asumistukijärjestelmän mukainen kunnossapitonormi on 275 markkaa; ”pitää valiokunta perusteltuna kunnossapitonormin hallituksen esityksen perusteluissa ilmoitettua suurempaa korottamista. Valtioneuvoston tulee päätöstä tehdessään yhtenäistää nämä kaksi normia.”

Tässä on hallitukselle selvä velvoite eduskunnan taholta, ja pian näemme, noudattaako hallitus eduskunnan tahtoa, niin kuin pääministeri Holkeri viimeksi eilen täällä mahtipontisesti ilmoitti, että totta kai hallitus aina noudattaa eduskunnan tahtoa. Ikävä kyllä meillä on lukuisia esimerkkejä siitä, että vaikka eduskunta yksimielisesti edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, hallitus viis veisaa eduskunnan mielipiteistä, jotka on varsin perusteellisen pohdinnan jälkeen esitetty.

Olen aikaisemminkin todennut sen, että silloin kun eduskunta voi löytää joissakin asioissa yksimielisyyden, miten sosiaaliturvajärjestelmiä tai mitä muuta asiaa tahansa, mutta kun sosiaalivaliokunnan jäsenenä puhun, sosiaaliturvajärjestelmiä, tulisi kehittää, niin juuri sen pitäisi olla hallitukselle ohjenuorana siitä, miten mennään etenpäin. Mutta näinhän ei asia ole. Toivon, että seuraavien vaalien jälkeen meillä on toisenlainen hallitus ja tehdään toisenlaisia päätöksiä.

Koska olen jo viime yönä tai paremminkin sanottuna tänä aamuna esittänyt käsittelyn pohjaa, ei sitä enää tarvitse toistaa.

Ed. Almgren (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen täysin tietoinen siitä, että ed. Stenius-Kaukonen on tässä salissa kaikkein paras asiantuntija kaikessa siinä, mikä liittyy sosiaalialan lainsäädäntöön. Hän on myös tavattoman tarkka. Mutta nyt tätä

vastalauseita esitellessään hänelle tuli vähäinen, mutta minun mielestäni tärkeä virhe, pieni lipsahdus. Vastalause on keskustan, vasemmistoliiton ja kristillisen liiton edustajien yhteisesti allekirjoittama.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllähän ed. Stenius-Kaukonen, niin kuin aikaisemmatkin opposition puhujat, antoi hieman väärän kuvan tilanteesta. Eihän tätä keskustelua täällä olisi, ellei hallitus nimenomaan parantaisi eläkkeitä. Totta tietysti on se, että perusturvan taso, johon kansaneläkejärjestelmä kuuluu, ei ole riittävä. Se ei ole vielä sillä tasolla, mikä nyt on rintamaveteraaneilla kuukaudessa eli noin 3 000 markan tasolla, joten tähän tietysti pitäisi näillä hinnoilla, vuokrilla ja asumiskustannuksilla päästä. Mutta mitä yleensä tulee kansaneläkejärjestelmän lisäosaan, se on niille eläkeläisille, joilla muita tuloja ei ole, tavattoman tärkeä. Tosiasiaan on, että palkansaajille, joiden työn pohjalta kansaneläkerahasto kerätään eli lähes 20 miljardia markkaa työnantajan tai työntekijän kansaneläkevakuutusmaksuna, kun työeläkejärjestelmä on nyt lähes 40 vuotta ollut voimassa, normaalioloissa ei lisäosalla ole enää merkitystä. Tämän takia ne pelotkin, joita tämän asian yhteydessä on lisäosasta esitetty, eivät määrällisesti pidä paikkaansa, koska palkansaajien kohdalla todella tapahtuu niin, että he eivät tule tätä lisäosaa saamaan.

Mutta on tietysti ihan totta, mitä myös valiokunnan mietinnössä on edellytetty, ja siitä olen ed. Stenius-Kaukosen kanssa samaa mieltä, että hallituksen pitäisi tätä valiokunnan lausumaa noudattaa, jotta kansaneläkkeiden tasoa tästäkin vielä parannettaisiin.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen pahoillani, ed. Almgren, että jätin kristillisen liiton mainitsematta vastalauseen allekirjoittajista, koska jatkoin siitä keskustelusta, mitä edellä käytiin.

Ed. Skinnarin puheenvuoron johdosta on syytä vielä todeta se, että ei suinkaan lisäosa ole menettänyt merkitystään. Miesten eläkkeissä se on menettänyt aika pitkälle merkityksensä, vaikka vielä on paljon miehiäkin, jotka saavat lisäosaa. Mutta ennen kaikkea tietysti lisäosa on naisten eläketur-

van täydentäjä. Yhä tänä päivänä suurin osa eläkkeelle jäävistä naisista saa lisäosaa, koska heidän työeläkkeensä on niin pieni monesta syystä. Sen vuoksi kansaneläkejärjestelmä ei ole vain kotona olleiden eläkejärjestelmä, niin kuin sosialidemokraatit haluavat antaa ymmärtää, vaan tämä on erittäin tärkeä koko elämänsä työelämässä mukana olleiden työläisten eläketurvan täydentäjänä.

Mutta eräs korjaus, mikä olisi nyt hyvin tärkeä tuoda työeläkejärjestelmään, olisi eläkkeen karttumisaika. Se pitäisi alentaa 40:stä 30 vuoteen. Sillä me ratkaisisimme niin äitien lapsen hoitamisen vuoksi kotona vietetyt vuodet, jotka jäävät nyt eläketurvan ulkopuolelle, kuin monet muut vastaavat ongelmat: opintovapaat ja ehkä työttömyyskaudet ja muut. Tämä olisi oleellinen parannus. Yhdellä asialla voitaisiin ratkaista kaikki ne ongelmat, mitä me olemme tänä syksynä sosiaalivaliokunnassa esimerkiksi usean ponnin voimalla yrittäneet vaatia korjattaviksi.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnari mainitsi, että tämä asia ei olisi täällä käsiteltävänä, jos ei tähän oltaisi tekemässä korjausta. Toki tähän oltaisiin tekemässä korjausta puolisoisten osalta 4 prosentin suuruiseksi. Mutta se, mikä tässä on ärsyttävintä, on, että niin kuin täällä on todettu, tämän rahoittamiseksi otetaan todella se pois toisten pienituloisten kansaneläkeläisten lisäosasta eli niiden, jotka ensi vuoden syyskuun alun jälkeen jäävät ensimmäisenä eläkkeelle. Heille osuus pienenee tosiaan 15 prosenttia, kun sen sijaan olisi pitänyt lähteä korottamaan koko kansaneläkejärjestelmän tasoa.

Ed. Skinnari sanoi, että palkansaajille tällä ei ole enää paljon merkitystä, koska eläkejärjestelmä on ollut kohta 40 vuotta voimassa. Ed. Skinnari, te unohtatte tällä tavalla sen tosiasian, että esimerkiksi Forssassa Finlaysonin pienen työeläkkeen ja kansaneläkkeen varassa olevat ihmiset ovat varmasti palkansaajia, jotka aikanaan ovat tehneet elämäntyönsä ennen näiden eläkejärjestelmien voimaantuloa. Tätä taustaa vasten en voi ymmärtää SDP:n vastustusta. Te ette todella kanna huolta näistä palkansaajista, jotka ovat tehneet elämäntyönsä pääosin ennen eläkejärjestelmien voimaantuloa.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla vastaamatta ed. Anttilalle, joka edustaa lähinnä niitä ryhmiä, jotka saavat kansaneläkejärjestelmästä kaiken edun, mutta eivät ole sitä rahoittamassa, toisin kuin palkansaaja, joka lähtee aamulla työhön ja on järjestelmän rahoittaja. Siinä suhteessa sosialidemokraatit jos ketkään ovat kansaneläkejärjestelmän kehittämisessä olleet mukana ja haluavat olla mukana.

Mitä tulee ed. Stenius-Kaukosen mainintaan siitä, että työeläkejärjestelmän karttumisaikaa pitäisi lyhentää, olen hänen kanssaan samaa mieltä. Eläkekomitea, joka parhaillaan istuu, toivottavasti pääsee mahdollisimman lähelle 30 vuoden rajaa, joka vastaisi julkishallinnon nykyistä karttumisaikaa, koska ei ole mitään perustetta sille, että ihmisen eläketurva määräytyisi eri tavoilla riippuen siitä, tekeekö hän töitä kunnassa, valtiolla vai yksityisellä.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Koska täällä on jo kiireisiä kotiinlähtöä odottavia kansanedustajia, lyhyesti haluan todeta, että ed. Aittoniemi antoi edellä väärää tietoa keskustan osuudesta kansaneläkeuudistukseen. Siksi totean, että nelivaiheisesta kansaneläkeuudistuksesta sovittiin aikoinaan Martti Miettusen hallituksen ohjelmassa vuonna 1976 ja kaikki nämä vaiheistukset loppuvaihteineen kirjattiin vuonna 78 annetun hallituksen esityksen perusteluihin, joten keskusta on ollut alusta lähtien keskeisesti asiasa mukana.

Hyvin suuri ja paha ongelma mielestäni on puolisoalenema, josta on puhuttu, eli avioliittorangaistus, jota perustellaan sillä, että yhteistaloudessa kulutuksessa saadaan säästöjä. Eläkekomitea 87:n mietinnössä on hyvin hatarasti perusteltu tätä menetelmää, eivätkä ne perustelut meidän mielestämme riitä sille menettelylle, mitä nyt jatketaan.

Muistutan siitä, että puolisoalenema koskee 250 000:ta kansalaista, juuri ienen ansioeläkkeen varassa eläviä ihmisiä. Tämä on siitä ihmeellinen järjestelmä, että sitä ei ole esimerkiksi työeläkejärjestelmässä.

Vielä totean, että meillä on yhteensä 134 000 sellaista eläkeläistä, jotka saavat tälläkin hetkellä alle 2 000 markan kansaneläkettä. Toivoisin, että esittämilläni perusteil-

la voitaisiin olla tukemassa meidän esittämäämme pohjaesitystä.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota hallituksen laskutaitoon. Niin kuin jokainen havaitsee, hallitus on osannut laskea perusteluissa sen, paljonko eläkemenot kasvavat, kun prosentti nousee 81:stä 85:een, ja hallitus on osannut laskea sen, paljonko asumistukietuuksien parantaminen merkitsee. Mutta se, mitä hallitus ei ole osannut laskea, on juuri se epäkohta, että puoliso, joka ensin eläkkeelle siirtyy, menettää siinä, että prosentti laskee 100:sta 85:een. Ei hallitus ole osannut tätä laskea.

Minä toivon, että ministeri Miettinen nyt kolmanteen käsittelyyn mennessä tulisi vastaamaan. Muistutan, että ed. Seppänen mm. teki asiaa koskevan eduskuntakyselyn. Kyselyyn ei lainkaan vastattu. Tämä olisi nyt kuitenkin hyvä eduskunnan tietää.

Toteaisin myös, että tämä on se asia, josta valtiovarainministeri sanoi, että valtiontalous on ajautunut vaikeuksiin, kun eduskunta on tällaisia päätöksiä tekemässä.

Ed. Louvo: Herra puhemies! Lyhyesti haluan ed. Laineelle todeta, että keneltäkään jo eläkkeellä olevalta ei mikään tulo laske. Se on kyllä täysin harhakäsitys, ja niin kuin jo totesin, yli puoli miljardia tällä esityksellä annetaan rahaa eläkkeiden ja asumistuen parantamiseen.

Haluan myös todeta sen, että esitys poistaa kokoomuksen erittäin pitkään ja sitkeästi ajaman epäkohdan. Nimittäin sotainvalidien elinkoron täytyy olla sellainen haittakorvaus, että se ei vähennä mitään muuta sosiaaliturvaa. Tällä esityksellä nyt poistetaan viimeinkin epäkohta. Sosiaalivaliokunnassa korjattiin lakiesitystä niin, että eläkkeensaajien asumistuessaan elinkorko ei enää vähennä asumistukea.

Tähän viitaten haluan myös todeta, että täällä on ed. Mäkipään tekemä vastalause, jossa hän vaatii, että asumistuki uudistuksessa tulee sotilasvammalain mukainen elinkorko lukea etuoikeutetuksi tuloksi. Se on nyt todella parannettu ja muutettu. Tämä vastalauseessa oleva kohta on turha.

Ed. Laine: Herra puhemies! En olisi uskonut, että sosiaalivaliokunnan jäsen

(Eduskunnasta: Varapuheenjohtaja!) ei tiedä sitä, että ollaan lyömässä kiinni sellainen säännös, että syyskuun 1 päivän jälkeen se aviopuoliso, joka ensimmäisenä eläkkeelle lähtee, ei saa lisäosaa 100 prosentin suuruisena, vaan prosentti on heti 85. Totta kai tämä eläkeläinen menettää siitä, mitä hän tähän saakka voimassa olevan lain perusteella olisi tullut saamaan. Jos ed. Louvo ei tätä asiaa ole tullut havainneeksi, niin ymmärrän, ettei kukaan osaa hallituksen piirissä laskeakaan, mikä on menetys eläkeläisille eli paljonko heiltä jää saamatta lisäosatulona.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseen mukaiset lakiehdotukset.

Ed. Mäkipää ed. Jurvan kannattamana on ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin hänen yleiskeskustelussa esittämänsä lakiehdotus sekä kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi I vastalauseen mukaiset lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Mäkipään ja ed. Stenius-Kaukosen ehdotusten välillä.

Ed. Mäkipään ehdotus ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 34 jaa- ja 59 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 93. (Koneään. 77)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 61 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 91. (Koneään. 78)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

25 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 25 § kuuluu niin kuin II vastalauseessa, jossa 1 momentissa on lisäosan tasokorotusesitys ja 2 momentin esitäme kumottavaksi. Tämä on juuri se puoliso-rangaistusta koskeva momentti.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 61 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 91. (Koneään. 79)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

27, 30 ja 32 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 15 a, 15 b, 15 d, 17, 29 ja 32 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sekä lakialoitteisiin n:ot 113 ja 116 pohjautuvan kolmannen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 60 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 93. (Koneään. 80)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 ja 13 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän neljännen lakiehdotuksen 12 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin n:ot 58—60/1987 vp. ja 107 sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotukset laeiksi saamen kielen käytämisestä viranomaisissa ja kielilain 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 180
Lakialoite n:o 32/1987 vp.
Toivomusaloite n:o 2/1987 vp.
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Ehdotukset laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 200
Lakialoite n:o 114
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

18) Ehdotukset laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 104
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

19) Ehdotukset laiksi kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992—1993 ja laiksi kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 222
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 34

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 34.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

20) Ehdotukset laeiksi ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittamisesta sekä Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain ja Svenska handelshögskolan -nimisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 85
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

21) Ehdotukset laeiksi merimieseläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 255
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 46

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 46.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

22) Ehdotus laiksi valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 248
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 47

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 47.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

23) Ehdotus laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 206
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 48

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 48.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Sivistysvaliokunnan ehdotus eduskunnan lausunnoksi Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinjoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta

Mainittu selonteko
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan sivistysvaliokunnan Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinjoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta ehdottaman lausunnon käsitteä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Puska: Herra puhemies! Illan tässä vaiheessa ja kahden päivän keskustelun jälkeen vain muutama lyhyt kommentti tästä asiasta.

Keskustelu asiasta on ollut varsin hämentävää ja sekavaakin. On ymmärrettävää, että asiassa on erilaisia painotuksia, mutta valitettavaa on se, että keskustelussa erimielisyyksiä aika ajoin on selvästi pyritty kärjistämään. Valitettavinta on se, että aika ajoin on pyritty niputtamaan paketiiksi asioita, jotka eivät ole suorassa yhteydessä keskenään. Mutta ehkäpä tästä ratkaisu löytyy.

Ruotsin kielen asiasta toteaisin lyhyesti, että pidän itse ruotsin kieltä Suomessa tärkeänä, kaksikielisyyttä suurena rikkautena, pohjoismaista yhteistyötä hyvin merkittävänä ja vähemmistökielisten aseman turvaamista tärkeänä.

Olen kuitenkin sitä mieltä, että valinnaisuutta opetusohjelmassa ja kielivalinnoissa tulee lisätä. Olen itse oppinut ruotsin kielen kaksikielisessä kaupungissa, ruotsinkielisten kavereiden kanssa ja olen siitä kiitollinen. On kuitenkin todettava, että siviilityössäni yliopiston tutkijamaailmassa ruotsin kielen tarve on ollut yllättävän vähäinen eikä juuri-kaan ole poikennut saksan, venäjän, ranskan

tai espanjan kielen tarpeista, joita viimeksi mainittuja kieliä en valitettavasti osaa. Pohjoismaiset yhteistyökokouksetkin näyttävät tapahtuvan enenevästi englannin kielellä.

En ole halukas kiivailemaan tässä toisen kotimaisen kielen asiassa enkä erityisesti pahastu, mikäli niukka enemmistö haluaa vielä jatkaa nykykäytäntöä. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että kehitys ja nuoremmat polvet tulevat ilman muuta muuttamaan tilanteen ja saattamaan ruotsin valinnaiseksi. Voidaan vain toivoa, että tämä muutos ei tapahdu niin myöhään, että kahleiden katketessa ruotsin kielen opiskelun suosio romahtaa, mikä olisi todella suuri vahinko.

Ammattikoulutuksen ja nuorisostaan koulutuksen suhteen haluan todeta, kuinka tärkeää on, että näitä pyritään kehittämään ja todella jatkuvasti nostamaan kansallista koulutustasoamme. Tässä tarvitaan kokeiluja ja joustavaa kehittämistä. Kokeiluja tarvitaan sekä ammatillisen että nuorisostaan koulutuksen kohdalla. Se, että ammattikorkeakoulukokeilua kannatetaan lähes yksimielisesti, ei tarkoita sitä, että kaikki kokeilut olisivat järkevällä pohjalla. Ammattikorkeakoulun yleiset periaatteet ovat kuitenkin erittäin tärkeät ja kannatettavat.

Puolestaan se, että ns. nuorisokoulun periaatteisiin kohdistuu suuria varauksia, joihin itse yhdyn, ei saisi estää sitä, ettei myös tällä alalla voida toteuttaa kokeiluja. Ymmärrän, että kokeilujen vastustajilla on takavuosilta pohjautuvaa perusteltuaakin epäluuloa sen suhteen, että keskushallinnosta pyritään kokeilujen avulla ohjaamaan kehitystä tiettyyn ennalta toivottuun suuntaan. Mielestäni pitäisi pyrkiä ratkaisuun, jossa tämä vaara torjutaan, mutta mahdollistettaisiin kuitenkin riittävä kokeilu nuorisostaan koulutuksen kehittämiseksi. Ymmärrän ja toivon, että tämän suuntainen esitys on tulossa. Pidän sitä en kompromissina vaan erittäin hyvänä ja viisaana eduskunnan päätöksenä ja toivon sen toteutuvan.

Lopuksi, herra puhemies, selonteon lähe- tekeskustelussa toin muistaakseni aika yksin esille sen vakavan huolen ja käytin kriittisen puheenvuoron sen suhteen, että sekä selonteko että koululaitos yleensäkin ovat vakavasti unohtamassa terveyden koulun kasvatustavoitteena. Selontekohan mainitsi terveyden vain yhdessä sivulauseessa. Mutta tässäkin suhteessa voin olla varsin tyytyväinen

eduskunnassa tapahtuneeseen käsittelyyn. Talousvaliokunnassa asiantuntijat erittäin vakuuttavasti toivat esille esittämäni epäkohdat ja valiokunta hyväksyi yksimielisesti minusta erittäin hyvän ja seikkaperäisen lausunnon, jonka olennaisesti kohdat puolestaan sivistysvaliokunta on ottanut mietintönsä. Tämä koskee terveystieteiden asemaa opetusohjelmassa ja yleisemmin koulunpidossa, kouluruokailua ja myöskin liikunnan asemaa, kouluterveydenhuoltoa jnp. Näin ollen olen varsin tyytyväinen mietintöön tältä osin.

Lopuksi voin ainoastaan esittää vakavan toivomuksen, että sivistysvaliokunnan ja ilmeisesti eduskunnan hyväksymässä mietinnössä olevat tätä koskevat tärkeät toiveet tulevat asialliseen jatkovalmisteluun ja hallitus tulee aikanaan tekemään tarvittavat esitykset lainsäädännön tasolla. On selvää, että koulun terveystieteiden toteutuu pääasiassa koulun sisäisin toimin. Asiantuntijat ovat kuitenkin vakuuttavasti osoittaneet, että tarvitaan myös eräitä — ei kovin monia — lainsäädännöllisiä toimia, joilla turvataan käytännössä koulun terveystieteiden toteutuminen.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Historiallista koulunuudistusperinnettä seuraten keskustelut maamme koulujärjestelmän kehittämistä, erityisesti täysistuntosalissa, ovat päämäärätietoisesti tähän terveseen yhteisymmärrykseen. Keskustelujen sisältörikkas on ollut rohkaiseva oppijoiden kannalta, oppijoiden nyt ja tulevaisuudessa. Voimme olla iloisia siitä, että sivistysvaliokunnan hyvän työn pohjalta eduskunta löytää niin suuren yksimielisyyden kuin on mahdollista I vastalauseen sisältäältä linjalta. Olemme kaikki kasvaneet koulujärjestelmän kehittäjinä. I vastalauseen kannattajat ovat jo osaltaan osoittaneet yhteistoiminnan hedelmällisyyden ja ovat valmiit tarkastamaan vastalauseensa sisältöä käsittelyn pohjaksi ja tukemaan sitä vahvistavia lausumia.

Arvoisa puhemies! Pyydän saada tarkistaa tekemääni ehdotusta käsittelyn pohjasta siten, että luvussa Koulutuskokeilut jaksossa Nuorisosteiden koulutuskokeilut ensimmäinen, kolmas ja neljäs kappale kuuluisivat kuten valiokunnan mietinnössä ja vain toinen kappale poistettaisiin.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mahdollisimman lyhyesti: Selontekokeskustelun yhdeksi kriittiseksi kysymykseksi on noussut nuorisosteiden koulutus, sen kehittäminen ja kehittämisen aikaansaamiseksi tarvittavat kokeilut. Valiokunnassa, joka ed. Pystysen johdolla teki sinänsä ansiokasta työtä selontekoa käsitellessään, ei valitettavasti löytynyt mainitusta asiaryhmästä yhteisymmärrystä eikä yhteistä kantaa. Valiokunta ajautui eduskuntaan tässä kysymyksessä kahdella pääpiirteissään erilaisella kannanotolla. Vedenjakajaksi näytti nousseen kysymys ns. nuorisokoulusta ja sen tunnustavasta nuorisosteiden koulutuksen pääajatuksista. Kun selontekoa luki ja siihen perehtyi ja kun keskustelua on voinut seurata, niin erilaisille kokeiluille sinänsä näytettiin eri ryhmissä kyllä vihreätä valoa.

Mutta kelpaako se sisältö, minkä ns. nuorisokouluajatus on julkisessa sanassa ja mielikuvissa ehtinyt saada, kehittämisen päälinjaksi? Siitä näytti todella erimielisyys vallitsevan. Olisi ollut perin ikävää, jos eduskunta tämän sanoisiko kynnyksen ylitse ei olisi selontekokeskustelussa kuitenkaan päässyt. Niinpä viime yön ja tämän päivän kuluessa on yritetty hakea kompromissia, joka voisi tyydyttää kaikkia osapuolia ei pelkästään hallitusta tai pelkästään oppositiota vaan todella koko eduskuntaa.

Eilen illan ja yön aikaan näyttikin jo siltä, että olisi syntynyt koko eduskuntaa käsittävä yhteisymmärrys asiasta mallilla, jossa yhtäältä todettaisiin ja turvattaisiin se, mitä edellä ed. Lahti-Nuuttila esitti, eli sen seikan kirjaaminen, ettei ryhdyttäisi kokeilemaan opetusministeriön julkistamassa ns. visiossa esitettyä mahdollisuutta muodostaa Suomeen ns. nuorisokoulu. Toisaalta olisi ponnella määritelty ne pääsuuntaviivat, minkä mukaisesti nuorisosteiden kokeiluja — sinänsä tarpeelliseksi tunnustettuja kokeiluja — voitaisiin suorittaa.

Tämän aamupäivän kuluessa kävi kuitenkin ilmi, että kokoomus ei tulisikaan esitykseen mukaan ja että muun eduskunnan voimin äsken kertomani linjanvedot olisi täällä lukkoon lyöty. Hyvä oli, että iltapäivän kuluessa keskusteluja asiasta on vielä voitu jatkaa. Nyt näyttää todella siltä, että yhteisymmärrys voitaisiin saavuttaa niin, että siihen kokoomuskin tulee mukaan. Me olimme varautuneet puolen päivän aikaan siihen,

että nämä kompromissin ainekset täällä esitellään siten, että yhtäältä ed. Pentti Lahti-Nuuttilla käyttää puheenvuoron, jonka hän jo käyttikin, ja minä olisin esitellyt ponnemistä yön ja aamun aikana yhteisymmärrys löytyi. Nyt asian esittelypuolta on yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi sillä tavalla muutettu, että se ponsi, jossa vedetään suuntaa kokeilun suorittamiselle, on jaettu tässä käsittelyssä kolmeen osaan. Minun kunniakseni on jäänyt saada esittää ponnesta yksi osa, jonka nyt luen. (Ed. Aittoniemi: Paljonko se maksoi!) —Sitä voisi kysyä, mitä se maksoi jollekin muulle. Minun osuudekseni on jäänyt esittää alkuperäisestä ponnesta yksi osa, joka kuuluu näin:

”Kokeiluin tulee selvittää erityisesti, miten nuorisosaasteen uudistus onnistutaan toteuttamaan sellaisilla paikkakunnilla, missä nyt toimii vain lukio tai ammatillinen oppilaitos. Eduskunta edellyttää, että kokeiluissa huolehditaan samanaikaisesti myös koulutuksen alueellisen tasa-arvoisuuden lisäämisestä.”

Arvoisa puhemies! Samaan ponsikokeilmaan myöhemmin täällä tulee esitys sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä ja sen jälkeen kokoomuksen eduskuntaryhmältä. Arvoisa puhemies! Minä en esitä niitä osia ponnesta, vaan ne osat esittävät sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ja kokoomuksen eduskuntaryhmän edustajat.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoisiko erinomaisen kompromissihenkeisillä ajatuksillani, jotka esitin, ehdotan ryhmäni nimissä äsken lukemaani lausumaa.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies, herrat! Saattaa olla, että eduskunta on saanut tästä keskustelusta hyvän opetuksen. Saattaa myös olla, että nämä asiat olisi voitu ratkaista ja käsitellä helpommalla tavalla. Mutta ymmärrän, että ne ovat hyvin vaikeita ja herättävät vilkkaasti tunteita.

Pidentämättä keskustelua kannatan ed. Lahti-Nuuttilan muutettua ehdotusta, joka on kirjattu alkuperäisenä I vastalauseeseen ja johon yläasteen kohdalla sisältyvät neljäs ja viides kappale edelleenkin tässä ehdotuksessa ovat poistettavia.

Toivoisin, että tämän pitkän ja vaikean kierroksen jälkeen voimme tyytyväisyydellä todeta tiistaina, että eduskunta myös muissa asioissa, jotka vielä ovat äänestettävänä, tee kee viisaita päätöksiä.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Olen ollut ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on ollut vakaasti ja vakavamielisesti liikkeellä koulutusta kehitettäessä sekä selonteon pohjalta että mietintöä luotaessa. Olemme edellyttäneet laaja-alaisia nuorisosaasteen koulutuskokeiluja sekä niihin liittyviä ammattikorkeakoulukokeiluja ja sitä, että luodaan koko väestön kattava koulutusstrategia elinikäisen oppimisen pohjalta ja tulevaisuuden haasteita vastaten.

Arvoisa puhemies! Olen keskustelussa sanonut jo kaiken oleellisen. Minulla ei ole mitään lisättävää eikä pois otettavaa. Päätöksentekovalmius on olemassa, eikä tästä tämän enempää.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston koulutuspoliittista selontekoa koskevan sivistysvaliokunnan mietinnön käsittelyssä eduskunta näytti ajautuvan nuorisosaasteen koulutuksen kokeiluhankkeessa jyrkästi kahtia. Tämä olisi ollut poikkeuksellista ja erittäin merkittävää tässä koulutuspoliittisessa kysymyksessä ja jättänyt varmasti pitempiäaikaisia haavoja. Sen takia on erittäin tärkeää, että eri ryhmät on nyt saatu kootuksi yhteisen toimintalinjan taakse. Se on tärkeää paitsi eduskunnan koulutuspoliittisen arvovallan takia ennen muuta siksi, ettei ympäri maata oppilaitoksissa, kunnissa ja maakunnissa tehty kokeilutoiminnan valmistelutyö mennyt hukkaan, vaan nuorisosaasteen koulutuksen kokeilu saadaan käyntiin nyt jo suunnitellulla tavalla. Tästä meidän kaikkien eduskuntaryhmien pitää olla tyytyväisiä ja iloisia.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että eduskunta lisäisi seuraavan lausuman lukuun Koulutuskokeilut jaksoon Nuorisosaasteen koulutuskokeilut: ”Eduskunta edellyttää, että nuorisosaasteen koulutuksen kokeilulla pyritään hankkimaan tietoa keskiasteen tutkintojen, opetuksen ja opiskelun kehittämiseksi. Kokeilujen aikana tulee pyrkiä etsimään nuorisosaasteelle soveltuvia tutkintorakenteita aloille, joilla on siihen selvää tarvetta. Nuorisokouluun ei kokeilussa pyritä.

Nuorisosaasteen kokeilussa pääpaino asetetaan ammattitaitoon tähtäävän ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkintoon johtavan lukion oppimäärän monipuolistamiseen niin, että näihin opintoihin voidaan sisällyttää myös toisen koulumuodon opintoja. Tämän

lisäksi voidaan kokeilla myös uusia opintojen yhdistelmiä ja uudentyypisiä tutkintoja, jotka voivat muodostua ammatillisista ja lukio-opinnoista sekä myös työharjoittelusta.”

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Omasa puolestani totean, että tämä ajoittain kiihkeäkin keskustelu koulutuspolitiikasta on todella ollut tarpeen. Tämä on ollut prosessi, jossa on loppujen lopuksi edetty ja päästy siihen, että voimme todennäköisesti yksimielisesti saada aikaan sellaisen mietinnön, joka vie koulutusta ja koulutuspolitiikkaa eteenpäin. Onhan päästy siihen, että nuorisosaasteen kokeiluja voidaan toteuttaa myös se mahdollisuus huomioon ottaen, että tutkimukset ovat tässä kokeilussa mukana.

Haluan tässä puheenvuorossa myös kannattaa ed. Pekkarisen tekemää ehdotusta.

Ed. Viinanen: Herra puhemies! Ehdotan, että luvun Koulutuskokeilut jaksoon Nuorisosaasteen koulutuskokeilut eduskunta lisäisi seuraavan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että ylioppilastutkinnon asema on turvattava. Ylioppilastutkinto ja eräät ylemmät ammatilliset tutkimukset antaisivat sellaisenaan yleisen korkeakoulukelpoisuuden, johon sisältyy myös ammattikorkeakoulukelpoisuus.”

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Koulutuspoliittisen selontekokeskustelun lähestyessä loppuaan on useille hallituspuolueitten edustajille annettava täysi tunnustus siitä, että nyt valtiopäiväkauden lähestyessä loppuaan on löytynyt todellista halukkuutta työskennellä myös opposition kanssa silloin, kun on kysymys merkittäivistä asioista.

Koulutuspoliittisista uudistuksista ollaan laajasti tässä maassa kiinnostuneita, ja se on luonnollista. Siksi itse pidän tärkeänä, että niiden takana olisi mahdollisimman laaja parlamentaarinen kannatus. Koulu on vielä Suomessa yhteinen, koko väestön kattava.

Arvoisa puhemies! Tässä ponsiehdotussarjassa minun osakseni on tullut kannattaa ed. Tykkyläisen tekemää ehdotusta, joten kannatan sitä.

Ed. von Bell: Herra puhemies! Ehkäpä tähän mennessä on tästä asiasta tässä salissa kaikki olennainen sanottu. Siksi, herra puhe-

mies, vain lyhyesti kannatan ed. Viinasen tekemää lausumaehdotusta.

Ed. Pystynen: Herra puhemies! Tämän koulutuspoliittisen keskustelun lähestyessä nyt loppuaan minäkään en halua käyttää enää mitään laajoja puheenvuoroja. Haluan vain omalta osaltani todeta, että tämä on mielestäni oiva osoitus siitä, miten tähdellistä on, että ministeriöt pitävät yhteyttä parlamenttiin niiden hankkeidensa eteenpäin vievän yhteydessä, jotka merkitsevät poliittisesti kauaskantoisia ja herkkiä asioita, niin kuin koulutuspolitiikan alalla on. Tämä koko laaja prosessi, joka on alkanut jo pari vuotta sitten lähestulkoon, on oiva osoitus nimenomaan tästä. Minä uskon, että opetusministeriöissäkin on nyt sellaiset ministerit ja tämän keskustelun jälkeen myös virkamiehistön piirissä se tunnustetaan, että silloin kun laajamittaisiin hankkeisiin ryhdytään, niistä annetaan tietoa hyvissä ajoin myös eduskunnalle, jonka päätettävänä yksittäiset lait ja lakiesitykset aikanaan tulevat olemaan. Tätä myös hyvä parlamentarismi mielestäni edellyttää.

Omalta osaltani haluan myös kiittää tämän laajan prosessin aikana esiintyneestä erittäin mielenkiintoisesta, värikkästä ja kuitenkin hyvällä tahdolla kompromisseja etsivästä keskustelusta ja poliittisesta päätöksenteosta. Uskon, että tämä tulos, joka mietinnön perusteella nyt saavutetaan, on onneksi koko suomalaisen koulutuspolitiikan ja koulutusjärjestelmän kehittämiseksi.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Jälkeenpäin voi nyt sanoa, että siinä vaiheessa, kun valiokunta totesi, että kissa alkaa nousta pöydälle, olisi ollut viisasta valiokunnan vähäksi aikaa ottaa aikalisää ja miettiä asia siihen kuntoon, johon se nyt, viime hetkillä, on saatu. Mutta jälkeenpäin on hyvä olla viisas.

Joka tapauksessa sovitteluratkaisu, joka tämän päivän kuluessa on saatu, osoittaa uusajattelua ja rakentavaa mieltä kaikilta niiltä, jotka ovat kompromissin tekoon osallistuneet. Voimme todeta nyt, että tiukalle otti, mutta ammattikorkeakoulukokeiluihin jo pitkään osallistuneet voivat nyt maakunnissa iloita siitä, että ne esteet, jotka näyttivät nousevan hyvin alkaneiden kokeilujen ja valmistelujen tielle, sittenkin ovat poistuneet.

Haluan tässä omasta puolestani ja, niin uskon, vaikka minua ei ole siihen kukaan valtuuttanutkaan, koko valiokunnan puolesta kiittää myös sivistysvaliokunnan herra puheenjohtajaa, joka on syyskuun 4 päivästä lähtien valiokuntaa tässä ankarassa paineessa hyvin luotsannut.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Tässä on syytä todeta meidän ryhmäpuheenvuorosamme olleet reuna-asiat, mm. nuorisokoulu. Olen iloinen siitä, että valiokunnassa nuorisokoulu ei saanut enemmistön kannatusta. Nyt se on näillä muutosesityksillä ja ponsilla tullut yksimielisesti ymmärrettyä sen suuntaisesti, jolla tavalla olemme sen halunneet ymmärtää, elikkä keskiasteen ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden yhteistyökokeiluja pitää kehittää ja viedä eteenpäin ja samalla tavalla myös ammattikorkeakoulukokeiluja ilman, että ne sidotaan varsinaisen vision nuorisokouluun. Ymmärrän, että tämä on semmoinen hautaushetki.

Ymmärrän, että tämä konsensus, mikä on nyt saavutettu, myös antaa uskoa siihen, että ammattikorkeakoulun kokeilulaki on mahdollisesti tulossa vielä tämän eduskunnan aikana. Sitä toki tarvitaan ja odotetaan.

Samalla totean, että valiokunnassa hyvin suurella yksimielisyydellä nähtiin peruskoulun kehittämisen tarve ja kiireellisyys. Toivon, että voimme ensi viikon äänestyksissä myös löytää yksimielisyyden parlamentaarisen komitean asettamiseksi peruskoulun sisällöllistä kehittämistä varten, niin että seuraavien valtiopäivien kaudella päästäisiin jo uudistamaan ihan konkreettisesti, koska rakennemuutos tuo myös nuorten ja lasten elämänympäristöön niin paljon paineita, että koulutuksen pitää päästä kehittymään.

Ed. Uosukainen: Herr talman! Väl börjat är bra, väl slutat är bättre!

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Minä en ole, sanotaan näin, onneksi käyttänyt yhtään puheenvuoroa tässä koulutuspoliittisessa keskustelussa. Se johtuu lähinnä siitä, että minun koulupohjani perustuu lähinnä supistettuun kansakouluun ja sitten on kolme vuotta maailmankoulua, josta olen saanut jatkänpaperit hyvillä todistuksilla.

Minä huomasin, kun tulin tänne eduskuntasaliin, että täällä jaellaan namuja ja kiitoksia toisilleen. Minä olen ollut siinä käsityksessä, että eduskunnassa tämän tyyppiset asiat käsitellään hallituksen antaman esityksen tai selonteon pohjalta valiokunnissa ja sitten täällä suuressa salissa. Mutta näyttää olevan sillä tavalla, että minä en ole tiennyt, että eduskunnassa on muitakin päätöspaikkoja kuin valiokunnat ja tämä suuri sali eli ne kaupankäyntipaikat, joista nyt on muodostunut parlamentarismen hauta. Tässä asiassa on tehty päätöksiä kokonaan muualla kuin parlamentarismi edellyttää, ja tämä antaa todella surkean kuvan tästä asiasta valitettavasti.

Mitä tulee mietintöön ja kompromisseihin, ne saattavat olla hyviäkin. Minähän en osaa niistä sanoa mitään muuta kuin tässä namujenjakotilaisuudessa olen hiukan saanut kuulla. Meillehän on tärkeintä, Suomen maaseudun puolueelle, se, että ruotsin kieli pakollisena koulukielenä saadaan poistetuksi Suomessa. Sen pitäminen koululaisten ikeenä on kohtuutonta, ja kansan valtava enemmistö samalla lailla kuin kouluelämässäkin nimenomaan perustaa näkemyksensä tähän. Näiltä osin tulemme pysymään kannassamme. Ratkaisemme sitten muilta osin näkemysemme, kun tiedämme, mihin tämä namujenjakotilaisuus parlamentarismien haudassa on johtanut.

Ed. Lahti-Nuutila: Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä ei ole enää tarpeellista pitkittää keskustelua. Mutta mielestäni ed. Aittoniemi puheenvuorossaan teki aivan väärä johtopäätöksiä, ja miksi näin tapahtui? Erityisesti tahdon korostaa sitä, että jos ed. Aittoniemi olisi seurannut nämä kaksi päivää keskustelua, joka koulutuspoliittisesta selonteosta käytiin, hän olisi voinut tehdä aivan samat johtopäätökset, jotka keskustelun kuluessa ja erityisesti sen eilen illalla huipentuessa voitiin tehdä salissa, eli me löysimme yhteisymmärryksen mielestäni hyvän parlamentarismien keinoin täysistuntosalissa keskustelemalla. Minä uskon, että tätä varmaan kaikki osaavat arvostaa, kaikki ne, jotka ovat olleet keskustelussa mukana.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Totean vain lyhyesti, kun puhutaan parlamentarismien

mista, että täällä on tehty joukko ehdotuksia, joista eduskunta tulee päättämään ensi tiistaisessa täysistunnossa. Onko tämä huonoa parlamentarismia? Sitä minä en vain ymmärrä.

Opetusministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Minä totean, että keskustelu on ollut vilkas ja värikäs, niin kuin pitääkin olla, ja olen iloinen siitä, että nuorisoasteen ja ammattikorkeakoulujen kokeilu nyt etenee. Hallituksella on valmius niin pian kuin vain on mahdollista antaa eduskunnalle lakiehdotus koskien toimintaa, joka nyt käydyssä keskustelun jälkeen on näköjään mahdollista toteuttaa ensi syksystä lähtien. Minusta on todella tärkeätä, että meillä on rohkeutta kokeilla ja kehittää koulutusjärjestelmäämme niin, että se ei jää kehityksestä jälkeen.

Minä kiitän eduskuntaa ja sivistysvaliokuntaa hyvästä työstä, ja vaikka olemme olleet erimielisiä nuorisoasteen koulutuksesta ja ehkäpä osittain ammattikorkeakoulusta, näköjään päästään kuitenkin nyt tältä osin hyvään lopputulokseen.

Olen pettynyt henkilökohtaisesti siitä, että kielten opetuksessa ei ole päästy samalla tavalla yhteisymmärrykseen. Opetusministeriöllä on valmius kehittää kielten opetusta ottaen huomioon muuttuva maailma ja sen tarpeet ja myös nostaa mielenkiintoa kielten opetusta kohtaan, ja siihen aiomme ryhtyä myös välittömästi tämän jälkeen. Minä toivon, että enemmistö eduskunnassa siinä asiassa myös on nykyisen järjestelmän kannalla.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Olisi mielenkiintoista kuulla tulevan kokeilulain nimi. Voisiko se olla kokeilu- ja kehittämislaki ajatellen, että me kuitenkin ehkä rajallisesti aloitamme sen emmekä tiedä, mitä kaikkia aloja se käsittää ja missäpäin on mahdollista vielä laajentaa? Jos nimi olisi tähän tyyliin rakennettu, se antaisi myös kentälle joustavamman kehittäilyhaasteen, mikä sinänsä veisi asiaa eteenpäin.

Opetusministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Hallitus antaa aivan lähiaikoina esityksensä eduskunnalle. Laki antaa hyvin laajat mahdollisuudet kouluille ja kunnille itse harkita, miten opetusta halutaan kehittää,

eli se on lähinnä avoin valtuus kouluille kehittää koulutusta. Yhdessä sitten arvioidaan tulosta, joka kokeilulla saadaan aikaan. Tämän keskustelun jälkeen olen vakuuttunut siitä, että keskustelu siitäkin tulee olemaan rakentava ja hyvä. Odotan mielenkiinnolla sitäkin keskustelua. Me jatkamme sitä sitten, kun esitys on tullut eduskuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sosiaalivaliokunnalta

24) Hallituksen esitys n:o 296 lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

valtiovarainvaliokuntaan

25) Hallituksen esitys n:o 299 laiksi taidenäyttelyiden valtioneuvoston antaman lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

26) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33 (HE n:o 182)

27) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6 (HE n:o 26)

28) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7 (HE n:o 175)

29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76 (HE n:o 276)

30) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15 (HE n:o 105)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen